

Rada
Unii Europejskiej

Bruksela, 16 czerwca 2025 r.
(OR. en)

Międzyinstytucjonalny numer
referencyjny:
2025/0162 (NLE)

10300/25
ADD 1

AELE 53
CH 19
MI 400

PISMO PRZEWODNIE

Od:	Sekretarz generalna Komisji Europejskiej (podpisała dyrektor Martine DEPREZ)
Data otrzymania:	13 czerwca 2025 r.
Do:	Thérèse BLANCHET, sekretarz generalna Rady Unii Europejskiej
Nr dok. Kom.:	COM(2025) 309 annex
Dotyczy:	ZAŁĄCZNIK do wniosku dotyczącego decyzji Rady w sprawie zawarcia szerokiego pakietu umów mających na celu konsolidację, pogłębienie i poszerzenie stosunków dwustronnych z Konfederacją Szwajcarską

Delegacje otrzymują w załączeniu dokument COM(2025) 309 - Annex 1.

Zał.: COM(2025) 309 annex

KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 13.6.2025 r.
COM(2025) 309 final

ANNEX 1

ZAŁĄCZNIK

do

wniosku dotyczącego decyzji Rady

**w sprawie zawarcia szerokiego pakietu umów mających na celu konsolidację,
pogłębienie i poszerzenie stosunków dwustronnych z Konfederacją Szwajcarską**

PROTOKÓŁ ZMIENIAJĄCY
DO UMOWY
MIĘDZY WSPÓLNOTĄ EUROPEJSKĄ I JEJ PAŃSTWAMI CZŁONKOWSKIMI,
Z JEDNEJ STRONY,
A KONFEDERACJĄ SZWAJCARSKĄ, Z DRUGIEJ STRONY,
W SPRAWIE SWOBODNEGO PRZEPIŹYWU OSÓB

UNIA EUROPEJSKA, zwana dalej „Unią”,

oraz

KONFEDERACJA SZWAJCARSKA, zwana dalej „Szwajcarią”,

UWZGLĘDNIAJĄC Umowę między Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a Konfederacją Szwajcarską, z drugiej strony, w sprawie swobodnego przepływu osób sporządzoną w Brukseli w dniu 21 czerwca 1999 r. (zwaną dalej „Umową”), która weszła w życie w dniu 1 czerwca 2002 r.;

UWZGLĘDNIAJĄC Protokół do Umowy z dnia 21 czerwca 1999 r. między Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a Konfederacją Szwajcarską, z drugiej strony, w sprawie swobodnego przepływu osób, w związku z udziałem w charakterze umawiających się stron Republiki Czeskiej, Republiki Estońskiej, Republiki Cypryjskiej, Republiki Łotewskiej, Republiki Litewskiej, Republiki Węgierskiej, Republiki Malty, Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Słowenii oraz Republiki Słowackiej, w następstwie przystąpienia tych państw do Unii Europejskiej, sporządzony w Brukseli w dniu 26 października 2004 r., który wszedł w życie w dniu 1 kwietnia 2006 r.;

UWZGLĘDNIAJĄC Protokół do Umowy z dnia 21 czerwca 1999 r. między Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a Konfederacją Szwajcarską, z drugiej strony, w sprawie swobodnego przepływu osób, w związku z udziałem Republiki Bułgarii i Rumunii w charakterze umawiających się stron, w następstwie przystąpienia tych państw do Unii Europejskiej, sporządzony w Brukseli w dniu 27 maja 2008 r., który wszedł w życie dnia 1 czerwca 2009 r.;

UWZGLĘDNIAJĄC Protokół do Umowy między Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a Konfederacją Szwajcarską, z drugiej strony, w sprawie swobodnego przepływu osób dotyczący udziału Republiki Chorwacji w charakterze Umawiającej się strony w następstwie jej przystąpienia do Unii Europejskiej, sporządzony w Brukseli w dniu 4 marca 2016 r., który wszedł w życie dnia 1 stycznia 2017 r.;

MAJĄC NA UWADZE, że umowy zawarte przez Unię wiążą instytucje Unii i państwa członkowskie; w związku z tym niniejszy Protokół ma zastosowanie do Umawiających się Stron, jak określono w Umowie,

UZGADNIAJĄ, CO NASTĘPUJE:

ARTYKUŁ 1

Zmiany Umowy

W Umowie wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w preambule po drugim akapicie dodaje się akapity w brzmieniu:

„UZNAJĄC, że swoboda przemieszczania się jest ważnym aspektem rynku wewnętrznego oraz że zapewnienie prawa obywateli Umawiających się Stron, jak również członków ich rodzin, do wjazdu na odpowiednie terytoria i pobytu na odpowiednich terytoriach, bez nieuzasadnionych ograniczeń i przy pełnym poszanowaniu prawa do równego traktowania, służy wzmocnieniu funkcjonowania tych części rynku wewnętrznego, których Szwajcaria jest uczestnikiem;

ŚWIADOME znaczenia jakie ma zapewnienie jednolitości w częściach rynku wewnętrznego, których Szwajcaria jest uczestnikiem, przy czym rozumie się, że Umowę należy interpretować zgodnie z zasadą jednolitej interpretacji określonej w art. 7 protokołu instytucjonalnego do niniejszej Umowy. Zachowana zostaje kompetencja szwajcarskiego sądu federalnego i wszystkich innych sądów szwajcarskich, a także sądów państw członkowskich i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej do interpretacji niniejszej Umowy w indywidualnych przypadkach;

PRZYPOMINAJĄC, że swoboda przemieszczania się i prawo do równego traktowania obejmują obywateli jednej z Umawiających się Stron, którzy korzystają lub chcą korzystać ze swojego prawa do swobodnego przemieszczania się, nawet jeżeli jeszcze nie przenieśli się na terytorium drugiej z Umawiających się Stron lub nie opuścili swojego terytorium. Również niektóre prawa związane z wcześniejszym korzystaniem ze swobody przemieszczania się, w tym prawo do równego traktowania, mogą nadal obowiązywać po tym, jak obywatel Umawiającej się Strony zaprzestał pobytu na terytorium innej Umawiającej się Strony;

PONOWNIE PRZYPOMINAJĄC, że swobodny przepływ osób obejmuje pracowników, osoby prowadzące działalność na własny rachunek oraz osoby nieaktywne zawodowo, pod warunkiem że osoby te spełniają wymogi dotyczące legalnego pobytu określone w niniejszej Umowie, w tym, w stosownych przypadkach, wymogi posiadania wystarczających środków i pełnego ubezpieczenia zdrowotnego, tak aby nie obciążać nadmiernie systemów pomocy społecznej Umawiających się Stron;

PODKREŚLAJĄC cel konsolidacji kompleksowego partnerstwa Unii i Szwajcarii i rozwinięcia jego pełnego potencjału,”;

- 2) art. 4 otrzymuje brzmienie:

„ARTYKUŁ 4

Prawo pobytu i dostępu do działalności gospodarczej

Prawo pobytu i dostępu do działalności gospodarczej jest zagwarantowane zgodnie z załącznikiem I.”;

- 3) dodaje się artykuły w brzmieniu:

„ARTYKUŁ 4a

Prawo przedsiębiorczości

1. Obywatelowi Umawiającej się Strony przysługuje prawo przedsiębiorczości na terytorium innej Umawiającej się Strony w celu prowadzenia działalności na własny rachunek.
2. W ramach postanowień niniejszej Umowy zakazuje się ograniczeń swobody przedsiębiorczości obywateli jednej z Umawiających się Stron na terytorium innej Umawiającej się Strony. Zakaz ten obejmuje również ograniczenia w tworzeniu agencji i oddziałów przez obywateli którejkolwiek z Umawiających się Stron mających siedzibę na terytorium którejkolwiek Umawiającej się Strony.

ARTYKUŁ 4b

Równe traktowanie osób prowadzących działalność na własny rachunek

1. W odniesieniu do dostępu do działalności osoby pracującej na własny rachunek oraz jej prowadzenia osobie pracującej na własny rachunek przyznaje się nie mniej preferencyjne traktowanie w państwie przyjmującym niż to przyznane własnym obywatelom państwa przyjmującego.

2. Przepisy art. 7–10 rozporządzenia (UE) nr 492/2011¹ stosuje się odpowiednio do osób prowadzących działalność na własny rachunek, o których mowa w niniejszej Umowie.”;

4) art. 5 ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Prawa określone w niniejszym artykule gwarantuje się zgodnie z załącznikami I, II i III.”;

5) dodaje się artykuły w brzmieniu:

„ARTYKUŁ 5a

Świadczenie usług

W odniesieniu do świadczenia usług zakazuje się na mocy art. 5 niniejszej Umowy:

a) jakichkolwiek ograniczeń w odniesieniu do transgranicznego świadczenia usług na terytorium Umawiającej się Strony nieprzekraczającego 90 dni rzeczywistej pracy w ciągu roku kalendarzowego;

¹ Rozporządzenie (UE) nr 492/2011 (Dz.U. L 141 z 27.5.2011, s. 1) mające zastosowanie zgodnie z załącznikiem I.

- b) jakichkolwiek ograniczeń prawa do wjazdu i pobytu w przypadkach objętych art. 5 ust. 2 niniejszej Umowy, dotyczących pracowników, którzy nie posiadają obywatelstwa jednej z Umawiających się Stron, osób świadczących usługi, które są zintegrowane z regularnym rynkiem pracy jednej z Umawiających się Stron i zostali oddelegowani w celu świadczenia usług na terytorium innej Umawiającej się Strony, bez uszczerbku dla postanowień art. 7i.

ARTYKUŁ 5b

Przedsiębiorstwa świadczące usługi

Postanowienia art. 5a stosuje się do spółek utworzonych zgodnie z ustawodawstwem Umawiających się Stron oraz posiadających swoją statutową siedzibę, zarząd lub główne miejsce prowadzenia działalności na terytorium Umawiającej się Strony.

ARTYKUŁ 5c

Równe traktowanie osób świadczących usługi

Osoba świadcząca usługi, która ma prawo lub została upoważniona do świadczenia usługi może, w celach jej świadczenia, tymczasowo prowadzić swoją działalność w państwie, w którym usługa jest świadczona, na takich samych warunkach jak te nałożone przez to państwo na swoich własnych obywateli, zgodnie z postanowieniami niniejszej Umowy oraz załączników I, II i III.

ARTYKUŁ 5d

Zasady dotyczące pobytu osób świadczących usługi

1. Osoby świadczące usługi, które są obywatelami państw członkowskich Unii lub Szwajcarii i mieszkają na terytorium Umawiającej się Strony innym niż terytorium Umawiającej się Strony odbiorcy usług, oraz pracownicy – niezależnie od ich obywatelstwa – osób świadczących usługi, którzy są zintegrowani z regularnym rynkiem pracy jednej z Umawiających się Stron i zostali oddelegowani w celu świadczenia usług na terytorium innej Umawiającej się Strony, które to osoby mają prawo lub są upoważnione do świadczenia usług przez okres przekraczający 90 dni rzeczywistej pracy w ciągu roku kalendarzowego, otrzymują, w celu urzeczywistnienia tego prawa, zezwolenie na pobyt na okres równy okresowi świadczenia usług przekraczający 90 dni rzeczywistej pracy w ciągu roku kalendarzowego.
2. Do celów wydania takich zezwoleń Umawiające się Strony nie mogą wymagać od osób określonych w ust. 1 więcej niż:
 - a) ważnego dowodu tożsamości lub paszportu, bez uszczerbku dla postanowień art. 7i;
 - b) dowodów, że świadczą lub zamierzają świadczyć usługę.

ARTYKUŁ 5e

Okres świadczenia usług

1. Ogólny okres świadczenia usług na mocy art. 5a lit. a), niezależnie od tego, czy ciągły czy składający się z kolejnych okresów świadczenia usług, nie może przekraczać 90 dni rzeczywistej pracy w danym roku kalendarzowym.

2. Postanowienia ust. 1 pozostają bez uszczerbku dla wykonywania przez świadczącego usługę jego prawnych zobowiązań na mocy gwarancji udzielonej osobie otrzymującej usługę lub w przypadkach siły wyższej.

ARTYKUŁ 5f

Zasady mające zastosowanie do świadczenia usług

1. Postanowienia art. 5a i 5c nie mają zastosowania do działalności obejmującej, nawet sporadycznie, sprawowanie władzy publicznej w zainteresowanej Umawiającej się Stronie.

2. Postanowienia art. 5a i 5c oraz środki przyjęte na ich mocy nie wykluczają stosowania przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych przewidujących stosowanie warunków pracy i zatrudnienia do pracowników oddelegowanych w celu świadczenia usług, zgodnie z odpowiednimi aktami prawnymi Unii dotyczącymi delegowania pracowników, o których to aktach mowa w załączniku I.

3. Postanowienia art. 5a lit. a) i art. 5c pozostają bez uszczerbku dla stosowania przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych obowiązujących we wszystkich Umawiających się Stronach w czasie wejścia w życie niniejszej Umowy w dniu 1 czerwca 2002 r. w odniesieniu do:

(i) działalności agencji zatrudnienia tymczasowego i przejściowego. W szczególności dynamiczne dostosowanie Szwajcarii do rozporządzenia (UE) 2016/589¹ nie powoduje, że Szwajcaria nie będzie już mogła stosować swoich krajowych przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych do tej działalności;

¹ Rozporządzenie (UE) 2016/589 (Dz.U. L 107 z 22.4.2016, s. 1) mające zastosowanie zgodnie z załącznikiem I.

- (ii) usług finansowych, w przypadku gdy ich świadczenie podlega uprzedniemu zezwoleniu na terytorium Umawiającej się Strony, oraz zapewnieniu nadzoru ostrożnościowego przez władze tej Umawiającej się Strony.

ARTYKUŁ 5g

Termin uprzedniego powiadomienia i kontrole

1. Szwajcaria może zastosować termin uprzedniego powiadomienia wynoszący maksymalnie cztery dni robocze w określonych sektorach przed rozpoczęciem świadczenia usług w odniesieniu do usługodawców, którzy prowadzą działalność na własny rachunek i świadczą usługi na terytorium Szwajcarii, a także przed oddelegowaniem w przypadku usługodawców, którzy delegują pracowników na jej terytorium, w celu przeprowadzenia kontroli na miejscu.
2. Szwajcaria samodzielnie określa liczbę i częstotliwość kontroli, a także sektory i obszary podlegające kontroli, w tym sektory i obszary nieobjęte terminem uprzedniego powiadomienia wynoszącym maksymalnie cztery dni robocze, na podstawie obiektywnej analizy ryzyka, w sposób proporcjonalny i niedyskryminacyjny, z uwzględnieniem faktu, że Umowa ogranicza swobodę świadczenia usług do 90 dni rzeczywistej pracy w ciągu roku kalendarzowego.
3. Określenie sektorów okresowo poddaje się przeglądowi i aktualizuje.

ARTYKUŁ 5h

Gwarancje finansowe i sankcje

W przypadku usługodawców, którzy nie wywiązali się ze swoich zobowiązań finansowych wobec organów odpowiedzialnych za egzekwowanie prawa i innych organów, o których mowa we wspólnej deklaracji w sprawie skutecznych systemów kontroli, w tym dwuetapowego systemu egzekwowania prawa w Szwajcarii, w odniesieniu do wcześniejszego świadczenia usług, Szwajcaria może wymagać złożenia proporcjonalnej gwarancji finansowej przed ponownym dopuszczeniem do świadczenia usług w sektorach określonych na podstawie autonomicznej i obiektywnej analizy ryzyka.

W przypadku niezapłacenia wymaganej gwarancji finansowej Szwajcaria może nałożyć proporcjonalne sankcje, z których najsurowsza to wprowadzenie zakazu świadczenia usług do czasu zapłaty gwarancji.

ARTYKUŁ 5i

Dowód prowadzenia działalności na własny rachunek

Aby zwalczać zjawisko fikcyjnego samozatrudnienia w drodze skutecznych i opartych na analizie ryzyka kontroli, Szwajcaria może wymagać od usługodawców prowadzących działalność na własny rachunek przedstawienia dokumentów umożliwiających skuteczne kontrole *ex post* (nie więcej niż: potwierdzenia rejestracji, w stosownych przypadkach; dowodu zarejestrowania się w instytucji zabezpieczenia społecznego jako osoba prowadząca działalność na własny rachunek w państwie zamieszkania; dowodu istnienia stosunku umownego).

ARTYKUŁ 5j

Nieobniżanie poziomu ochrony

1. Aby utrzymać poziom ochrony pracowników delegowanych uzgodniony między Szwajcarią a Unią w niniejszej Umowie w momencie wejścia w życie protokołu zmieniającego, zmian dyrektyw 96/71/WE¹ i 2014/67/UE² ani nowych aktów prawnych Unii w dziedzinie delegowania pracowników, niezależnie od art. 5 protokołu instytucjonalnego do niniejszej Umowy, nie włącza się do niniejszej Umowy w zakresie, w jakim ich skutkiem byłoby znaczne osłabienie lub ograniczenie poziomu ochrony pracowników delegowanych pod względem warunków zatrudnienia, a w szczególności pod względem wynagrodzeń i świadczeń dodatkowych.

2. Do celów ust. 1 wszelkie zmiany poziomu ochrony pracowników delegowanych ocenia się w ujęciu całościowym, z uwzględnieniem wszystkich odpowiednich postanowień niniejszej Umowy.

ARTYKUŁ 5k

Odbiorcy usług

Obywatele państwa członkowskiego Unii lub Szwajcarii wjeżdżający na terytorium Umawiającej się Strony wyłącznie w celu korzystania z usług mogą być zobowiązani do rejestracji zgodnie z aktami, o których mowa w załączniku I.”;

¹ Dyrektywa 96/71/WE (Dz.U. L 18 z 21.1.1997, s. 1) mająca zastosowanie zgodnie z załącznikiem I w momencie wejścia w życie protokołu zmieniającego.

² Dyrektywa 2014/67/UE (Dz.U. L 159 z 28.5.2014, s. 11) mająca zastosowanie zgodnie z załącznikiem I w momencie wejścia w życie protokołu zmieniającego.

- 6) dodaje się artykuły w brzmieniu:

„ARTYKUŁ 7a

Pracownik przygraniczny

Pracownik przygraniczny oznacza obywatela Umawiającej się Strony wykonującego pracę najemną lub pracę na własny rachunek w Umawiającej się Stronie, który zamieszkuje w innej Umawiającej się Stronie, gdzie co do zasady powraca każdego dnia lub co najmniej raz w tygodniu.

Właściwe organy Umawiającej się Strony, w której pracownik przygraniczny wykonuje pracę przez okres dłuższy niż trzy miesiące w ciągu roku kalendarzowego, mogą zarejestrować pracownika przygranicznego do celów deklaratoryjnych.

Właściwe organy wydają pracownikowi przygranicznemu zaświadczenie o rejestracji bezpłatnie lub za opłatą nieprzekraczającą wysokości opłaty nałożonej na obywateli za wydawanie podobnych dokumentów.

Rejestracja na podstawie niniejszego artykułu pozostaje bez uszczerbku dla praw i obowiązków zainteresowanych pracowników przygranicznych, które to prawa i obowiązki przewidziano w aktach, o których mowa w załącznikach do niniejszej Umowy. W przypadku okresów pracy nieprzekraczających trzech miesięcy Umawiające się Strony mogą stosować procedurę powiadamiania zgodnie ze wspólną deklaracją w sprawie powiadamiania o podjęciu zatrudnienia.

ARTYKUŁ 7b

Studenci i uczniowie

Student nieposiadający prawa pobytu na terytorium drugiej Umawiającej się Strony na podstawie jakiegokolwiek postanowienia niniejszej Umowy może zostać zobowiązany do rejestracji zgodnie z aktami prawnymi, o których mowa w załączniku I. Niniejsza Umowa nie reguluje dostępu do kształcenia zawodowego lub pomocy alimentacyjnej udzielanej studentom objętym niniejszym artykułem.

- a) Niezależnie od powyższego zdania art. 2 stosuje się, bez względu na miejsce zamieszkania studenta, do czesnego i wszelkich innych opłat lub należności związanych ze studiami, jak również do wszelkich związanych z tym mechanizmów wsparcia publicznego, mających zastosowanie do studentów:
 - (i) uniwersytetów, instytutów uczelnianych, uniwersytetów nauk stosowanych, instytutów uczelnianych nauk stosowanych i powiązanych instytucji szkolnictwa wyższego w Szwajcarii, finansowanych w większości ze środków publicznych; oraz
 - (ii) każdej odpowiedniej instytucji w Unii;
- b) z zastrzeżeniem zachowania jakości i specyfiki swoich odpowiednich istniejących systemów kształcenia, w tym systemów przyjmowania studentów i organizacji kompetencji, żadna Umawiająca się Strona nie obniży poziomu ogólnej liczby studentów w swoich instytucjach wymienionych w lit. a), którzy są obywatelami innych Umawiających się Stron i którzy nie mieli prawa pobytu na jej terytorium przed rozpoczęciem studiów, od daty wejścia w życie tego postanowienia. W celu zapewnienia jasności powyższe zdanie nie nakłada na Umawiające się Strony obowiązku zmiany ich odpowiednich systemów przyjmowania studentów, zwiększenia wyżej wymienionego poziomu ogólnej liczby studentów ani zarezerwowania minimalnej liczby miejsc dla studentów z innych Umawiających się Stron;

- c) Umawiające się Strony nie dyskryminują obywateli innych Umawiających się Stron w zastosowaniu lit. a) i b).

ARTYKUŁ 7c

Sprawowanie władzy publicznej

1. Obywatelowi Umawiającej się Strony prowadzącemu działalność w charakterze pracownika najemnego można odmówić prawa do podjęcia zatrudnienia w służbie publicznej, która zakłada sprawowanie władzy publicznej oraz ma na celu ochronę interesów ogólnych państwa lub innych instytucji publicznych.
2. Osobie pracującej na własny rachunek można odmówić prawa wykonywania działalności obejmującej, nawet sporadycznie, sprawowanie władzy publicznej.

ARTYKUŁ 7d

Porządek publiczny

Prawa przyznane zgodnie z postanowieniami niniejszej Umowy mogą zostać ograniczone jedynie poprzez środki, które są uzasadnione względami porządku publicznego, bezpieczeństwa publicznego i zdrowia publicznego.

ARTYKUŁ 7e

Prawo stałego pobytu

Szwajcaria i państwa członkowskie mogą podjąć decyzję o przyznaniu prawa stałego pobytu na podstawie art. 16 dyrektywy 2004/38/WE¹ odpowiednio wyłącznie obywatelom Unii i obywatelom Szwajcarii, którzy legalnie zamieszkiwali w państwie przyjmującym łącznie przez pięć lat jako pracownicy lub osoby prowadzące działalność na własny rachunek, w tym obywatelom, którzy zachowują ten status zgodnie z tą dyrektywą, a także członkom rodzin takich osób. Nie jest wymagane, aby pobyt w państwie przyjmującym był nieprzerwany – o ile stanowi jeden ciągły okres legalnego pobytu może być przerywany okresami legalnego pobytu jako osoby nieaktywnej zawodowo.

Do celów obliczania okresów niezbędnych do nabycia prawa stałego pobytu zgodnie z akapitem pierwszym Szwajcaria i państwa członkowskie mogą postanowić, że nie będą uwzględniać okresów trwających sześć miesięcy lub dłużej, podczas których dana osoba była w pełni zależna od pomocy społecznej.

Z zastrzeżeniem wspólnej deklaracji w sprawie odmowy pomocy społecznej i zakończenia pobytu przed nabyciem prawa stałego pobytu oraz zgodnie z art. 10 ust. 6 protokołu instytucjonalnego do niniejszej Umowy przepisy dotyczące pobytu zawarte w art. 7 dyrektywy 2004/38/WE² mają nadal zastosowanie do osób, które nie kwalifikują się do uzyskania prawa stałego pobytu.

¹ Dyrektywa 2004/38/WE (Dz.U. L 158 z 30.4.2004, s. 77) mająca zastosowanie zgodnie z załącznikiem I.

² Dyrektywa mająca zastosowanie zgodnie z załącznikiem I.

ARTYKUŁ 7f

Nabywanie nieruchomości

1. Obywatele Umawiającej się Strony, którzy posiadają prawo pobytu oraz swoje główne miejsce zamieszkania w państwie przyjmującym, korzystają z tych samych praw jak obywatel w odniesieniu do nabywania nieruchomości. Mogą oni ustanowić swoje główne miejsce zamieszkania w państwie przyjmującym w każdym czasie zgodnie ze stosownymi postanowieniami krajowymi, niezależnie od okresu trwania ich zatrudnienia. Opuszczenie państwa przyjmującego nie pociąga za sobą jakiegokolwiek obowiązku zbycia takiej nieruchomości.
2. Obywatele Umawiającej się Strony, którzy posiadają prawo pobytu, lecz nie posiadają głównego miejsca zamieszkania w państwie przyjmującym, korzystają z tych samych praw jak obywatel w odniesieniu do nabywania nieruchomości, potrzebnej dla ich działalności gospodarczej. Opuszczenie państwa przyjmującego nie pociąga za sobą jakiegokolwiek obowiązku zbycia takiej nieruchomości. Mogą oni również być upoważnieni do nabycia drugiego miejsca zamieszkania lub zakwaterowania urlopowego. W przypadku tej kategorii obywateli niniejsza Umowa nie ma wpływu na zasady stosowane do faktycznych inwestycji kapitałowych lub posiadania niezabudowanych gruntów i mieszkań.
3. Pracownicy przygraniczni będący obywatelami Umawiającej się Strony korzystają z tych samych praw co obywatel w odniesieniu do nabywania nieruchomości na potrzeby swojej działalności gospodarczej oraz w charakterze drugiego miejsca zamieszkania. Opuszczenie państwa przyjmującego nie pociąga za sobą jakiegokolwiek obowiązku zbycia takiej nieruchomości. Mogą oni być również upoważnieni do nabywania zakwaterowania urlopowego. W przypadku tej kategorii obywateli niniejsza Umowa nie ma wpływu na zasady stosowane w państwie przyjmującym do faktycznych inwestycji kapitałowych lub posiadania niezabudowanych gruntów i mieszkań.

ARTYKUŁ 7g

Dowody tożsamości

Szwajcaria może nadal wydawać dowody tożsamości bez nośnika danych zawierającego odciski palców posiadacza. Takie dowody tożsamości odróżniają się wizualnie od dowodów tożsamości spełniających wymogi aktów, o których mowa w załączniku I, dotyczących takich dokumentów. Wszelkie takie dowody tożsamości wydane po upływie jednego roku od wejścia w życie protokołu zmieniającego nie mogą być wykorzystywane przez obywateli Szwajcarii w celu korzystania ze swobody przemieszczania się.

ARTYKUŁ 7h

Wydalenie

W odniesieniu do ograniczeń prawa wjazdu i prawa pobytu obywateli Umawiających się Stron uzasadnionych względami porządku publicznego lub bezpieczeństwa publicznego obowiązki Szwajcarii i państw członkowskich wynikające z Umowy przed wejściem w życie protokołu zmieniającego zostają utrzymane.

W związku z tym następujące zmiany wprowadzone na mocy rozdziału VI dyrektywy 2004/38/WE¹ wykraczające poza te obowiązki, a mianowicie zwiększona ochrona przed wydaleniem przewidziana w art. 28 ust. 2 i 3, jak również orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości związane z tymi przepisami, nie mają zastosowania. Ponadto, w odniesieniu do wydaleń, o których mowa w art. 33 ust. 2 dyrektywy, Szwajcaria i państwa członkowskie mogą, zamiast stosować procedury określone w tym przepisie, zapewnić, aby wydalenie odbywało się zgodnie z wymogami Umowy obowiązującymi przed wejściem w życie protokołu zmieniającego.

¹ Dyrektywa mająca zastosowanie zgodnie z załącznikiem I.

ARTYKUŁ 7i

Prawo wjazdu obywateli państw trzecich

Umawiające się Strony nie mogą wymagać wizy wjazdowej ani wymogów równoważnych od pracowników delegowanych, którzy nie posiadają obywatelstwa żadnej z Umawiających się Stron, a którzy korzystają z prawa wjazdu bez takich wymogów na podstawie aktów prawnych Unii włączonych do załącznika I lub jakiegokolwiek innego instrumentu obowiązującego między Umawiającymi się Stronami. W przypadku pracowników delegowanych, od których wymagane jest uzyskanie wizy wjazdowej lub wobec których obowiązują równoważne wymogi, odpowiednia Umawiająca się Strona zapewnia tym osobom wszelkie ułatwienia w uzyskaniu wszelkich niezbędnych wiz.”;

- 7) art. 10 otrzymuje brzmienie:

„ARTYKUŁ 10

Zmiany w członkostwie w Unii Europejskiej

Każde rozszerzenie Umowy na nowe państwa członkowskie wymaga uzgodnienia między Stronami, zgodnie z ich wewnętrznymi procedurami, w formie protokołu. O ile nie uzgodniono inaczej, protokół taki zawiera środki przejściowe uwzględniające szczególną sytuację gospodarczą i społeczną w Unii, w szczególności w nowych państwach członkowskich, oraz w Szwajcarii, z uwzględnieniem długoletniej praktyki dotychczasowych rozszerzeń niniejszej Umowy.”;

8) art. 14 otrzymuje brzmienie:

„ARTYKUŁ 14

Wspólny Komitet

1. Niniejszym ustanawia się Wspólny Komitet.

Wspólny Komitet jest złożony z przedstawicieli Umawiających się Stron.

2. Wspólnemu Komitetowi współprzewodniczą przedstawiciel Unii i przedstawiciel Szwajcarii.

3. Wspólny Komitet:

- a) zapewnia właściwe funkcjonowanie niniejszej Umowy, skuteczne zarządzanie nią oraz jej stosowanie;
- b) stanowi forum wzajemnych konsultacji i stałej wymiany informacji między Umawiającymi się Stronami, w szczególności w celu znalezienia rozwiązania wszelkich trudności związanych z interpretacją lub stosowaniem Umowy lub aktu prawnego Unii, do których odsyła się w Umowie, zgodnie z art. 10 protokołu instytucjonalnego do niniejszej Umowy;
- c) formułuje zalecenia dla Umawiających się Stron w sprawach dotyczących niniejszej Umowy;

- d) przyjmuje decyzje w przypadkach przewidzianych w niniejszej Umowie; oraz
- e) wykonuje wszelkie inne kompetencje przyznane mu w niniejszej Umowie.

4. Wspólny Komitet podejmuje decyzje na zasadzie konsensusu.

Decyzje te są wiążące dla Umawiających się Stron, które wdrażają wszystkie niezbędne środki w celu wykonania tych decyzji.

5. Posiedzenia Wspólnego Komitetu odbywają się przynajmniej raz do roku, na przemian w Brukseli i w Bernie, chyba że współprzewodniczący postanowią inaczej. Komitet zbiera się również na wniosek jednej z Umawiających się Stron. Współprzewodniczący mogą uzgodnić zorganizowanie posiedzenia w formie wideokonferencji lub telekonferencji.

6. Wspólny Komitet uchwała swój regulamin i w razie potrzeby go aktualizuje.

7. Wspólny Komitet może podejmować decyzje w sprawie utworzenia grupy roboczej lub grupy ekspertów, która może wspomagać go w wypełnianiu obowiązków.”;

9) dodaje się artykuł w brzmieniu:

„ARTYKUŁ 14a

Klauzula ochronna

1. W przypadku poważnych trudności gospodarczych lub społecznych spowodowanych stosowaniem niniejszej Umowy, Wspólny Komitet zbiera się, na wniosek dowolnej z Umawiających się Stron, w celu zaproponowania odpowiednich środków do zaradzenia zaistniałej sytuacji. Wspólny Komitet może zdecydować, jakie środki należy podjąć w ciągu 60 dni od daty wniosku. Okres ten może zostać przedłużony przez Wspólny Komitet.
2. Jeżeli Wspólny Komitet nie przyjmie decyzji w terminie określonym w ust. 1 w odniesieniu do odpowiednich środków lub przedłużenia tego terminu, Umawiająca się Strona, która złożyła wniosek, może skierować sprawę do sądu arbitrażowego w przypadku poważnych trudności gospodarczych. Sąd arbitrażowy wydaje orzeczenie kończące postępowanie w terminie sześciu miesięcy od daty jego powołania.
3. Jeżeli sąd arbitrażowy uzna, że rzekome trudności zostały udowodnione i są spowodowane stosowaniem niniejszej Umowy, Umawiająca się Strona, która wystąpiła z wnioskiem, może wprowadzić odpowiednie środki mające na celu zaradzenie tym trudnościom. Jeżeli środki przyjęte przez Umawiającą się Stronę zgodnie z niniejszym ustępem spowodowały nierównowagę między odpowiednimi prawami i obowiązkami wynikającymi z niniejszej Umowy, druga Umawiająca się Strona może wprowadzić odpowiednie środki równoważące w celu zaradzenia tej nierównowadze w ramach niniejszej Umowy.

4. W wyjątkowo pilnych okolicznościach, gdy Umawiająca się Strona jest zagrożona bardzo poważną szkodą gospodarczą spowodowaną stosowaniem niniejszej Umowy, ta Umawiająca się Strona może skierować sprawę do sądu arbitrażowego zgodnie z dodatkiem, jeżeli Wspólny Komitet nie podejmie decyzji w terminie 30 dni od daty złożenia wniosku. Sąd arbitrażowy wydaje orzeczenie kończące postępowanie w terminie sześciu miesięcy od daty jego powołania.

5. W okolicznościach, o których mowa w ust. 4, jeżeli sąd arbitrażowy uzna, bez zagłębiania się w sprawę, że rzekome trudności istnieją, Umawiające się Strony mogą wprowadzić środki tymczasowe oraz, w zależności od przypadku, tymczasowe środki równoważące. Art. III.10 dodatku stosuje się odpowiednio, z wyjątkiem ust. 4 lit. c).

6. Środki i środki równoważące, o których mowa w ust. 2–5, wprowadza się w ramach niniejszej Umowy. Ich zakres i czas trwania nie mogą wykraczać poza zakres ściśle konieczny do zaradzenia odnośnym trudnościom lub nierównowadze. Preferencyjnie traktowane są środki i środki równoważące, które w najmniejszy sposób zakłócają funkcjonowanie niniejszej Umowy.

7. Wprowadzone środki i środki równoważące są przedmiotem konsultacji, prowadzonych w ramach Wspólnego Komitetu co trzy miesiące od daty przyjęcia tych środków i środków równoważących, w celu ich zniesienia przed przewidzianym terminem wygaśnięcia lub ograniczenia zakresu ich stosowania do niezbędnego minimum. Każda z Umawiających się Stron może w każdym momencie wystąpić z wnioskiem do Wspólnego Komitetu, aby dokonał przeglądu takich środków i środków równoważących.”;

10) art. 18 otrzymuje brzmienie:

„ARTYKUŁ 18

Rewizja

Jeśli Umawiająca się Strona zechce dokonać rewizji niniejszej Umowy, przekazuje propozycję dokonania takiej zmiany Wspólnemu Komitetowi.

Zmiany do niniejszej Umowy wchodzi w życie po spełnieniu stosownych procedur wewnętrznych Umawiających się Stron.”;

11) art. 21 otrzymuje brzmienie:

„ARTYKUŁ 21

Stosunek do umów w sprawie opodatkowania

1. Postanowienia niniejszej Umowy nie wpływają na postanowienia dwustronnych umów między Szwajcarią a państwami członkowskimi Unii Europejskiej w sprawie podwójnego opodatkowania. W szczególności postanowienia niniejszej Umowy nie mają wpływu na definicję »pracowników przygranicznych« zawartą w umowach w sprawie podwójnego opodatkowania.

2. Żadne postanowienie niniejszej Umowy nie może być interpretowane jako uniemożliwiające Umawiającym się Stronom rozróżnianie przy stosowaniu odpowiednich postanowień swojego ustawodawstwa podatkowego między podatnikami, których sytuacja nie jest porównywalna, szczególnie w odniesieniu do ich miejsca zamieszkania. Nie stanowi to jednak środka dyskryminacji ani ograniczenia praw osób, o których mowa w niniejszej Umowie.

3. Żadne postanowienie niniejszej Umowy nie uniemożliwia Umawiającym się Stronom przyjęcia lub zastosowania środków w celu zapewnienia nałożenia, płatności oraz efektywnego odzyskiwania podatków lub w celu zwalczania unikania opodatkowania lub uchylania się opodatkowania na mocy ich krajowego ustawodawstwa podatkowego bądź wszelkich innych umów międzynarodowych, umów dwustronnych lub uzgodnień międzynarodowych, które odnoszą się całkowicie lub głównie do opodatkowania i których stroną jest Szwajcaria, Unia lub dowolne państwo członkowskie.”;

12) dodaje się artykuły w brzmieniu:

„ARTYKUŁ 23a

Ważność dokumentów pobytowych i innych specjalnych pozwoleń

Dokumenty pobytowe i inne specjalne pozwolenia wydane przez Umawiające się Strony przed wejściem w życie protokołu zmieniającego zachowują ważność i po wygaśnięciu są zastępowane dokumentami przewidzianymi w niniejszej Umowie, jeżeli spełnione są warunki wydania tych dokumentów.

ARTYKUŁ 23b

Uzgodnienia przejściowe

1. W odniesieniu do kwestii wchodzących w zakres dyrektywy 2004/38/WE¹ zastosowanie mają przepisy przejściowe określone w niniejszym ustępie:
 - a) obowiązuje okres przejściowy, który rozpoczyna się w dniu wejścia w życie protokołu zmieniającego i kończy się po upływie 24 miesięcy od jego wejścia w życie;
 - b) art. 5k, 7a, 7d, 7e, 7h, 7i oraz, do celów niniejszej Umowy, dyrektywę 2004/38/WE² stosuje się od pierwszego dnia następującego po dniu zakończenia okresu przejściowego;
 - c) skutki następujących postanowień Umowy w wersji sprzed wejścia w życie protokołu zmieniającego zostają utrzymane w okresie przejściowym:
 - art. 1–7 i art. 16, oraz
 - art. 1–9, art. 12–15, art. 17, 19, 20, 23 i art. 24 załącznika I, z wyjątkiem art. 24 ust. 4 zdanie ostatnie.

¹ Dyrektywa mająca zastosowanie zgodnie z załącznikiem I.

² Dyrektywa mająca zastosowanie zgodnie z załącznikiem I.

Przepisy te nie wywołują żadnych skutków w odniesieniu do kwestii wchodzących w zakres innych aktów, o których mowa w załączniku I, w szczególności rozporządzenia (UE) nr 492/2011¹ i rozporządzenia (UE) 2016/589², o których mowa w sekcji 2 załącznika I.

2. W odniesieniu do kwestii wchodzących w zakres dyrektywy 96/71/WE³ i dyrektywy 2014/67/UE⁴ zastosowanie mają postanowienia przejściowe określone w niniejszym ustępie:

- a) obowiązuje okres przejściowy który rozpoczyna się w dniu wejścia w życie protokołu zmieniającego i kończy się po upływie 36 miesięcy od jego wejścia w życie;
- b) art. 5f ust. 2, art. 5g, 5h, 5i oraz, do celów niniejszej Umowy, dyrektywę 96/71/WE⁵ i dyrektywę 2014/67/UE⁶ stosuje się od pierwszego dnia następującego po dniu zakończenia okresu przejściowego;
- c) skutki następujących postanowień Umowy w wersji sprzed wejścia w życie protokołu zmieniającego zostają utrzymane w okresie przejściowym:
 - art. 5 ust. 4 i art. 16, oraz
 - art. 22 ust. 2 załącznika I.

Przepisy te nie wywołują żadnych skutków w odniesieniu do kwestii wchodzących w zakres innych aktów, o których mowa w sekcji 2 załącznika I.”;

¹ Rozporządzenie mające zastosowanie zgodnie z załącznikiem I.

² Rozporządzenie mające zastosowanie zgodnie z załącznikiem I.

³ Dyrektywa mająca zastosowanie zgodnie z załącznikiem I.

⁴ Dyrektywa mająca zastosowanie zgodnie z załącznikiem I.

⁵ Dyrektywa mająca zastosowanie zgodnie z załącznikiem I.

⁶ Dyrektywa mająca zastosowanie zgodnie z załącznikiem I.

- 13) art. 24 otrzymuje brzmienie:

„ARTYKUŁ 24

Zakres terytorialny

Niniejszą Umowę stosuje się, z jednej strony, do terytorium, do którego mają zastosowanie Traktat o Unii Europejskiej i Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (zwany dalej „TFUE”), na warunkach określonych w tych traktatach, oraz, z drugiej strony, do terytorium Szwajcarii.”;

- 14) załącznik I do Umowy zastępuje się tekstem zamieszczonym w załączniku I do niniejszego protokołu;
- 15) załącznik II do Umowy zastępuje się tekstem zamieszczonym w załączniku II do niniejszego protokołu;
- 16) załącznik III do Umowy zastępuje się tekstem zamieszczonym w załączniku III do niniejszego protokołu;
- 17) protokół w sprawie drugich domów w Danii zastępuje się tekstem protokołu w sprawie drugich domów w Danii załączonego do niniejszego protokołu;
- 18) uchyla się załącznik I do Protokołu do Umowy między Wspólnotą Europejską i jej Państwami Członkowskimi, z jednej strony, a Konfederacją Szwajcarską, z drugiej strony, w sprawie swobodnego przepływu osób w związku z udziałem w charakterze umawiających się stron, Republiki Czeskiej, Republiki Estońskiej, Republiki Cypryjskiej, Republiki Łotewskiej, Republiki Litewskiej, Republiki Węgierskiej, Republiki Malty, Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Słowenii i Republiki Słowackiej, w następstwie przystąpienia tych państw do Unii Europejskiej, sporządzony w Brukseli w dniu 26 października 2004 r.;

- 19) tekst protokołu w sprawie nabywania nieruchomości na Malcie załączony do niniejszego protokołu dodaje się jako załącznik do Umowy;
- 20) tekst protokołu w sprawie zezwoleń na pobyt długoterminowy załączony do niniejszego protokołu dodaje się jako załącznik do Umowy;
- 21) wspólne deklaracje i jednostronna deklaracja załączone do niniejszego protokołu dodaje się do deklaracji załączonych do aktu końcowego do Umowy.

ARTYKUŁ 2

Wejście w życie

1. Niniejszy protokół podlega ratyfikacji lub zatwierdzeniu przez Unię i Szwajcarię zgodnie z ich własnymi procedurami. Unia i Szwajcaria powiadamiają się nawzajem o zakończeniu wewnętrznych procedur niezbędnych do wejścia w życie niniejszego protokołu.
2. Niniejszy protokół wchodzi w życie pierwszego dnia drugiego miesiąca następującego po dniu ostatniego powiadomienia dotyczącego instrumentów wymienionych poniżej:
 - a) Protokół instytucjonalny do Umowy między Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a Konfederacją Szwajcarską, z drugiej strony, w sprawie swobodnego przepływu osób;
 - b) Protokół instytucjonalny do Umowy między Wspólnotą Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie transportu lotniczego;

- c) Protokół zmieniający do Umowy między Wspólnotą Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie transportu lotniczego;
- d) Protokół dotyczący pomocy państwa do Umowy między Wspólnotą Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie transportu lotniczego;
- e) Protokół instytucjonalny do Umowy między Wspólnotą Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie przewozu kolejowego i drogowego rzeczy i osób;
- f) Protokół zmieniający do Umowy między Wspólnotą Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie przewozu kolejowego i drogowego rzeczy i osób;
- g) Protokół dotyczący pomocy państwa do Umowy między Wspólnotą Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie przewozu kolejowego i drogowego rzeczy i osób;
- h) Protokół zmieniający do Umowy między Wspólnotą Europejską a Konfederacją Szwajcarską dotyczącej handlu produktami rolnymi;
- i) Protokół instytucjonalny do Umowy między Wspólnotą Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie wzajemnego uznawania w odniesieniu do oceny zgodności;
- j) Protokół zmieniający do Umowy między Wspólnotą Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie wzajemnego uznawania w odniesieniu do oceny zgodności;
- k) Umowa między Unią Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie regularnego wkładu finansowego Szwajcarii przeznaczonego na zmniejszanie różnic gospodarczych i społecznych w Unii Europejskiej;

- l) Umowa między Unią Europejską i Europejską Wspólnotą Energii Atomowej, z jednej strony, a Konfederacją Szwajcarską, z drugiej strony, w sprawie uczestnictwa Konfederacji Szwajcarskiej w programach Unii;
- m) Umowa między Unią Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie warunków uczestnictwa Konfederacji Szwajcarskiej w Agencji Unii Europejskiej ds. Programu Kosmicznego.

Sporządzono w [...] w dniu [...] r. w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach w językach angielskim, bułgarskim, chorwackim, czeskim, duńskim, estońskim, fińskim, francuskim, greckim, hiszpańskim, irlandzkim, litewskim, łotewskim, maltańskim, niderlandzkim, niemieckim, polskim, portugalskim, rumuńskim, słowackim, słoweńskim, szwedzkim, węgierskim oraz włoskim, przy czym teksty w każdym z tych języków są jednakowo autentyczne.

NA DOWÓD CZEGO niżej podpisani, należycie do tego celu upoważnieni, złożyli swoje podpisy pod niniejszym protokołem.

[Podpisy (we wszystkich 24 językach UE: „W imieniu Unii Europejskiej” i „W imieniu Konfederacji Szwajcarskiej”)]

ZAŁĄCZNIK I

ZMIANY W ZAŁĄCZNIKU I DO UMOWY

Załącznik I do Umowy otrzymuje brzmienie:

„ZAŁĄCZNIK I

SWOBODNY PRZEPŁYW OSÓB, PRAWO PRZEDSIĘBIORCZOŚCI ORAZ ŚWIADCZENIE USŁUG

SEKCJA 1

Do celów stosowania art. 2–9 niniejszej Umowy akty prawne Unii wymienione w sekcji 2 niniejszego załącznika stosuje się z zastrzeżeniem zasady dynamicznego dostosowywania, o której mowa w art. 5 protokołu instytucjonalnego do niniejszej Umowy, a także z zastrzeżeniem wyjątków wymienionych w ust. 7 tego artykułu.

O ile dostosowania techniczne nie stanowią inaczej, prawa i obowiązki przewidziane dla państw członkowskich Unii w aktach prawnych Unii włączonych do niniejszego załącznika rozumie się jako prawa i obowiązki przewidziane dla Szwajcarii. Ma to zastosowanie przy pełnym poszanowaniu protokołu instytucjonalnego do niniejszej Umowy.

Bez uszczerbku dla art. 16 protokołu instytucjonalnego i o ile dostosowania techniczne nie stanowią inaczej, w odniesieniu do Szwajcarii stosuje się przepisy aktów wymienionych w sekcji 2, które wymagają od państw członkowskich przekazywania informacji innym państwom członkowskim lub Komisji. Jeżeli informacje te dotyczą nadzoru lub stosowania, Szwajcaria przekazuje te informacje za pośrednictwem Wspólnego Komitetu.

SEKCJA 2

AKTY, DO KTÓRYCH NASTĘPUJE ODNIESIENIE

1. 31977 L 0486: dyrektywa Rady 77/486/EWG z dnia 25 lipca 1977 r. w sprawie kształcenia dzieci pracowników migrujących (Dz.U. L 199 z 6.8.1977, s. 32).
2. 31996 L 0071: dyrektywa 96/71/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 grudnia 1996 r. dotycząca delegowania pracowników w ramach świadczenia usług (Dz.U. L 18 z 21.1.1997, s. 1), zmieniona:
 - 32018 L 0957: dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/957 z dnia 28 czerwca 2018 r. zmieniającą dyrektywę 96/71/WE dotyczącą delegowania pracowników w ramach świadczenia usług (Dz.U. L 173 z 9.7.2018, s. 16).

Do celów niniejszej Umowy przepisy tej dyrektywy odczytuje się z uwzględnieniem następujących dostosowań:

- a) w art. 1 ust. -1a słowa „korzystanie z praw podstawowych uznanych w państwach członkowskich i na poziomie Unii” zastępuje się słowami „korzystanie z praw podstawowych uznanych w państwach członkowskich i na poziomie Unii, a także w Szwajcarii”;
- b) w art. 1 ust. 3:
 - i) lit. c) nie ma zastosowania do Szwajcarii;
 - (ii) akapity drugi i trzeci nie mają zastosowania do Szwajcarii;
- c) w art. 3:
 - (i) ust. 1b nie ma zastosowania do Szwajcarii;
 - (ii) w ust. 10 słowo „Traktatami” zastępuje się słowem „Umową”.
- d) w art. 4 ust. 2:
 - (i) w akapicie pierwszym w zdaniu ostatnim słowa „Komisja jest informowana [...] i podejmuje w związku z tym odpowiednie środki” zastępuje się słowami „Wspólny Komitet jest informowany [...] w celu znalezienia rozwiązania”;

(ii) akapit drugi otrzymuje brzmienie:

„Unia Europejska i Szwajcaria ściśle współpracują w ramach Wspólnego Komitetu w celu zbadania wszelkich trudności, które mogłyby powstać między Umawiającymi się Stronami przy stosowaniu art. 3 ust. 10.”;

e) do celów niniejszej Umowy dyrektywę tę stosuje się od pierwszego dnia następującego po dniu zakończenia okresu przejściowego określonego w art. 23b ust. 2 Umowy.

3. 32004 L 0038: dyrektywa 2004/38/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie prawa obywateli Unii i członków ich rodzin do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium państw członkowskich, zmieniająca rozporządzenie (EWG) nr 1612/68 i uchylająca dyrektywy 64/221/EWG, 68/360/EWG, 72/194/EWG, 73/148/EWG, 75/34/EWG, 75/35/EWG, 90/364/EWG, 90/365/EWG i 93/96/EWG (Dz.U. L 158 z 30.4.2004, s. 77, sprostowana w Dz.U. L 229 z 29.6.2004, s. 35, Dz.U. L 30 z 3.2.2005, s. 27 i Dz.U. L 197 z 28.7.2005, s. 34).

Do celów niniejszej Umowy przepisy dyrektywy odczytuje się z uwzględnieniem następujących dostosowań:

- a) niniejsza Umowa ma zastosowanie do obywateli Umawiających się Stron. Jednak członkom ich rodzin w rozumieniu dyrektywy, posiadającym obywatelstwo kraju trzeciego, przysługują pewne prawa zgodnie z dyrektywą;

b) terminy „obywatel Unii” i „obywatele Unii” zastępuje się odpowiednio słowami „obywatel państwa członkowskiego lub Szwajcarii” i „obywatele państw członkowskich i Szwajcarii”;

c) Art. 16 otrzymuje brzmienie:

„1. Obywatele państw członkowskich i Szwajcarii, którzy legalnie zamieszkują na terytorium innej Umawiającej się Strony na podstawie art. 7 ust. 1 lit. a) lub ust. 3 przez łącznie pięć lat, mają prawo stałego pobytu na tym terytorium. Prawo to nie podlega warunkom przewidzianym w rozdziale III.

2. Nie jest wymagane, aby okresy brane pod uwagę przy obliczaniu nabycia prawa stałego pobytu zgodnie z ust. 1 były nieprzerwane – o ile stanowią jeden ciągły okres legalnego pobytu w państwie przyjmującym, mogą być przerywane okresami legalnego pobytu innymi niż na podstawie art. 7 ust. 1 lit. a) lub ust. 3.

3. Do celów obliczania okresów niezbędnych do nabycia prawa stałego pobytu zgodnie z ust. 1 Szwajcaria i państwa członkowskie mogą postanowić, że nie będą uwzględniać okresów trwających sześć miesięcy lub dłużej, podczas których dana osoba była w pełni zależna od pomocy społecznej.

4. Prawo stałego pobytu nabywają również członkowie rodziny obywatela państwa członkowskiego lub Szwajcarii, którzy legalnie zamieszkiwali z nim w państwie przyjmującym przez nieprzerwany okres pięciu lat.

5. Ciągłości pobytu nie naruszają przejściowe okresy nieobecności nieprzekraczające ogółem sześciu miesięcy w roku lub dłuższe okresy nieobecności z powodu obowiązkowej służby wojskowej, lub okres nieobecności obejmujący dwanaście kolejnych miesięcy z ważnych powodów, na przykład ciąży i porodu, poważnej choroby, studiów, kształcenia zawodowego lub oddelegowania w innym państwie.

6. Utrata nabytego prawa stałego pobytu może nastąpić jedynie w wyniku nieobecności w państwie przyjmującym przez okres przekraczający dwa kolejne lata.

7. W drodze odstępstwa od ust. 1 państwa członkowskie i Szwajcaria mogą zdecydować, że prawo stałego pobytu nabywają obywatele państw członkowskich i Szwajcarii, którzy legalnie zamieszkiwali przez nieprzerwany okres pięciu lat na terytorium innej Umawiającej się Strony.”;

d) w art. 24:

(i) w ust. 1 słowa „Traktacie i prawie wtórnym” zastępuje się słowem „Umowie”;

(ii) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„W drodze odstępstwa od ust. 1 państwo przyjmujące nie jest zobowiązane do przyznania uprawnienia do pomocy społecznej w ciągu pierwszych trzech miesięcy pobytu lub, w określonym przypadku, dłuższego okresu przewidzianego w art. 14 ust. 4 lit. b), ani nie jest zobowiązane do udzielania pomocy dla pokrycia kosztów utrzymania w czasie studiów, włącznie z kształceniem zawodowym, w postaci stypendiów lub pożyczek studenckich, dla osób nie będących pracownikami, osób pracujących na własny rachunek, osób, które zachowują ten status i członków ich rodzin.”;

- e) art. 28 ust. 2 i 3 nie mają zastosowania;
- f) w art. 33 dodaje się ustęp w brzmieniu:

„Szwajcaria i państwa członkowskie mogą, zamiast stosowania procedur określonych w ust. 2, zapewnić wykonanie zarządzeń o wydaleniu zgodnie z wymogami określonymi w art. 3 dyrektywy 64/221/EWG*.

* Dyrektywa Rady 64/221/EWG z dnia 25 lutego 1964 r. w sprawie koordynacji specjalnych środków dotyczących przemieszczania się i pobytu cudzoziemców, uzasadnionych względami porządku publicznego, bezpieczeństwa publicznego lub zdrowia publicznego (Dz.U. 56 z 4.4.1964, s. 850), w brzmieniu obowiązującym w momencie wejścia w życie Umowy dnia 1 czerwca 2002 r.”;

- g) do celów niniejszej Umowy dyrektywę tę stosuje się od pierwszego dnia następującego po dniu zakończenia okresu przejściowego określonego w art. 23b ust. 1 niniejszej Umowy.

- 4. 32006 R 0635: rozporządzenie Komisji (WE) nr 635/2006 z dnia 25 kwietnia 2006 r. uchylające rozporządzenie (EWG) nr 1251/70 dotyczące prawa pracowników do pozostania na terytorium państwa członkowskiego po ustaniu zatrudnienia w tym państwie (Dz.U. L 112 z 26.4.2006, s. 9).

5. 32011 R 0492: rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 492/2011 z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie swobodnego przepływu pracowników wewnątrz Unii (Dz.U. L 141 z 27.5.2011, s. 1) zmienione:

- 32016 R 0589: rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/589 z dnia 13 kwietnia 2016 r. (Dz.U. L 107 z 22.4.2016, s. 1),
- 32019 R 1149: rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1149 z dnia 20 czerwca 2019 r. (Dz.U. L 186 z 11.7.2019, s. 21).

Do celów niniejszej Umowy przepisy tego rozporządzenia odczytuje się z uwzględnieniem następującego dostosowania:

- a) Art. 9 ust. 1 otrzymuje brzmienie: „Bez uszczerbku dla art. 7f niniejszej Umowy, pracownikowi, który jest obywatelem Umawiającej się Strony i jest zatrudniony na terytorium innej Umawiającej się Strony, przysługują wszelkie prawa i korzyści przyznawane pracownikom krajowym w sprawach mieszkaniowych, w tym również w zakresie możliwości nabycia prawa własności do lokalu, który jest mu potrzebny.”;
- b) w art. 36:
 - (i) ust. 1 nie ma zastosowania;
 - (ii) w ust. 2 odesłanie do „przepisów wydanych zgodnie z art. 48 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej” odczytuje się jako odesłanie do aktów prawnych Unii Europejskiej w dziedzinie zabezpieczenia społecznego włączonych do niniejszej Umowy.

6. 32012 R 1024: rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1024/2012 z dnia 25 października 2012 r. w sprawie współpracy administracyjnej za pośrednictwem systemu wymiany informacji na rynku wewnętrznym i uchylające decyzję Komisji 2008/49/WE (Dz.U. L 316 z 14.11.2012, s. 1) zmienione:
- 32013 L 0055: dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/55/UE z dnia 20 listopada 2013 r. (Dz.U. L 354 z 28.12.2013, s. 132),
 - 32014 L 0060: dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/60/UE z dnia 15 maja 2014 r. (Dz.U. L 159 z 28.05.2014, s. 1), sprostowaną w Dz.U. L 147 z 12.06.2015, s. 24,
 - 32014 L 0067: dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/67/UE z dnia 15 maja 2014 r. (Dz.U. L 159 z 28.05.2014, s. 11),
 - 32016 R 1191: rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1191 z dnia 6 lipca 2016 r. (Dz.U. L 200 z 26.7.2016, s. 1),
 - 32016 R 1628: rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1628 z dnia 14 września 2016 r. (Dz.U. L 252 z 16.09.2016, s. 53), sprostowaną w Dz.U. L 231 z 6.09.2019, s. 29,
 - 32018 R 1724: rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1724 z dnia 2 października 2018 r. (Dz.U. L 295 z 21.11.2018, s. 1),
 - 32020 L 1057: dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/1057 z dnia 15 lipca 2020 r. (Dz.U. L 249 z 31.07.2020, s. 49),

- 32020 R 1055: rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/1055 z dnia 15 lipca 2020 r. (Dz.U. L 249 z 31.7.2020, s. 17).

Szwajcaria wykorzystuje system wymiany informacji na rynku wewnętrznym (IMI) jako państwo trzecie do wymiany informacji, w tym danych osobowych, z uczestnikami tego systemu w Unii w celu wykonywania procedur współpracy administracyjnej, w stosownych przypadkach do celów niniejszej Umowy.

Do celów niniejszej Umowy Komisja nadal uznaje, że Szwajcaria zapewnia odpowiednią ochronę danych osobowych, o której mowa w art. 23 ust. 1 lit. c) rozporządzenia (UE) nr 1024/2012, dopóki obowiązuje decyzja 2000/518/WE¹. Do celów niniejszego załącznika oraz zgodnie z definicją zawartą w art. 4 dyrektywy 96/71/WE oraz w art. 6, 7, art. 10 ust. 3 i art. 14–18 dyrektywy 2014/67/UE Szwajcaria korzysta z IMI zgodnie z zasadami i warunkami wymiany informacji określonymi w tych artykułach.

Do celów niniejszej Umowy szwajcarskie *Commissions Paritaires* uznaje się za właściwe organy w rozumieniu art. 5 akapit drugi lit. f) rozporządzenia (UE) nr 1024/2012 i art. 2 lit. a) dyrektywy 2014/67/UE. Korzystają one z IMI do celów współpracy, o której mowa w art. 4 dyrektywy 96/71/WE oraz w art. 6, 7 i art. 10 ust. 3 dyrektywy 2014/67/UE, gdy – działając z upoważnienia Szwajcarii – wykonują szwajcarskie układy zbiorowe pracy oraz szwajcarskie przepisy dotyczące pracowników delegowanych, zgodnie z dyrektywą 96/71/WE oraz dyrektywą 2014/67/UE.

¹ decyzja Komisji 2000/518/WE z dnia 26 lipca 2000 r. na mocy dyrektywy 95/46/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie właściwej ochrony danych osobowych w Szwajcarii (Dz.U. L 215 z 25.8.2000, s. 1) wraz z wszelkimi późniejszymi zmianami.

Do celów Umowy przepisy rozporządzenia (UE) nr 1024/2012 odczytuje się z następującymi dostosowaniami:

- a) w art. 5 zdanie pierwsze odesłanie do dyrektywy 95/46/WE rozumie się, w stosunku do Szwajcarii, jako odesłanie do właściwego ustawodawstwa krajowego;
- b) art. 8 ust. 1 lit. e) nie ma zastosowania do Szwajcarii;
- c) w art. 9 ust. 5, w odniesieniu do Szwajcarii, słowa „prawem Unii” zastępuje się słowami „prawem Unii włączonym do niniejszej Umowy”;
- d) w art. 10 ust. 1, w odniesieniu do Szwajcarii, słowa „zgodnie z przepisami prawa krajowego lub unijnego” zastępuje się słowami „zgodnie z przepisami prawa szwajcarskiego”;
- e) w art. 16 ust. 1 i 2 odesłania do dyrektywy 95/46/WE rozumie się, w stosunku do Szwajcarii, jako odesłania do właściwego ustawodawstwa krajowego;
- f) w art. 17 ust. 4 odesłanie do dyrektywy 95/46/WE rozumie się, w stosunku do Szwajcarii, jako odesłanie do właściwego ustawodawstwa krajowego;
- g) w art. 18 ust. 1 odesłanie do dyrektywy 95/46/WE rozumie się, w stosunku do Szwajcarii, jako odesłanie do właściwego ustawodawstwa krajowego;
- h) w art. 20 odesłanie do dyrektywy 95/46/WE rozumie się, w stosunku do Szwajcarii, jako odesłanie do właściwego ustawodawstwa krajowego;

- i) w art. 21:
 - (i) w ust. 1 odesłanie do dyrektywy 95/46/WE rozumie się, w stosunku do Szwajcarii, jako odesłanie do właściwego ustawodawstwa krajowego;
 - (ii) ust. 3 nie ma zastosowania;
- j) art. 25 nie ma zastosowania.
- k) art. 26 ust. 1 odczytuje się zgodnie z art. 13 protokołu instytucjonalnego do niniejszej Umowy;
- l) Szwajcaria zostaje włączona do IMI pierwszego dnia trzydziestego siódmego miesiąca po wejściu w życie protokołu zmieniającego.

7. 32014 L 0054: dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/54/UE z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie środków ułatwiających korzystanie z praw przyznanych pracownikom w kontekście swobodnego przepływu pracowników (Dz.U. L 128 z 30.4.2014, s. 8).

Do celów niniejszej Umowy przepisy dyrektywy odczytuje się z uwzględnieniem następujących dostosowań:

- a) termin „pracownicy unijni” zastępuje się terminem „pracownicy”;
- b) w art. 1 i 3 słowa „art. 45 TFUE” zastępuje się słowem „Umowy”;

- c) w art. 4 słowa „przepisów Unii w dziedzinie swobodnego przepływu pracowników” zastępuje się słowami „przepisów w dziedzinie swobodnego przepływu pracowników zgodnie z Umową”, a słowo „SOLVIT” nie ma zastosowania;
 - d) w art. 6 słowa „prawa Unii” zastępuje się słowem „Umowy”;
 - e) w art. 7 słowa „art. 21 TFUE oraz dyrektywą 2004/38/WE” zastępuje się słowem „Umową”;
 - f) do celów niniejszej Umowy dyrektywę stosuje się od pierwszego dnia dwudziestego piątego miesiąca następującego po wejściu w życie protokołu zmieniającego.
8. 32014 L 0067: dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/67/UE z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie egzekwowania dyrektywy 96/71/WE dotyczącej delegowania pracowników w ramach świadczenia usług, zmieniająca rozporządzenie (UE) nr 1024/2012 w sprawie współpracy administracyjnej za pośrednictwem systemu wymiany informacji na rynku wewnętrznym („rozporządzenie w sprawie IMI”) (Dz.U. L 159 z 28.5.2014, s. 11).

Do celów niniejszej Umowy przepisy dyrektywy odczytuje się z uwzględnieniem następujących dostosowań:

- a) w art. 1:
 - (i) w ust. 1 akapit drugi słowa „przy jednoczesnym ułatwieniu korzystania przez usługodawców ze swobody świadczenia usług oraz promowaniu uczciwej konkurencji między usługodawcami, a tym samym wsparciu funkcjonowania rynku wewnętrznego” otrzymują brzmienie „przy jednoczesnym ułatwianiu, w zakresie przewidzianym w Umowie, korzystania ze swobody świadczenia usług i promowaniu, w zakresie przewidzianym w Umowie, uczciwej konkurencji między usługodawcami, a tym samym wsparciu funkcjonowania obszarów rynku wewnętrznego, których Szwajcaria jest uczestnikiem”;
 - (ii) w ust. 2 słowa „korzystanie z praw podstawowych uznanych w państwach członkowskich i na poziomie Unii” zastępuje się słowami „korzystanie z praw podstawowych uznanych w państwach członkowskich i na poziomie Unii, a także w Szwajcarii”;
- b) w art. 4 ust. 3 lit. c) w odniesieniu do Szwajcarii słowa „zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 593/2008 (Rzym I) lub z konwencją rzymską” zastępuje się słowami „zgodnie z Konwencją o jurysdykcji i uznawaniu oraz wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych, podpisaną w Lugano w dniu 30 października 2007 r.”;

- c) w art. 6:
- (i) w ust. 5 akapit drugi słowa „Komisja, uzyskawszy takie informacje, w stosownych przypadkach za pomocą IMI, podejmuje odpowiednie kroki” zastępuje się słowami „Wspólny Komitet jest informowany w celu znalezienia rozwiązania.”;
 - (ii) w ust. 10 słowa „odpowiednim prawem krajowym lub unijnym” zastępuje się słowami „odpowiednim prawem krajowym lub Umową”.
- d) w art. 7 ust. 6 słowa „prawem Unii” zastępuje się słowem „Umową”.
- e) w art. 9:
- (i) w ust. 1:
 - w akapicie pierwszym słowa „prawem Unii” zastępuje się słowem „Umową”;
 - w akapicie drugim lit. a) słowa „najpóźniej w momencie rozpoczęcia świadczenia usług” w stosunku do Szwajcarii otrzymują brzmienie: „najpóźniej w momencie rozpoczęcia świadczenia usług w określonych sektorach przed oddelegowaniem, w przypadku usługodawców delegujących pracowników na jej terytorium w celu przeprowadzenia kontroli na miejscu (Szwajcaria samodzielnie określa sektory i obszary objęte okresem uprzedniego powiadomienia na podstawie obiektywnej analizy ryzyka, w sposób proporcjonalny i niedyskryminacyjny, z uwzględnieniem faktu, że Umowa ogranicza swobodę świadczenia usług do 90 dni rzeczywistej pracy w ciągu roku kalendarzowego)”;

(ii) w ust. 3 słowa „prawodawstwa Unii” zastępuje się słowem „Umowy”;

(iii) w ust. 5 akapity drugi i trzeci nie mają zastosowania do Szwajcarii;

f) W art. 10 ust. 2 dodaje się zdanie w brzmieniu:

„Szwajcaria samodzielnie określa ilość i częstotliwość kontroli, a także sektory i obszary podlegające kontroli, na podstawie obiektywnej analizy ryzyka, w sposób proporcjonalny i niedyskryminacyjny, z uwzględnieniem faktu, że Umowa ogranicza swobodę świadczenia usług do 90 dni rzeczywistej pracy w ciągu roku kalendarzowego”;

g) w art. 12:

(i) w ust. 4 słowa „prawem Unii” zastępuje się słowem „Umową”;

(ii) w ust. 6 słowa „z prawem Unii i prawem krajowym lub praktyką krajową” zastępuje się słowami „z Umową i prawem krajowym lub praktyką krajową”;

(iii) ust. 8 nie ma zastosowania do Szwajcarii;

h) w art. 20 dodaje się zdanie w brzmieniu:

„W przypadku usługodawców, którzy nie wywiązali się ze swoich zobowiązań finansowych wobec organów odpowiedzialnych za egzekwowanie prawa i innych organów w odniesieniu do wcześniejszego świadczenia usług, Szwajcaria może wymagać złożenia proporcjonalnej gwarancji finansowej przed ponownym dopuszczeniem do świadczenia usług w sektorach określonych na podstawie autonomicznej i obiektywnej analizy ryzyka. W przypadku niezapłacenia wymaganej gwarancji finansowej Szwajcaria może nałożyć proporcjonalne sankcje, z których najsurowsza to wprowadzenie zakazu świadczenia usług do czasu zapłaty gwarancji.”;

i) do celów niniejszej Umowy dyrektywę tę stosuje się od pierwszego dnia następującego po dniu zakończenia okresu przejściowego określonego w art. 23b ust. 2 Umowy.

9. 32016 R 0589: rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/589 z dnia 13 kwietnia 2016 r. w sprawie europejskiej sieci służb zatrudnienia (EURES), dostępu pracowników do usług w zakresie mobilności i dalszej integracji rynków pracy oraz zmiany rozporządzeń (UE) nr 492/2011 i (UE) nr 1296/2013 (Dz.U. L 107 z 22.4.2016, s. 1) zmienione:

– 32019 R 1149: rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1149 z dnia 20 czerwca 2019 r. (Dz.U. L 186 z 11.7.2019, s. 21).

Do celów niniejszej Umowy przepisy tego rozporządzenia odczytuje się z uwzględnieniem następującego dostosowania:

- a) do celów umowy Komisja nadal uważa, że Szwajcaria zapewnia odpowiednią ochronę danych osobowych, o której mowa w art. 34 rozporządzenia (UE) 2016/589, dopóki decyzja 2000/518/WE¹ pozostaje w mocy;
- b) słowa „art. 45 TFUE” zastępuje się słowami „art. 4 Umowy”;
- c) termin „obywatele Unii” zastępuje się terminem „obywatele państw członkowskich i Szwajcarii”;
- d) w art. 6:
 - (i) odesłania do art. 3 Traktatu o Unii Europejskiej i do art. 145 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej nie mają zastosowania;
 - (ii) w lit. d) słowa „w Unii” zastępuje się słowami „w Unii i Szwajcarii”, a słowa „zgodnie z prawem i praktyką Unii oraz prawem i praktykami krajowymi” zastępuje się słowami „zgodnie z Umową oraz prawem i praktykami krajowymi”;
- e) w art. 9 ust. 4 lit. c) słowa „istniejących unijnych przepisów i instrumentów” zastępuje się słowami „istniejących przepisów i instrumentów stosowanych na mocy Umowy”;

¹ decyzja Komisji 2000/518/WE z dnia 26 lipca 2000 r. na mocy dyrektywy 95/46/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie właściwej ochrony danych osobowych w Szwajcarii wraz z wszelkimi późniejszymi zmianami.

f) w art. 34 odesłanie do dyrektywy 95/46/WE rozumie się, w stosunku do Szwajcarii, jako odesłanie do właściwego ustawodawstwa krajowego.

10. 32017 D 1255: decyzja wykonawcza Komisji (UE) 2017/1255 z dnia 11 lipca 2017 r. w sprawie wzoru opisu krajowych systemów i procedur dopuszczania organizacji do uczestnictwa w sieci EURES w charakterze członków i partnerów EURES (Dz.U. L 179 z 12.7.2017, s. 18).
11. 32017 D 1256: decyzja wykonawcza Komisji (UE) 2017/1256 z dnia 11 lipca 2017 r. w sprawie wzorów i procedur na potrzeby wymiany informacji o krajowych programach prac sieci EURES na poziomie unijnym (Dz.U. L 179 z 12.7.2017, s. 24).
12. 32017 D 1257: decyzja wykonawcza Komisji (UE) 2017/1257 z dnia 11 lipca 2017 r. w sprawie technicznych norm i formatów wymaganych na potrzeby jednolitego systemu w celu umożliwienia dopasowywania ofert zatrudnienia oraz wniosków o pracę i życiorysów na portalu EURES (Dz.U. L 179 z 12.7.2017, s. 32).
13. 32018 D 0170: decyzja wykonawcza Komisji (UE) 2018/170 z dnia 2 lutego 2018 r. w sprawie jednolitych szczegółowych specyfikacji dotyczących gromadzenia i analizy danych w celu monitorowania i oceny funkcjonowania sieci EURES (Dz.U. L 31 z 3.2.2018, s. 104).
14. 32018 D 1020: decyzja wykonawcza Komisji (UE) 2018/1020 z dnia 18 lipca 2018 r. w sprawie przyjęcia i aktualizacji listy umiejętności, kompetencji i zawodów w klasyfikacji europejskiej do celów automatycznego dopasowywania ofert zatrudnienia i osób poszukujących pracy za pośrednictwem wspólnej platformy informatycznej EURES (Dz.U. L 183 z 19.7.2018, s. 17).

15. 32018 D 1021: decyzja wykonawcza Komisji (UE) 2018/1021 z dnia 18 lipca 2018 r. w sprawie przyjęcia technicznych norm i formatów niezbędnych do funkcjonowania automatycznego dopasowywania ofert zatrudnienia i osób poszukujących pracy za pośrednictwem wspólnej platformy informatycznej z wykorzystaniem klasyfikacji europejskiej i interoperacyjności między systemami krajowymi a klasyfikacją europejską (Dz.U. L 183 z 19.7.2018, s. 20).
16. 32018 R 1724: rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1724 z dnia 2 października 2018 r. w sprawie utworzenia jednolitego portalu cyfrowego w celu zapewnienia dostępu do informacji, procedur oraz usług wsparcia i rozwiązywania problemów, a także zmieniające rozporządzenie (UE) nr 1024/2012 (Dz.U. L 295 z 21.11.2018, s. 1) zmienione:
 - 32022 R 0868: rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/868 z dnia 30 maja 2022 r. (Dz.U. L 152 z 3.6.2022, s. 1),
 - 32024 R 1252: rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1252 z dnia 11 kwietnia 2024 r. (Dz.U. L, 2024/1252, 3.5.2024),
 - 32024 R 1735: rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1735 z dnia 13 czerwca 2024 r. (Dz.U. L, 2024/1735, 28.6.2024).

Niektóre obszary, o których mowa w załączniku I do rozporządzenia (UE) 2018/1724, oraz niektóre procedury, o których mowa w załączniku II do tego rozporządzenia, nie wchodzą w zakres Umowy. Włączenie tego rozporządzenia do niniejszej Umowy pozostaje bez uszczerbku dla zakresu Umowy.

Do celów niniejszej Umowy przepisy tego rozporządzenia odczytuje się z uwzględnieniem następującego dostosowania:

- a) w art. 1 ust. 1:
 - (i) w lit. a) słowa „wynikających z prawa Unii w dziedzinie rynku wewnętrznego w rozumieniu art. 26 ust. 2 TFUE” zastępuje się słowami „wynikających z Umowy”;
 - (ii) w lit. b) odesłania do dyrektyw 2006/123/WE, 2014/24/UE i 2014/25/UE nie mają zastosowania;
- b) w art. 13 ust. 2 lit. c) odesłanie do rozporządzenia (UE) nr 910/2014 rozumie się, w stosunku do Szwajcarii, jako odesłanie do właściwego ustawodawstwa krajowego;
- c) w art. 14:
 - (i) w ust. 1 odesłania do dyrektyw 2006/123/WE, 2014/24/UE i 2014/25/UE nie mają zastosowania;
 - (ii) w ust. 5 odesłanie do rozporządzenia (UE) 2016/679 rozumie się, w stosunku do Szwajcarii, jako odesłanie do właściwego ustawodawstwa krajowego;
- d) w art. 30 ust. 1 lit. b) odesłanie do rozporządzenia (UE) nr 910/2014 rozumie się, w stosunku do Szwajcarii, jako odesłanie do właściwego ustawodawstwa krajowego.

17. 32019 R 1157: rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1157 z dnia 20 czerwca 2019 r. w sprawie poprawy zabezpieczeń dowodów osobistych obywateli Unii i dokumentów pobytowych wydawanych obywatelom Unii i członkom ich rodzin korzystającym z prawa do swobodnego przemieszczania się (Dz.U. L 188 z 12.7.2019, s. 67).

Do celów niniejszej Umowy przepisy tego rozporządzenia odczytuje się z uwzględnieniem następującego dostosowania:

a) terminy „obywatel Unii” i „obywatele Unii” zastępuje się odpowiednio słowami „obywatel państwa członkowskiego lub Szwajcarii” i „obywatele państw członkowskich i Szwajcarii”;

b) w art. 3:

(i) w ust. 4 słowa „wydrukowany w sposób kontrastujący na tle niebieskiego prostokąta i otoczony 12 żółtymi gwiazdami” nie mają zastosowania do Szwajcarii;

(ii) w ust. 5, w odniesieniu do Szwajcarii, dodaje się akapit w brzmieniu:

„W drodze odstępstwa od akapitu pierwszego w przypadku, gdy dowody osobiste są wydawane bez nośnika danych o wysokim stopniu zabezpieczenia, który zawiera dwa odciski palców posiadacza dokumentu, takie dowody osobiste nie są akceptowane do celów wjazdu i pobytu na terytorium innych Umawiających się Stron i różnią się wizualnie od dowodów osobistych spełniających wymogi akapitu pierwszego.”;

- c) w art. 5:
 - (i) w ust. 1, w odniesieniu do Szwajcarii, słowa „najpóźniej do dnia 3 sierpnia 2031 r.” otrzymują brzmienie „jedenaście lat od daty wejścia w życie Protokołu zmieniającego do Umowy między Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a Konfederacją Szwajcarską, z drugiej strony, w sprawie swobodnego przepływu osób (zwanego dalej »protokołem zmieniającym«)”;
 - (ii) w ust. 2, w odniesieniu do Szwajcarii, słowa „najpóźniej do dnia 3 sierpnia 2026 r.” otrzymują brzmienie „sześć lat od daty wejścia w życie protokołu zmieniającego”;
- d) w art. 6 lit. h) słowa „wydrukowany w sposób kontrastujący na tle niebieskiego prostokąta i otoczony dwunastoma żółtymi gwiazdami” nie mają zastosowania do Szwajcarii;
- e) w art. 7 ust. 2, w odniesieniu do państw członkowskich, słowa „członek rodziny obywatela UE” zastępuje się słowami „członek rodziny obywatela Szwajcarii”;
- f) w art. 8:
 - (i) w ust. 1, w odniesieniu do Szwajcarii, słowa „najpóźniej do dnia 3 sierpnia 2026 r.” otrzymują brzmienie „sześć lat od daty wejścia w życie protokołu zmieniającego”;
 - (ii) w ust. 2, w odniesieniu do Szwajcarii, słowa „najpóźniej dnia 3 sierpnia 2023 r.” otrzymują brzmienie „trzy lata od daty wejścia w życie protokołu zmieniającego”;
- g) w art. 10 ust. 2 słowa „Karcie praw podstawowych” nie mają zastosowania w odniesieniu do Szwajcarii.

h) w art. 11:

(i) w odniesieniu do Szwajcarii odesłania do rozporządzenia (UE) 2016/679 rozumie się jako odesłanie do właściwego ustawodawstwa krajowego;

(ii) w ust. 4, w odniesieniu do Szwajcarii, słowa „prawa Unii” zastępuje się słowem „Umowy”;

i) w art. 16, w odniesieniu do Szwajcarii, słowa „od dnia 2 sierpnia 2021 r.” otrzymują brzmienie „po upływie roku od daty wejścia w życie protokołu zmieniającego”.

18. 32020 R 1121: rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2020/1121 z dnia 29 lipca 2020 r. w sprawie gromadzenia i wymiany danych statystycznych dotyczących użytkowników oraz informacji zwrotnych użytkowników na temat usług jednolitego portalu cyfrowego zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1724 (Dz.U. L 245 z 30.7.2020, s. 3).”.

KOORDYNACJA SYSTEMÓW ZABEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

Zmiany w załączniku II do Umowy

Załącznik II do Umowy otrzymuje brzmienie:

„ZAŁĄCZNIK II

KOORDYNACJA SYSTEMÓW ZABEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

I. WPROWADZENIE

Do celów stosowania art. 2–9 Umowy akty prawne Unii wymienione w sekcji II niniejszego załącznika stosuje się z zastrzeżeniem zasady dynamicznego dostosowywania, o której mowa w art. 5 protokołu instytucjonalnego do niniejszej Umowy, a także z zastrzeżeniem wyjątków wymienionych w ust. 7 tego artykułu.

O ile dostosowania techniczne nie stanowią inaczej, prawa i obowiązki przewidziane dla państw członkowskich Unii w aktach prawnych Unii włączonych do niniejszego załącznika rozumie się jako prawa i obowiązki przewidziane dla Szwajcarii. Ma to zastosowanie przy pełnym poszanowaniu protokołu instytucjonalnego do niniejszej Umowy.

Bez uszczerbku dla art. 16 protokołu instytucjonalnego do Umowy i o ile dostosowania techniczne nie stanowią inaczej, w odniesieniu do Szwajcarii stosuje się przepisy aktów wymienionych w sekcji II, które wymagają od państw członkowskich przekazywania informacji innym państwom członkowskim lub Komisji. Jeżeli informacje te dotyczą nadzoru lub stosowania, Szwajcaria przekazuje te informacje za pośrednictwem Wspólnego Komitetu.

II. DOSTOSOWANIA SEKTOROWE

1. W odniesieniu do aktów wymienionych w niniejszym załączniku, w odniesieniu do Szwajcarii, zastosowanie mają następujące wyjątki:
 - a) przepisy kantonalne dotyczące zaliczek z tytułu świadczeń alimentacyjnych są wyłączone z reguł koordynowania systemów zabezpieczenia społecznego;
 - b) świadczenia uzupełniające i podobne świadczenia przewidziane w przepisach kantonalnych nie są eksportowane;
 - c) nieskładkowe świadczenia o charakterze mieszanym na wypadek bezrobocia przewidziane w przepisach kantonalnych nie są eksportowane;
 - d) osoby, do których Umowa ma zastosowanie, przebywające poza Szwajcarią i Unią, mogą przystąpić do systemu ubezpieczenia dobrowolnego nie później niż w ciągu jednego roku od dnia, w którym wygasa ich ubezpieczenie emerytalne, rodzinne i na wypadek inwalidztwa, po co najmniej pięcioletnim nieprzerwanym okresie ubezpieczenia;

- e) osoby pracujące poza Szwajcarią i Unią na rzecz pracodawcy w Szwajcarii, które przestają być ubezpieczone w ramach szwajcarskiego ubezpieczenia emerytalnego, rodzinnego i na wypadek inwalidztwa po co najmniej pięcioletnim nieprzerwanym okresie ubezpieczenia, mogą kontynuować ubezpieczenie, za zgodą pracodawcy, jeżeli złożą wniosek w terminie sześciu miesięcy od dnia, w którym ubezpieczenie wygasło;
 - f) zasiłek pielęgnacyjny przyznawany na podstawie ustawy federalnej o ubezpieczeniach na wypadek inwalidztwa z dnia 19 czerwca 1959 r. oraz na podstawie ustawy federalnej o emeryturach i rentach rodzinnych z dnia 20 grudnia 1946 r. nie jest eksportowany.
2. Warunki uczestnictwa Szwajcarii w pracach Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego oraz w pracach Komisji Technicznej ds. Przetwarzania Danych i Komisji Obrachunkowej, działających przy komisji administracyjnej, są następujące:
- Szwajcaria może wysłać przedstawiciela, który w charakterze doradcy (obserwatora) uczestniczy w posiedzeniach Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego przy Komisji Europejskiej oraz w posiedzeniach Komisji Technicznej ds. Przetwarzania Danych i Komisji Obrachunkowej.
3. Przepisy szczególne dotyczące ustaleń przejściowych w odniesieniu do ubezpieczenia od utraty pracy dla obywateli niektórych państw członkowskich posiadających zezwolenie na pobyt w Szwajcarii ważne przez okres krótszy niż jeden rok, dotyczące szwajcarskich zasiłków pielęgnacyjnych oraz dotyczące okresu przejściowego stosowania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 do rozszerzonego programu emerytalnego w ramach planów świadczeń pracowniczych są określone w protokole I, który stanowi integralną część niniejszego załącznika.

4. Ustalenia dotyczące ochrony praw nabytych przez osoby fizyczne na mocy niniejszej Umowy w związku z wystąpieniem Zjednoczonego Królestwa z Unii są określone w protokole II, który stanowi integralną część niniejszego załącznika.

A. OGÓLNA KOORDYNACJA ZABEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

A.1 AKTY, DO KTÓRYCH NASTĘPUJE ODNIESIENIE

1. 32004 R 0883: rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. L 166 z 30.4.2004, s. 1), sprostowane w Dz.U. L 200 z 7.6.2004, s. 1 i w Dz.U. L 204 z 4.8.2007, s. 30 zmienione:
- 32009 R 0988: rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 988/2009 z dnia 16 września 2009 r. (Dz.U. L 284 z 30.10.2009, s. 43),
 - 32010 R 1244: rozporządzeniem Komisji (UE) nr 1244/2010 z dnia 9 grudnia 2010 r. (Dz.U. L 338 z 22.12.2010, s. 35),
 - 32012 R 0465: rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 465/2012 z dnia 22 maja 2012 r. (Dz.U. L 149 z 8.6.2012, s. 4),
 - 32012 R 1224: rozporządzeniem Komisji (UE) nr 1224/2012 z dnia 18 grudnia 2012 r. (Dz.U. L 349 z 19.12.2012, s. 45),
 - 32013 R 0517: rozporządzeniem Rady (UE) nr 517/2013 z dnia 13 maja 2013 r. (Dz.U. L 158 z 10.6.2013, s. 1).

- 32013 R 1372: rozporządzenie Komisji (UE) nr 1372/2013 z dnia 19 grudnia 2013 r. (Dz.U. L 346 z 20.12.2013, s. 27) zmienione:
- 32014 R 1368: rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 1368/2014 z dnia 17 grudnia 2014 r. (Dz.U. L 366 z 20.12.2014, s. 15), sprostowanym w Dz.U. L 288 z 22.10.2016, s. 58,
- 32017 R 0492: rozporządzeniem Komisji (UE) 2017/492 z dnia 21 marca 2017 r. (Dz.U. L 76 z 22.3.2017, s. 13),
- 32019 R 1149: rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1149 z dnia 20 czerwca 2019 r. (Dz.U. L 186 z 11.7.2019, s. 21).

Na użytek niniejszej Umowy rozporządzenie (WE) nr 883/2004 dostosowuje się w następujący sposób:

- a) w sekcji I załącznika I dodaje się tekst w brzmieniu:

„Szwajcaria

Przepisy kantonalne dotyczące zaliczek z tytułu świadczeń alimentacyjnych na podstawie art. 131a ust. 1 i art. 293 ust. 2 federalnego Kodeksu cywilnego z dnia 10 grudnia 1907 r.”;

- b) w sekcji II załącznika I dodaje się tekst w brzmieniu:

„Szwajcaria

Zasiłki z tytułu urodzenia się dziecka i zasiłki z tytułu adopcji zgodnie z obowiązującymi przepisami kantonalnymi na podstawie art. 3 ust. 2 federalnej ustawy o dodatkach rodzinnych z dnia 24 marca 2006 r.”;

- c) w załączniku II dodaje się tekst w brzmieniu:

„Niemcy–Szwajcaria

- a) Konwencja o zabezpieczeniu społecznym z dnia 25 lutego 1964 r. zmieniona konwencjami uzupełniającymi nr 1 z dnia 9 września 1975 r. i nr 2 z dnia 2 marca 1989 r.:

- (i) ust. 9b pkt 1 nr 1–4 protokołu końcowego (mające zastosowanie ustawodawstwo i uprawnienia do rzeczowych świadczeń chorobowych dla mieszkańców niemieckiej eksklawy Büsingen);
- (ii) ust. 9e pkt 1 lit. b) zdanie pierwsze, drugie i czwarte protokołu końcowego (dostęp do dobrowolnego ubezpieczenia zdrowotnego w Niemczech poprzez zmianę miejsca zamieszkania w Niemczech);

- b) Konwencja o ubezpieczeniu od utraty pracy z dnia 20 października 1982 r. zmieniona protokołem dodatkowym z dnia 22 grudnia 1992 r.:

art. 8 ust. 5, Niemcy (gmina Büsingen) przeznaczają kwotę równoważną kwocie wkładu wypłacanego przez kanton na mocy przepisów prawa szwajcarskiego na pokrycie kosztów udziału pracowników objętych tym postanowieniem w środkach na rzecz promowania zatrudnienia.

Hiszpania–Szwajcaria

Pkt 17 do protokołu końcowego konwencji o zabezpieczeniu społecznym z dnia 13 października 1969 r. zmienionej konwencją uzupełniającą z dnia 11 czerwca 1982 r.; na mocy tego przepisu osoby ubezpieczone w ramach systemu hiszpańskiego są zwolnione z wymogu przystąpienia do szwajcarskiego systemu ubezpieczeń zdrowotnych.

Włochy–Szwajcaria

Art. 9 ust. 1 konwencji o zabezpieczeniu społecznym z dnia 14 grudnia 1962 r. zmienionej konwencją uzupełniającą nr 1 z dnia 18 grudnia 1963 r., umową uzupełniającą z dnia 4 lipca 1969 r., protokołem dodatkowym z dnia 25 lutego 1974 r. oraz umową uzupełniającą nr 2 z dnia 2 kwietnia 1980 r.”;

- d) w załączniku IV dodaje się tekst w brzmieniu:

„Szwajcaria”;

- e) w części 1 załącznika VIII dodaje się tekst w brzmieniu:

„Szwajcaria

Wszelkie wnioski o emerytury, renty rodzinne i renty inwalidzkie w ramach systemu podstawowego (ustawa federalna o emeryturach i rentach rodzinnych z dnia 20 grudnia 1946 r. oraz ustawa federalna o ubezpieczeniach na wypadek inwalidztwa z dnia 19 czerwca 1959 r.) oraz emerytury ustawowe w ramach planów ustawowych świadczeń pracowniczych (ustawa federalna o planach świadczeń pracowniczych w ramach ubezpieczeń emerytalnych, rodzinnych i na wypadek inwalidztwa z dnia 25 czerwca 1982 r.).”;

- f) w części 2 załącznika VIII dodaje się tekst w brzmieniu:

„Szwajcaria

Emerytury, renty rodzinne i renty inwalidzkie z minimalnego i rozszerzonego systemu emerytalnego w ramach ustawowych planów świadczeń pracowniczych (ustawa federalna o planach świadczeń pracowniczych w ramach ubezpieczeń emerytalnych, rodzinnych i na wypadek inwalidztwa z dnia 25 czerwca 1982 r.).”;

- g) w części II załącznika IX dodaje się tekst w brzmieniu:

„Szwajcaria

Renty rodzinne i renty inwalidzkie z minimalnego i rozszerzonego systemu emerytalnego w ramach ustawowych planów świadczeń pracowniczych (ustawa federalna o planach świadczeń pracowniczych w ramach ubezpieczeń emerytalnych, rodzinnych i na wypadek inwalidztwa z dnia 25 czerwca 1982 r.).”;

h) w załączniku X dodaje się tekst w brzmieniu:

„Szwajcaria

1. Świadczenia uzupełniające (ustawa federalna o świadczeniach uzupełniających z dnia 6 października 2006 r.) oraz podobne świadczenia przewidziane w przepisach kantonalnych.
2. Renty z tytułu ubóstwa przyznawane w ramach ubezpieczenia na wypadek inwalidztwa (art. 28 ust. 1a ustawy federalnej o ubezpieczeniu na wypadek inwalidztwa z dnia 19 czerwca 1959 r., zmienionej w dniu 7 października 1994 r.).
3. Nieskładkowe świadczenia o charakterze mieszanym na wypadek bezrobocia przewidziane w przepisach kantonalnych.
4. Nieskładkowe nadzwyczajne renty inwalidzkie dla osób niepełnosprawnych (art. 39 ustawy federalnej o ubezpieczeniu na wypadek inwalidztwa z dnia 19 czerwca 1959 r.), które przed okresem niezdolności do pracy nie podlegały przepisom szwajcarskiego ustawodawstwa na podstawie pracy jako pracownik najemny lub jako osoba prowadząca działalność na własny rachunek.”;

- i) w załączniku XI dodaje się tekst w brzmieniu:

„Szwajcaria

1. Art. 2 ustawy federalnej o ubezpieczeniu emerytalnym i rentach rodzinnych z dnia 20 grudnia 1946 r. oraz art. 1b ustawy federalnej o ubezpieczeniu na wypadek inwalidztwa z dnia 19 czerwca 1959 r., które regulują dobrowolne ubezpieczenie w tych kategoriach ubezpieczeń dla obywateli Szwajcarii zamieszkałych w państwach nieobjętych niniejszą umową, mają zastosowanie do osób mieszkających poza terytorium Szwajcarii, które są obywatelami innych państw, do których niniejsza umowa ma zastosowanie, oraz do uchodźców i bezpaństwowców przebywających na terytorium tych państw, w przypadku gdy osoby te przystępują do systemu ubezpieczenia dobrowolnego nie później niż w ciągu jednego roku od dnia, w którym wygasa ich ubezpieczenie emerytalne, rodzinne i na wypadek inwalidztwa po co najmniej pięcioletnim nieprzerwanym okresie ubezpieczenia.
2. W przypadku wygaśnięcia ubezpieczenia emerytalnego, rodzinnego i na wypadek inwalidztwa danej osoby po co najmniej pięcioletnim nieprzerwanym okresie ubezpieczenia osobie takiej nadal przysługuje ubezpieczenie za zgodą pracodawcy, jeżeli pracuje ona w państwie, do którego niniejsza umowa nie ma zastosowania, na rzecz pracodawcy posiadającego siedzibę w Szwajcarii oraz jeżeli złoży ona stosowny wniosek w terminie sześciu miesięcy od dnia wygaśnięcia ubezpieczenia.

3. Ubezpieczenie obowiązkowe w ramach szwajcarskiego ubezpieczenia zdrowotnego i ewentualne wyłączenia
- a) przepisy prawa szwajcarskiego regulujące obowiązkowe ubezpieczenie zdrowotne mają zastosowanie do następujących osób, które nie mają miejsca zamieszkania w Szwajcarii:
- (i) osoby podlegające przepisom prawa szwajcarskiego na mocy tytułu II rozporządzenia;
 - (ii) osoby, w odniesieniu do których Szwajcaria ponosi koszty świadczeń, zgodnie z art. 24, 25, 26 rozporządzenia;
 - (iii) osoby otrzymujące świadczenia w ramach szwajcarskiego ubezpieczenia od utraty pracy;
 - (iv) członkowie rodziny osób, o których mowa w ppkt (i) oraz (iii), lub osoby będącej pracownikiem najemnym lub prowadzącej działalność na własny rachunek zamieszkałej w Szwajcarii, która jest ubezpieczona w ramach szwajcarskiego systemu ubezpieczenia zdrowotnego, chyba że tacy członkowie rodziny mają miejsce zamieszkania w jednym z następujących państw: Danii, Hiszpanii, Węgrzech, Portugalii, Szwecji;
 - (v) członkowie rodziny osób, o których mowa w ppkt (ii), lub emeryta mającego miejsce zamieszkania w Szwajcarii, który jest ubezpieczony w ramach szwajcarskiego systemu ubezpieczenia zdrowotnego, chyba że tacy członkowie rodziny mają miejsce zamieszkania w jednym z następujących państw: Danii, Portugalii, Szwecji.

Za członków rodziny uznaje się te osoby, które zgodnie z prawodawstwem państwa zamieszkania są określone jako członkowie rodziny;

- b) osoby, o których mowa w lit. a) mogą na swój wniosek zostać wyłączone z ubezpieczenia obowiązkowego, jeżeli i dopóki mają miejsce zamieszkania w jednym z następujących państw: Niemczech, Francji, Włoszech, Austrii, oraz, w przypadku osób, o których mowa w lit. a) ppkt (iv) i (v) w Finlandii, a także, w przypadku osób, o których mowa w lit. a) ppkt (ii) w Portugalii, i mogą udowodnić, że kwalifikują się do ubezpieczenia na wypadek choroby.

Wniosek, o którym mowa w lit. b):

- a) zostaje złożony w terminie trzech miesięcy od dnia, w którym skuteczny staje się obowiązek ubezpieczenia w Szwajcarii; w uzasadnionych przypadkach, jeżeli wniosek zostanie złożony po tym terminie, wyłączenie staje się skuteczne z dniem rozpoczęcia zobowiązań ubezpieczeniowych;
- b) dotyczy wszystkich członków rodziny mających miejsce zamieszkania w tym samym państwie.

4. Jeżeli osoba podlegająca przepisom prawa szwajcarskiego na mocy tytułu II rozporządzenia podlega do celów ubezpieczenia zdrowotnego, w wyniku zastosowania postanowień ust. 3 lit. b), przepisom prawa innego państwa objętego niniejszą umową, koszty takich świadczeń rzeczowych w związku z wypadkami niezwiązanymi z pracą są ponoszone w równej mierze przez ubezpieczyciela szwajcarskiego zapewniającego ubezpieczenie od wypadków przy pracy i niezwiązanych z pracą oraz od chorób zawodowych oraz przez właściwą instytucję ubezpieczenia zdrowotnego, jeżeli osoba taka jest uprawniona do otrzymania świadczeń rzeczowych od obydwu instytucji. Ubezpieczyciel szwajcarski udzielający ubezpieczenia od wypadków przy pracy i niezwiązanych z pracą oraz od chorób zawodowych pokrywa całość kosztów w przypadku wypadków przy pracy, wypadków w drodze do pracy i chorób zawodowych, nawet jeżeli dana osoba jest uprawniona do otrzymania świadczeń od instytucji ubezpieczenia zdrowotnego w kraju zamieszkania.
5. Osoby, które pracują, ale nie mają miejsca zamieszkania w Szwajcarii i które są objęte ustawowym ubezpieczeniem w swoim państwie zamieszkania zgodnie z ust. 3 lit. b) oraz członkowie ich rodziny podlegają podczas pobytu w Szwajcarii przepisom art. 19 rozporządzenia.
6. Na użytek stosowania art. 18, 19, 20, 27 rozporządzenia w Szwajcarii właściwy ubezpieczyciel pokrywa wszystkie zafakturowane koszty.
7. Ukończone okresy otrzymywania zasiłku dziennego w ramach systemu ubezpieczeń innego państwa, do którego niniejsza umowa ma zastosowanie, są brane pod uwagę w celu zmniejszenia lub podniesienia ewentualnej rezerwy w zakresie ubezpieczenia z tytułu zasiłku dziennego w przypadku macierzyństwa lub choroby, jeżeli dana osoba ubezpieczy się u ubezpieczyciela szwajcarskiego w terminie trzech miesięcy od wygaśnięcia ubezpieczenia w innym kraju.

8. Osoba, która wykonywała pracę zarobkową lub prowadziła zarobkową działalność na własny rachunek w Szwajcarii i która zaspokajała swoje potrzeby życiowe, a następnie musiała zaprzestać działalności z powodu wypadku lub choroby i nie podlega już ustawodawstwu szwajcarskiemu w zakresie ubezpieczenia na wypadek inwalidztwa, jest uznawana za objętą tego rodzaju ubezpieczeniem do celów zakwalifikowania jej do środków rehabilitacyjnych do momentu wypłaty renty inwalidzkiej i przez cały okres korzystania z takich środków, pod warunkiem że nie podjęła ona nowej działalności poza terytorium Szwajcarii.”.

Do celów niniejszej Umowy rozporządzenie (WE) nr 883/2004 odczytuje się z uwzględnieniem następującego dostosowania:

W art. 77 ust. 2 i art. 78 odesłanie do przepisów prawa wspólnotowego w sprawie ochrony osób fizycznych w odniesieniu do przetwarzania i swobodnego przepływu danych osobowych rozumie się, w stosunku do Szwajcarii, jako odesłanie do właściwego ustawodawstwa krajowego.

2. 32019 R 0500: rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/500 z dnia 25 marca 2019 r. w sprawie ustanowienia środków awaryjnych w dziedzinie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego w następstwie wystąpienia Zjednoczonego Królestwa z Unii (Dz.U. L85I, 27.03.2019, s. 35).

3. 32009 R 0987: rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczące wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. L 284 z 30.10.2009, s. 1) zmienione:
- 32010 R 1244: rozporządzeniem Komisji (UE) nr 1244/2010 z dnia 9 grudnia 2010 r. (Dz.U. L 338 z 22.12.2010, s. 35),
 - 32012 R 0465: rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 465/2012 z dnia 22 maja 2012 r. (Dz.U. L 149 z 8.6.2012, s. 4),
 - 32012 R 1224: rozporządzeniem Komisji (UE) nr 1224/2012 z dnia 18 grudnia 2012 r. (Dz.U. L 349 z 19.12.2012, s. 45),
 - 32013 R 1372: rozporządzeniem Komisji (UE) nr 1372/2013 z dnia 19 grudnia 2013 r. (Dz.U. L 346 z 20.12.2013, s. 27),
 - 32014 R 1368: rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 1368/2014 z dnia 17 grudnia 2014 r. (Dz.U. L 366 z 20.12.2014, s. 15), sprostowanym w Dz.U. L 288 z 22.10.2016, s. 58,
 - 32017 R 0492: rozporządzeniem Komisji (UE) 2017/492 z dnia 21 marca 2017 r. (Dz.U. L 76 z 22.3.2017, s. 13).

Na użytek niniejszej Umowy rozporządzenie (WE) nr 987/2009 dostosowuje się w następujący sposób:

w załączniku 1 dodaje się tekst w brzmieniu:

„Umowa między Szwajcarią a Portugalią z dnia 25 maja 2016 r. w sprawie wyrównywania należności

Umowa między Szwajcarią a Grecją z dnia 15 listopada 2017 r. w sprawie wyrównywania należności dotyczących świadczeń rzeczowych zgodnie z rozporządzeniami (EWG) nr 1408/71 i (EWG) nr 574/72 oraz rozporządzeniami (WE) nr 883/2004 i (WE) nr 987/2009

Umowa między Szwajcarią a Włochami z dnia 27 lutego 2023 r. w sprawie wyrównywania należności”.

Do celów niniejszej Umowy rozporządzenie (WE) nr 987/2009 odczytuje się z uwzględnieniem następującego dostosowania:

W art. 3 ust. 3 odesłanie do przepisów prawa wspólnotowego dotyczących ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych i swobodnego przepływu tych danych rozumie się, w stosunku do Szwajcarii, jako odesłanie do właściwego ustawodawstwa krajowego.

4. 31971 R 1408: rozporządzenie Rady (EWG) NR 1408/71 z dnia 14 czerwca 1971 r. w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych i ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie (Dz.U. L 149 z 5.7.1971, s. 2) ostatnio zmienione rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 592/2008 (Dz.U. L 177 z 4.7.2008, s. 1) w brzmieniu mającym zastosowanie między Szwajcarią a państwami członkowskimi przed wejściem w życie decyzji Wspólnego Komitetu¹ nr 1/2012 z dnia 31 marca 2012 r. oraz w przypadku odesłań zawartych w rozporządzeniach (WE) nr 883/2004 lub (WE) nr 987/2009, a także w odniesieniu do przypadków, które wystąpiły w przeszłości.
5. 31972 R 0574: rozporządzenie Rady (EWG) nr 574/72 z dnia 21 marca 1972 r. w sprawie wykonywania rozporządzenia (EWG) nr 1408/71 w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych i ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie (Dz.U. L 74 z 27.3.1972, s. 1) ostatnio zmienione rozporządzeniem Komisji (WE) nr 120/2009 (Dz.U. L 39 z 10.2.2009, s. 2) w brzmieniu mającym zastosowanie między Szwajcarią a państwami członkowskimi przed wejściem w życie decyzji Wspólnego Komitetu nr 1/2012 z dnia 31 marca 2012 r.² oraz w przypadku odesłań zawartych w rozporządzeniach (WE) nr 883/2004 lub (WE) nr 987/2009, a także w odniesieniu do przypadków, które wystąpiły w przeszłości.

¹ Decyzja nr 1/2012 Wspólnego Komitetu ustanowionego na podstawie Umowy między Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a Konfederacją Szwajcarską, z drugiej strony, w sprawie swobodnego przepływu osób z dnia 31 marca 2012 r. w sprawie zastąpienia załącznika II do tej umowy dotyczącego koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. L 103 z 13.4.2012, s. 51).

² Decyzja nr 1/2012 Wspólnego Komitetu ustanowionego na podstawie Umowy między Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a Konfederacją Szwajcarską, z drugiej strony, w sprawie swobodnego przepływu osób z dnia 31 marca 2012 r. w sprawie zastąpienia załącznika II do tej umowy dotyczącego koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. L 103 z 13.4.2012, s. 51).

A.2 AKTY NALEŻYCIĘ UWZGLĘDNIANE PRZEZ UMAWIAJĄCE SIĘ STRONY

1. 32010 D 0424(01): decyzja Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego nr A1 z dnia 12 czerwca 2009 r. w sprawie ustanowienia procedury dialogu i koncyliacji w zakresie ważności dokumentów, określenia ustawodawstwa właściwego oraz udzielania świadczeń na mocy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 (Dz.U. C 106 z 24.4.2010, s. 1).
2. 32010 D 0424(02): decyzja Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego nr A2 z dnia 12 czerwca 2009 r. dotycząca wykładni art. 12 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 w sprawie ustawodawstwa mającego zastosowanie do pracowników delegowanych i osób wykonujących pracę na własny rachunek, tymczasowo pracujących poza państwem właściwym (Dz.U. C 106 z 24.4.2010, s. 5).
3. 32010 D 0608(01): decyzja Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego nr A3 z dnia 17 grudnia 2009 r. w sprawie sumowania nieprzerwanych okresów delegowania przebytych na podstawie rozporządzenia Rady (EWG) nr 1408/71 i rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 (Dz.U. C 149 z 8.6.2010, s. 3).
4. 32014 D 0520(03): decyzja nr E4 z dnia 13 marca 2014 r. dotycząca okresu przejściowego określonego w art. 95 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 (Dz.U. C 152 z 20.5.2014, s. 21).

5. 32017 D 0719(01): decyzja nr E5 z dnia 16 marca 2017 r. w sprawie praktycznych porozumień dotyczących okresu przejściowego dla wymiany danych drogą elektroniczną, o której mowa w art. 4 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 (Dz.U. C 233 z 19.7.2017, s. 3).
6. 32018 D 1004 (02): decyzja nr E6 z dnia 19 października 2017 r. dotycząca ustalania, kiedy w systemie elektronicznej wymiany informacji dotyczących zabezpieczenia społecznego (EESSI) wiadomość elektroniczna uważana jest za doręczoną zgodnie z prawem (Dz.U. C 355 z 4.10.2018, s. 5).
7. 32020 D 0306 (01): decyzja nr E7 z dnia 27 czerwca 2019 r. w sprawie praktycznych ustaleń dotyczących współpracy i wymiany danych do czasu pełnego wdrożenia w państwach członkowskich systemu elektronicznej wymiany informacji dotyczących zabezpieczenia społecznego (EESSI) (Dz.U. C 73 z 6.3.2020, s. 5).
8. 32024 D 06842: decyzja Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego nr E8 z dnia 14 marca 2024 r. w sprawie ustanowienia procedury zarządzania zmianami mającej zastosowanie do danych dotyczących organów określonych w art. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 wymienionych w elektronicznym wykazie, który stanowi integralną część EESSI (Dz.U. C, C/2024/6842, 12.11.2024)
9. 32010 D 0424(04): decyzja Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego nr F1 z dnia 12 czerwca 2009 r. dotycząca wykładni art. 68 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 odnoszącego się do zasad pierwszeństwa w przypadku zbiegu praw do świadczeń rodzinnych (Dz.U. C 106 z 24.4.2010, s. 11).

10. 32016 D 0211(05): decyzja nr F2 z dnia 23 czerwca 2015 r. w sprawie wymiany danych między instytucjami do celów przyznawania świadczeń rodzinnych (Dz.U. C 52 z 11.2.2016, s. 11).
11. 32019 D 0626(01): decyzja nr F3 z dnia 19 grudnia 2018 r. w sprawie wykładni art. 68 rozporządzenia (WE) nr 883/2004 dotyczącego metody obliczania dodatku dyferencyjnego (Dz.U. C 215 z 26.6.2019, s. 2).
12. 32010 D 0424(05): decyzja Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego nr H1 z dnia 12 czerwca 2009 r. dotycząca zasad przechodzenia od rozporządzeń Rady (EWG) nr 1408/71 i (EWG) nr 574/72 do rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 i (WE) nr 987/2009 oraz stosowania decyzji i zaleceń Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego (Dz.U. C 106 z 24.4.2010, s. 13).
13. 32010 D 0608(02): decyzja Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego nr H5 z dnia 18 marca 2010 r. dotycząca współpracy w zwalczaniu nadużyć finansowych i błędów w ramach rozporządzenia Rady (WE) nr 883/2004 i rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. C 149 z 8.6.2010, s. 5).
14. 32011 D 0212(01): decyzja nr H6 z dnia 16 grudnia 2010 r. dotycząca stosowania określonych zasad odnoszących się do sumowania okresów zgodnie z art. 6 rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. C 45 z 12.2.2011, s. 5).

15. 32021 D 0506 (01): decyzja nr H11 z dnia 9 grudnia 2020 r. w sprawie odroczenia terminów, o których mowa w art. 67 i 70 rozporządzenia (WE) nr 987/2009, jak również w decyzji nr S9 ze względu na pandemię COVID-19 (Dz.U. C 170 z 6.5.2021, s. 4).
16. 32022 D 0228 (01): decyzja nr H12 z dnia 19 października 2021 r. dotycząca daty, którą bierze się pod uwagę przy ustalaniu kursu wymiany, o którym mowa w art. 90 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 (Dz.U. C 93 z 28.2.2022, s. 6).
17. 32022 D 0810(01): decyzja nr H13 z dnia 30 marca 2022 r. dotycząca składu i metod działania Komisji Obrachunkowej przy Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego (Tekst mający znaczenie dla EOG oraz Umowy między UE a Szwajcarią) 2022/C 305/03 (Dz.U. C 305 z 10.8.2022, s. 4).
18. 32024 D 00594: decyzja nr H14 z dnia 21 czerwca 2023 r. dotycząca publikacji wytycznych dotyczących pandemii COVID-19, wytycznych dotyczących interpretacji stosowania tytułu II rozporządzenia (WE) nr 883/2004 oraz art. 67 i 70 rozporządzenia (WE) nr 987/2009 w czasie pandemii COVID-19, wytycznych dotyczących telepracy mających zastosowanie w odniesieniu do okresu od 1 lipca 2022 r. do 30 czerwca 2023 r. oraz wytycznych dotyczących telepracy mających zastosowanie w odniesieniu do okresu od 1 lipca 2023 r. (Dz.U. C/2024/594, 11.01.2024).
19. 32024 D 06845: decyzja nr H15 z dnia 27 czerwca 2024 r. w sprawie sposobu funkcjonowania i składu Komisji Technicznej do Spraw Przetwarzania Danych przy Komisji Administracyjnej do Spraw Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego (Dz.U. C, C/2024/6845, 14.11.2024).

20. 32010 D 0424(07): decyzja Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego nr P1 z dnia 12 czerwca 2009 r. w sprawie wykładni art. 50 ust. 4, art. 58 i art. 87 ust. 5 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 w odniesieniu do przyznawania świadczeń z tytułu inwalidztwa, starości oraz rent rodzinnych (Dz.U. C 106 z 24.4.2010, s. 21).
21. 32013 D 0927(01): decyzja nr R1 z dnia 20 czerwca 2013 r. dotycząca wykładni art. 85 rozporządzenia (WE) nr 987/2009 (Dz.U. C 279 z 27.9.2013, s. 11).
22. 32010 D 0424(08): decyzja Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego nr S1 z dnia 12 czerwca 2009 r. dotycząca europejskiej karty ubezpieczenia zdrowotnego (Dz.U. C 106 z 24.4.2010, s. 23).
23. 32010 D 0424(09): decyzja Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego nr S2 z dnia 12 czerwca 2009 r. dotycząca specyfikacji technicznych europejskiej karty ubezpieczenia zdrowotnego (Dz.U. C 106 z 24.4.2010, s. 26).
24. 32010 D 0424(10): decyzja Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego nr S3 z dnia 12 czerwca 2009 r. określająca świadczenia objęte zakresem art. 19 ust. 1 i art. 27 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 oraz art. 25 lit. A) pkt 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 (Dz.U. C 106 z 24.4.2010, s. 40).

25. 32010 D 0424(15): decyzja Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego nr S5 z dnia 2 października 2009 r. w sprawie wykładni pojęcia „świadczenia rzeczowe”, o którym mowa w art. 1 lit. va) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004, w przypadku choroby lub macierzyństwa zgodnie z art. 17, 19, 20, 22, art. 24 ust. 1, art. 25, 26, art. 27 ust. 1, 3, 4 i 5, art. 28, 34 oraz art. 36 ust. 1 i 2 rozporządzenia (WE) nr 883/2004 oraz dla celów kalkulacji kwot podlegających zwrotowi na mocy art. 62, 63 i 64 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 (Dz.U. C 106 z 24.4.2010, s. 54).
26. 32010 D 0427(02): decyzja Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego nr S6 z dnia 22 grudnia 2009 r. w sprawie rejestracji w państwie członkowskim zamieszkania zgodnie z art. 24 rozporządzenia (WE) nr 987/2009 oraz tworzenia rejestrów zgodnie z art. 64 ust. 4 rozporządzenia (WE) nr 987/2009 (Dz.U. C 107 z 27.4.2010, s. 6).
27. 32011 D 0906(01): decyzja nr S8 z dnia 15 czerwca 2011 r. dotycząca przyznawania protez, sprzętów dużych rozmiarów i innych świadczeń rzeczowych o znacznej wartości, o których mowa w art. 33 rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. C 262 z 6.9.2011, s. 6).
28. 32014 D 0520(02): decyzja nr S10 z dnia 19 grudnia 2013 r. dotycząca przejścia od rozporządzeń (EWG) nr 1408/71 i nr 574/72 do rozporządzeń (WE) nr 883/2004 i nr 987/2009 oraz stosowania procedur zwrotu kosztów (Dz.U. C 152 z 20.5.2014, s. 16).

29. 32021 D 0618(01): decyzja nr S11 z dnia 9 grudnia 2020 r. dotycząca procedur zwrotu kosztów w celu wykonania art. 35 i 41 rozporządzenia (WE) nr 883/2004 (Dz.U. C 236 z 18.6.2021, s. 4).
30. 32025 D 01598: decyzja nr S12 z dnia 16 października 2024 r. dotycząca zwrotu kosztów opieki zdrowotnej związanej z przeniesieniem pacjentów do innego państwa członkowskiego w przypadku masowej liczby poszkodowanych w wyniku katastrof (Dz.U. C, C/2025/1598, 13.3.2025).
31. 32010 D 0424(11): decyzja Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego nr U1 z dnia 12 czerwca 2009 r. dotycząca art. 54 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 odnoszącego się do zwiększeń zasiłku dla bezrobotnych dla członków rodziny pozostających na utrzymaniu (Dz.U. C 106 z 24.4.2010, s. 26).
32. 32010 D 0424(12): decyzja Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego nr U2 z dnia 12 czerwca 2009 r. w sprawie zakresu art. 65 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 dotyczącego uprawnienia do zasiłków dla bezrobotnych osób całkowicie bezrobotnych innych niż pracownicy przygraniczni, które, w okresie ich ostatniego zatrudnienia lub pracy na własny rachunek, miały miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego innego niż właściwe państwo członkowskie (Dz.U. C 106 z 24.4.2010, s. 43).
33. 32010 D 0424(13): decyzja Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego nr U3 z dnia 12 czerwca 2009 r. w sprawie zakresu pojęcia „bezrobocie częściowe” mającego zastosowanie do osób bezrobotnych, o których mowa w art. 65 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 (Dz.U. C 106 z 24.4.2010, s. 45).

34. 32012 D 0225(01): decyzja nr U4 z dnia 13 grudnia 2011 r. dotycząca procedur zwrotu zgodnie z art. 65 ust. 6 i 7 rozporządzenia (WE) nr 883/2004 i art. 70 rozporządzenia (WE) nr 987/2009 (Dz.U. C 57 z 25.2.2012, s. 4).

A.3 AKTY, KTÓRE UMAWIAJĄCE SIĘ STRONY BIORĄ POD UWAGĘ

1. 32018 H 0529(01): zalecenie nr A1 z dnia 18 października 2017 r. w sprawie wydawania poświadczenia, o którym mowa w art. 19 ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 987/2009 Parlamentu Europejskiego i Rady (Dz.U. C 183 z 29.5.2018, s. 5).
2. 32013 H 0927(01): zalecenie nr H1 z dnia 19 czerwca 2013 r. dotyczące wyroku w sprawie Gottardo, zgodnie z którym przywileje, z jakich korzystają obywatele danego państwa na podstawie dwustronnej umowy z zakresu zabezpieczenia społecznego zawartej z państwem trzecim, muszą być również przyznane pracownikom będącym obywatelami innych państw członkowskich (Dz.U. C 279 z 27.9.2013, s. 13).
3. 32019 H 0429(01): zalecenie nr H2 z dnia 10 października 2018 r. w sprawie włączenia elementów uwierzytelniających dokumenty przenośne wydane przez instytucję państwa członkowskiego i poświadczających sytuację danej osoby do celów stosowania rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 i (WE) nr 987/2009 (Dz.U. C 147 z 29.4.2019, s. 6).
4. 32012H0810(01) zalecenie Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego nr S1 z dnia 15 marca 2012 r. dotyczące finansowych aspektów transgranicznego dawstwa narządów od żywych dawców (Dz.U. C 240 z 10.8.2012, s. 3).

5. 32014 H 0218(01): zalecenie nr S2 z dnia 22 października 2013 r. dotyczące uprawnienia ubezpieczonych i członków ich rodzin do świadczeń rzeczowych w trakcie pobytu w państwie trzecim na mocy dwustronnej umowy między właściwym państwem członkowskim a danym państwem trzecim (Dz.U. C 46 z 18.2.2014, s. 8).
6. 32010 H 0424(02): zalecenie Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego nr U1 z dnia 12 czerwca 2009 r. dotyczące ustawodawstwa mającego zastosowanie do osób bezrobotnych prowadzących działalność zawodową lub handlową w niepełnym wymiarze w państwie członkowskim innym niż państwo miejsca zamieszkania (Dz.U. C 106 z 24.4.2010, s. 49).
7. 32010 H 0424(03): zalecenie Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego nr U2 z dnia 12 czerwca 2009 r. dotyczące stosowania art. 64 ust. 1 lit. a) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 do bezrobotnych towarzyszących swym małżonkom lub partnerom wykonującym działalność zawodową lub handlową w państwie członkowskim innym niż państwo właściwe (Dz.U. C 106 z 24.4.2010, s. 51).

B. OCHRONA UPRAWNIEN DO DODATKOWYCH ŚWIADCZEŃ EMERYTALNYCH
LUB RENTOWYCH

AKTY, DO KTÓRYCH NASTĘPUJE ODNIESIENIE

1. 31998 L 0049: dyrektywa Rady 98/49/WE z dnia 29 czerwca 1998 r. w sprawie ochrony uprawnień do dodatkowych świadczeń emerytalnych lub rentowych pracowników i osób prowadzących działalność na własny rachunek przemieszczających się we Wspólnocie (Dz.U. L 209 z 25.7.1998, s. 46).

2. 32014 L 0050: dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/50/UE z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie minimalnych wymogów służących zwiększeniu mobilności pracowników między państwami członkowskimi dzięki łatwiejszemu nabywaniu i zachowywaniu uprawnień do dodatkowych emerytur (Dz.U. L 128 z 30.4.2014, s. 1).

Do celów niniejszej Umowy przepisy tej dyrektywy odczytuje się z uwzględnieniem następującego dostosowania:

art. 6 ust. 5: odesłanie do art. 11 dyrektywy 2003/41/WE nie ma zastosowania do Szwajcarii.

Szwajcaria wprowadza środki, o których mowa w art. 8 dyrektywy 2014/50/UE, najpóźniej do pierwszego dnia czterdziestego dziewiątego miesiąca po wejściu w życie protokołu zmieniającego.

PROTOKÓŁ I

do załącznika II do Umowy

I. Ubezpieczenie od utraty pracy

Następujące ustalenia stosuje się do pracowników będących obywatelami Republiki Czeskiej, Republiki Estońskiej, Republiki Łotewskiej, Republiki Litewskiej, Republiki Węgierskiej, Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Słowenii i Republiki Słowackiej do dnia 30 kwietnia 2011 r. i do pracowników będących obywatelami Republiki Bułgarii i Rumunii do dnia 31 maja 2016 r. Do pracowników będących obywatelami Republiki Chorwacji ustalenia te stosuje się do końca siódmego roku od dnia wejścia w życie protokołu w sprawie uczestnictwa Republiki Chorwacji.

1. Następujące zasady mają zastosowanie w odniesieniu do ubezpieczenia od utraty pracy dla pracowników posiadających zezwolenie na pobyt, którego okres ważności jest krótszy niż jeden rok:
 - 1.1. Jedynie pracownicy, którzy uiszczali składki w Szwajcarii przez minimalny okres wymagany na mocy federalnej ustawy o ubezpieczeniach od utraty pracy i zasiłkach w przypadku niewypłacalności (*loi fédérale sur l'assurance-chômage obligatoire et l'indemnité en cas d'insolvabilité* – LACI)¹ i którzy spełniają również inne warunki kwalifikowalności do zasiłków dla bezrobotnych, są uprawnieni do takiego zasiłku zapewnianego przez ubezpieczenie od utraty pracy na warunkach ustanowionych przez prawo.

¹ Obecnie 12 miesięcy.

- 1.2. Część składek pobieranych w przypadku pracowników, których okres składkowy jest zbyt krótki, aby uprawniał ich do zasiłku dla bezrobotnych w Szwajcarii na mocy pkt 1.1, zwraca się ich państwu pochodzenia zgodnie z przepisami zawartymi w pkt 1.3 w celu pokrycia kosztów zasiłków udzielanych tym pracownikom w przypadku całkowitego bezrobocia; pracownicy ci nie są zatem uprawnieni do zasiłku w przypadku całkowitego bezrobocia w Szwajcarii. Są jednak uprawnieni do zasiłków związanych ze złymi warunkami pogodowymi i w przypadku niewypłacalności pracodawcy. Zasiłki w przypadku całkowitego bezrobocia wypłaca państwo pochodzenia, pod warunkiem że zainteresowani pracownicy są gotowi do podjęcia pracy. Okresy ubezpieczenia ukończone w Szwajcarii są uwzględniane w ten sam sposób, w jaki byłyby uwzględniane, gdyby zostały ukończone w państwie pochodzenia.
- 1.3. Część składek pobieranych w przypadku pracowników, o których mowa w pkt 1.2, zwraca się co roku zgodnie z następującymi przepisami:
- a) całość składek tych pracowników oblicza się, dla danego kraju, na podstawie rocznej liczby zatrudnionych pracowników i średnich rocznych składek płaconych w odniesieniu do każdego pracownika (składek pracodawcy i pracownika).
 - b) część obliczonej w ten sposób kwoty odpowiadającą względnej części, jaką stanowi zasiłek dla bezrobotnych jako odsetek wszystkich zasiłków, o których mowa w pkt 1.2, zwraca się państwu pochodzenia pracowników oraz część tej kwoty zatrzymuje Szwajcaria jako rezerwę na kolejne zasiłki¹.

¹ Zwracane składki w przypadku pracowników, którzy skorzystają ze swojego prawa do zasiłku dla bezrobotnych w Szwajcarii po płaceniu składek przez co najmniej 12 miesięcy w ciągu kilku okresów zamieszkania – w okresie dwóch lat.

- c) co roku Szwajcaria składa oświadczenie przedstawiające zwrócone składki. Na wniosek państw pochodzenia w oświadczeniu wskazuje się podstawy obliczeń i zwrócone kwoty. Państwa pochodzenia co roku zawiadamiają Szwajcarię o liczbie osób otrzymujących zasiłek dla bezrobotnych, o którym mowa w pkt 1.2.

- 2. Jeżeli państwo członkowskie, którego dotyczy przedmiotowe ustalenie, ma trudności z zakończeniem ustaleń dotyczących zwrotu składek lub jeżeli Szwajcaria ma trudności z ustaleniami dotyczącymi sumowania, każda z umawiających się stron może skierować sprawę do Wspólnego Komitetu.

II. Zasiłki pielęgnacyjne

Zasiłki pielęgnacyjne przyznawane na mocy szwajcarskiej ustawy federalnej z dnia 19 czerwca 1959 r. o ubezpieczeniach na wypadek inwalidztwa i ustawy federalnej z dnia 20 grudnia 1946 r. o emeryturach i rentach rodzinnych zmienionej w dniu 8 października 1999 r. przyznaje się wyłącznie, jeżeli zainteresowana osoba posiada miejsce zamieszkania w Szwajcarii.

III. Stosowanie rozporządzenia (WE) nr 883/2004 do rozszerzonych nabytych świadczeń pracowniczych

Szwajcaria stosuje rozporządzenie (WE) nr 883/2004 do rozszerzonego systemu ustanowionego na mocy federalnej ustawy o swobodnym przepływie między planami świadczeń pracowniczych dotyczącymi emerytur, rent rodzinnych i rent inwalidzkich z dnia 17 grudnia 1993 r. do pierwszego dnia czterdziestego dziewiątego miesiąca po wejściu w życie protokołu zmieniającego.

PROTOKÓŁ II

do załącznika II do umowy

ZWAŻYWSZY, że art. 33 Umowy o wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej i Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej („umowa o wystąpieniu”) stanowi, iż postanowienia części drugiej tytuł III umowy o wystąpieniu mają zastosowanie do obywateli Islandii, Księstwa Liechtensteinu, Królestwa Norwegii i Konfederacji Szwajcarskiej, pod warunkiem że państwa te zawarły i stosują odpowiednie umowy ze Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, które mają zastosowanie do obywateli Unii, a także że państwa te zawarły i stosują odpowiednie umowy z Unią Europejską, które mają zastosowanie do obywateli Zjednoczonego Królestwa.

ZWAŻYWSZY, że art. 26b umowy między Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej a Konfederacją Szwajcarską w sprawie praw obywateli w związku z wystąpieniem Zjednoczonego Królestwa z Unii Europejskiej i wycofaniem się tego państwa z umowy w sprawie swobodnego przepływu osób stanowi, iż postanowienia części III umowy o prawach obywateli stosuje się do obywateli Unii, pod warunkiem że Unia zawarła i stosuje odpowiednie umowy ze Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, które mają zastosowanie do obywateli Szwajcarii, a także, że Unia zawarła i stosuje odpowiednie umowy ze Szwajcarią, które mają zastosowanie do obywateli Zjednoczonego Królestwa.

UZNAJĄC, że należy zapewnić, na zasadzie wzajemności, ochronę praw do zabezpieczenia społecznego obywatelom Zjednoczonego Królestwa, a także członkom ich rodzin i osobom pozostałym przy życiu po ich śmierci, którzy przed zakończeniem okresu przejściowego znajdują się lub znajdowali się w sytuacji transgranicznej z udziałem jednocześnie co najmniej jednej umawiającej się strony umowy w sprawie swobodnego przepływu osób i Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej,

ARTYKUŁ 1

Definicje i odesłania

1. Do celów niniejszego protokołu stosuje się następujące definicje:
 - a) „umowa o wystąpieniu” oznacza Umowę o wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej i Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej¹;
 - b) „umowa o prawach obywateli” oznacza umowę między Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej a Konfederacją Szwajcarską w sprawie praw obywateli w związku z wystąpieniem Zjednoczonego Królestwa z Unii Europejskiej i wycofaniem się tego państwa z umowy w sprawie swobodnego przepływu osób;
 - c) „państwa objęte niniejszym protokołem” oznaczają państwa członkowskie Unii i Szwajcarię;
 - d) „okres przejściowy” oznacza okres przejściowy, o którym mowa w art. 126 umowy o wystąpieniu;
 - e) definicje zawarte w art. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004² i art. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009³.

¹ Dz.U. L 29 z 31.1.2020, s. 7.

² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. L 166 z 30.4.2004, s. 1, sprostowane w Dz.U. L 200 z 7.6.2004, s. 1).

³ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczące wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. L 284 z 30.10.2009, s. 1).

2. Do celów niniejszego protokołu wszystkie odniesienia do państw członkowskich i właściwych organów państw członkowskich w przepisach prawa Unii mających zastosowanie na mocy niniejszego protokołu odczytuje się jako obejmujące Zjednoczone Królestwo i jego właściwe organy.

ARTYKUŁ 2

Zakres podmiotowy

1. Niniejszy protokół stosuje się do następujących osób:
 - a) obywateli Zjednoczonego Królestwa podlegających, w dniu zakończenia okresu przejściowego, ustawodawstwu jednego z państw objętych niniejszym protokołem, a także do członków ich rodzin i osób pozostałych przy życiu po ich śmierci;
 - b) obywateli Zjednoczonego Królestwa zamieszkujących w jednym z państw objętych niniejszym protokołem i podlegających ustawodawstwu Zjednoczonego Królestwa w dniu zakończenia okresu przejściowego, a także do członków ich rodzin i osób pozostałych przy życiu po ich śmierci;
 - c) osób, które nie są objęte lit. a) lub b), ale są obywatelami Zjednoczonego Królestwa, którzy w dniu zakończenia okresu przejściowego są pracownikami lub prowadzą działalność jako osoby pracujące na własny rachunek w co najmniej jednym z państw objętych niniejszym protokołem oraz którzy na podstawie tytułu II rozporządzenia (WE) nr 883/2004 podlegają ustawodawstwu Zjednoczonego Królestwa, lub są członkami ich rodzin bądź osobami pozostałymi przy życiu po ich śmierci;
 - d) bezpaństwowców i uchodźców zamieszkujących w jednym z państw objętych niniejszym protokołem lub w Zjednoczonym Królestwie, którzy znajdują się w jednej z sytuacji opisanych w lit. a)–c), a także do członków ich rodzin i osób pozostałych przy życiu po ich śmierci.

2. Osoby, o których mowa w ust. 1, są objęte niniejszym protokołem, pod warunkiem że nieprzerwanie znajdują się w jednej z określonych w tym ustępie sytuacji, dotyczących jednocześnie jednego z państw objętych niniejszym protokołem i Zjednoczonego Królestwa.
3. Niniejszy protokół stosuje się również do obywateli Zjednoczonego Królestwa, którzy nie znajdują się lub przestali się znajdować w jednej z sytuacji określonych w ust. 1 niniejszego artykułu, ale którzy są objęci art. 10 umowy o wystąpieniu lub art. 10 umowy o prawach obywateli, a także do członków ich rodzin i osób pozostałych przy życiu po ich śmierci.
4. Osoby, o których mowa w ust. 3, są objęte niniejszym protokołem, pod warunkiem że nadal przysługuje im prawo pobytu w jednym z państw objętych niniejszym protokołem na podstawie art. 13 umowy o wystąpieniu lub art. 12 umowy o prawach obywateli lub prawo do pracy w ich państwie miejsca zatrudnienia na podstawie art. 24 lub 25 umowy o wystąpieniu lub art. 20 umowy o prawach obywateli.
5. W przypadku gdy niniejszy artykuł odnosi się do członków rodzin i osób pozostałych przy życiu po śmierci osób objętych niniejszym protokołem, takie osoby są objęte niniejszym protokołem tylko w zakresie, w jakim wywodzą one swoje prawa i obowiązki na mocy rozporządzenia (WE) nr 883/2004 z tytułu bycia członkiem rodziny lub osobą pozostałą przy życiu.

ARTYKUŁ 3

Zasady koordynacji zabezpieczenia społecznego

1. Do osób objętych niniejszym protokołem stosuje się zasady i cele określone w art. 8 Umowy i w niniejszym załączniku do tej Umowy, w rozporządzeniu (WE) nr 883/2004 oraz w rozporządzeniu (WE) nr 987/2009.

2. Państwa objęte niniejszym protokołem należycie uwzględniają wymienione w sekcji A niniejszego załącznika decyzje i zalecenia Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego działającej przy Komisji Europejskiej i ustanowionej rozporządzeniem (WE) nr 883/2004 („Komisja Administracyjna”).

ARTYKUŁ 4

Sytuacje szczególne objęte niniejszym protokołem

1. W następujących sytuacjach, w zakresie określonym w niniejszym artykule, stosuje się następujące postanowienia, o ile dotyczą osób, które nie są lub przestały być objęte art. 2:
 - a) obywatele Zjednoczonego Królestwa, a także bezpaństwowcy i uchodźcy zamieszkujący w Zjednoczonym Królestwie, którzy podlegali ustawodawstwu jednego z państw objętych niniejszym protokołem przed zakończeniem okresu przejściowego, jak również członkowie ich rodzin i osoby pozostałe przy życiu po ich śmierci są objęci niniejszym protokołem do celów uwzględniania i sumowania okresów ubezpieczenia, zatrudnienia, pracy na własny rachunek lub pobytu, w tym praw i obowiązków wynikających z takich okresów na podstawie rozporządzenia (WE) nr 883/2004; do celów sumowania okresów uwzględnia się na podstawie rozporządzenia (WE) 883/2004 okresy spełnione zarówno przed zakończeniem okresu przejściowego, jak i po jego zakończeniu;

- b) przepisy określone w art. 20 i 27 rozporządzenia (WE) nr 883/2004 nadal stosuje się do obywateli Zjednoczonego Królestwa, a także do bezpaństwowców i uchodźców zamieszkujących w Zjednoczonym Królestwie, którzy przed zakończeniem okresu przejściowego wystąpili o zezwolenie na poddanie się planowanemu leczeniu na podstawie rozporządzenia (WE) nr 883/2004, aż do zakończenia leczenia. Odpowiednie procedury zwrotu kosztów również mają zastosowanie, nawet po zakończeniu leczenia. Takie osoby i osoby im towarzyszące korzystają z prawa do wjazdu do państwa, w którym odbywa się leczenie, i wyjazdu z niego na podstawie stosowanych odpowiednio przepisów art. 14 umowy o wystąpieniu i art. 13 umowy o prawach obywateli;
- c) przepisy określone w art. 19 i 27 rozporządzenia (WE) nr 883/2004 mają nadal zastosowanie do obywateli Zjednoczonego Królestwa, a także do bezpaństwowców i uchodźców zamieszkujących w Zjednoczonym Królestwie, którzy są objęci rozporządzeniem (WE) nr 883/2004 i w dniu zakończenia okresu przejściowego przebywają w jednym z państw objętych niniejszym protokołem albo w Zjednoczonym Królestwie, aż do zakończenia pobytu. Odpowiednie procedury zwrotu kosztów również mają zastosowanie, nawet po zakończeniu pobytu lub leczenia;
- d) przepisy określone w art. 67, 68 i 69 rozporządzenia (WE) nr 883/2004 stosuje się nadal – dopóki spełnione są warunki – do przyznawania świadczeń rodzinnych, do których w dniu zakończenia okresu przejściowego uprawnieni są obywatele Zjednoczonego Królestwa, a także bezpaństwowcy i uchodźcy zamieszkujący w Zjednoczonym Królestwie, którzy podlegają ustawodawstwu Zjednoczonego Królestwa i których członkowie rodziny zamieszkują w jednym z państw objętych niniejszym protokołem w dniu zakończenia okresu przejściowego;
- e) w sytuacjach określonych w lit. d) niniejszego ustępu do osób, które jako członkowie rodziny w dniu zakończenia okresu przejściowego posiadają na podstawie rozporządzenia (WE) nr 883/2004 prawa, takie jak pochodne prawa do świadczeń rzeczowych z tytułu choroby, stosuje się to rozporządzenie oraz odpowiednie przepisy rozporządzenia (WE) nr 987/2009 dopóty, dopóki spełnione są przewidziane w nich warunki.

2. Przepisy tytułu III rozdział 1 rozporządzenia (WE) nr 883/2004 dotyczące świadczeń z tytułu choroby mają zastosowanie do osób otrzymujących świadczenia na podstawie ust. 1 lit. a) niniejszego artykułu.

Ustęp ten stosuje się odpowiednio w odniesieniu do świadczeń rodzinnych wynikających z art. 67, 68 i 69 rozporządzenia (WE) nr 883/2004.

ARTYKUŁ 5

Zwrot, odzyskiwanie należności i wyrównywanie należności

Przepisy rozporządzeń (WE) nr 883/2004 i (WE) nr 987/2009 dotyczące zwrotów, odzyskiwania należności i wyrównywania należności stosuje się nadal w związku ze zdarzeniami, o ile dotyczą one osób nieobjętych art. 2, które to zdarzenia:

- a) miały miejsce przed zakończeniem okresu przejściowego; lub
- b) mają miejsce po zakończeniu okresu przejściowego i dotyczą osób, które były objęte art. 2 lub 4, gdy takie zdarzenie wystąpiło.

ARTYKUŁ 6

Rozwój prawa i dostosowania

1. Niezależnie od przepisów ust. 3 zawarte w niniejszym protokole odesłania do rozporządzeń (WE) nr 883/2004 i (WE) nr 987/2009 lub do ich przepisów odczytuje się jako odesłania do aktów lub przepisów uwzględnionych w umowie, mającej zastosowanie w ostatnim dniu okresu przejściowego.
 2. W przypadku zmiany lub zastąpienia rozporządzeń (WE) nr 883/2004 i (WE) nr 987/2009 po zakończeniu okresu przejściowego odesłania do tych rozporządzeń w niniejszym protokole odczytuje się jako odnoszące się do tych rozporządzeń, w tym przepisów zmienionych lub zastąpionych, zgodnie z aktami wymienionymi w części II załącznika I do umowy o wystąpieniu – w odniesieniu do Unii oraz w części II załącznika I do umowy o prawach obywateli – w odniesieniu do Szwajcarii.
 3. Do celów niniejszego protokołu rozporządzenia (WE) nr 883/2004 i (WE) nr 987/2009 odczytuje się jako obejmujące dostosowania wymienione w części III załącznika I do umowy o wystąpieniu w odniesieniu do Unii oraz w części III załącznika I do umowy o prawach obywateli w odniesieniu do Szwajcarii.
 4. Do celów niniejszego protokołu zmiany i dostosowania, o których mowa w ust. 2 i 3, stają się skuteczne następnego dnia po dniu, w którym stają się skuteczne odpowiednie zmiany i dostosowania załącznika I do umowy o wystąpieniu lub załącznika I do umowy o prawach obywateli, w zależności od tego, która z tych dat jest późniejsza.”.
-

ZAŁĄCZNIK III

WZAJEMNE UZNAWANIE KWALIFIKACJI ZAWODOWYCH

Zmiany w załączniku III do Umowy

Załącznik III do Umowy otrzymuje brzmienie:

„ZAŁĄCZNIK III

WZAJEMNE UZNAWANIE KWALIFIKACJI ZAWODOWYCH

(Dyplomy, świadectwa i inne dokumenty potwierdzające posiadanie kwalifikacji)

SEKCJA 1

WPROWADZENIE

Do celów stosowania art. 2–9 Umowy akty prawne Unii wymienione w sekcji 2 niniejszego załącznika stosuje się z zastrzeżeniem zasady dynamicznego dostosowywania, o której mowa w art. 5 protokołu instytucjonalnego do niniejszej Umowy, a także z zastrzeżeniem wyjątków wymienionych w ust. 7 tego artykułu.

O ile dostosowania techniczne nie stanowią inaczej, prawa i obowiązki przewidziane dla państw członkowskich Unii w aktach prawnych Unii włączonych do niniejszego załącznika rozumie się jako prawa i obowiązki przewidziane dla Szwajcarii. Ma to zastosowanie przy pełnym poszanowaniu protokołu instytucjonalnego do niniejszej Umowy.

Bez uszczerbku dla art. 16 protokołu instytucjonalnego do Umowy i o ile dostosowania techniczne nie stanowią inaczej, w odniesieniu do Szwajcarii stosuje się przepisy aktów wymienionych w sekcji 2, które wymagają od państw członkowskich przekazywania informacji innym państwom członkowskim lub Komisji. Jeżeli informacje te dotyczą nadzoru lub stosowania, Szwajcaria przekazuje te informacje za pośrednictwem Wspólnego Komitetu.

SEKCJA 2

AKTY, DO KTÓRYCH NASTĘPUJE ODNIESIENIE

1. 32005 L 0036: dyrektywa 2005/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 7 września 2005 r. w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych (Dz.U. L 255 z 30.9.2005, s. 22)

zmieniona następującymi aktami:

- dyrektywą Rady 2006/100/WE z dnia 20 listopada 2006 r. dostosowującą niektóre dyrektywy w dziedzinie swobodnego przepływu osób, w związku z przystąpieniem Bułgarii i Rumunii (Dz.U. L 363 z 20.12.2006, s. 141),

- rozporządzeniem Komisji (UE) nr 213/2011 z dnia 3 marca 2011 r. zmieniające załączniki II i V do dyrektywy 2005/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych (Dz.U. L 59 z 4.3.2011, s. 4),
- komunikatem Komisji – Zawiadomienie o wyszczególnionych w załączniku I do dyrektywy 2005/36/WE stowarzyszeniach lub organizacjach zawodowych, które spełniają warunki art. 3 ust. 2 (Dz.U. C 111 z 15.5.2009, s. 1),
- komunikatem Komisji – Zawiadomienie o wyszczególnionych w załączniku I do dyrektywy 2005/36/WE stowarzyszeniach lub organizacjach zawodowych, które spełniają warunki art. 3 ust. 2 (Dz.U. C 182 z 23.6.2011, s. 1),
- aktem dotyczącym warunków przystąpienia Republiki Chorwacji oraz dostosowań w Traktacie o Unii Europejskiej, Traktacie o funkcjonowaniu Unii Europejskiej i Traktacie ustanawiającym Europejską Wspólnotę Energii Atomowej (Dz.U. L 112 z 24.4.2012, s. 10),
- dyrektywą Rady 2013/25/UE z dnia 13 maja 2013 r. dostosowującą niektóre dyrektywy w dziedzinie prawa przedsiębiorczości i swobody świadczenia usług w związku z przystąpieniem Republiki Chorwacji (Dz.U. L 158 z 10.6.2013, s. 368),
- dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/55/UE z dnia 20 listopada 2013 r. zmieniającą dyrektywę 2005/36/WE w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych i rozporządzenie (UE) nr 1024/2012 w sprawie współpracy administracyjnej za pośrednictwem systemu wymiany informacji na rynku wewnętrznym (Dz.U. L 354 z 28.12.2013, s. 132),

- decyzją delegowaną Komisji (UE) 2016/790 z dnia 13 stycznia 2016 r. zmieniającą załącznik V do dyrektywy 2005/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji oraz do nazw szkoleń (Dz.U. L 134 z 24.5.2016, s. 135),
- decyzją delegowaną Komisji (UE) 2017/2113 z dnia 11 września 2017 r. zmieniającą załącznik V do dyrektywy 2005/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji oraz do nazw szkoleń (Dz.U. L 317 z 1.12.2017, s. 119),
- decyzją delegowaną Komisji (UE) 2019/608 z dnia 16 stycznia 2019 r. zmieniającą załącznik V do dyrektywy 2005/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji oraz do nazw szkoleń (Dz.U. L 104 z 15.04.2019, s. 1),
- decyzją delegowaną Komisji (UE) 2020/548 z dnia 23 stycznia 2020 r. zmieniającą załącznik V do dyrektywy 2005/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji oraz do nazw szkoleń (Dz.U. L 131 z 24.04.2020, s. 1),
- decyzją delegowaną Komisji (UE) 2021/2183 z dnia 25 sierpnia 2021 r. zmieniającą załącznik V do dyrektywy 2005/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji oraz do nazw szkoleń (Dz.U. L 444 z 10.12.2021, s. 16),
- decyzją delegowaną Komisji (UE) 2023/2383 z dnia 23 maja 2023 r. zmieniającą i poprawiającą dyrektywę 2005/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji oraz do nazw programów kształcenia (Dz.U. L 2383, 9.10.2023, s. 1),

- dyrektywę delegowaną Komisji (UE) 2024/782 z dnia 4 marca 2024 r. zmieniającą dyrektywę 2005/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do minimalnych wymogów w zakresie kształcenia w zawodach pielęgniarstwa odpowiedzialnej za opiekę ogólną, lekarza dentysty i farmaceuty (Dz.U. L, 2024/782, 31.5.2024),
- decyzję delegowaną Komisji (UE) 2024/1395 z dnia 31 maja 2024 r. zmieniającą dyrektywę 2005/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji oraz do nazw programów kształcenia (Dz.U. L, 2024/1395, 31.5.2024).

sprostowana następującymi sprostowaniami:

- Sprostowanie do dyrektywy 2005/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 7 września 2005 r. w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych (Dz.U. L 93 z 4.4.2008, s. 28),
- Sprostowanie do dyrektywy Rady 2006/100/WE z dnia 20 listopada 2006 r. dostosowującej niektóre dyrektywy w dziedzinie swobodnego przepływu osób, w związku z przystąpieniem Bułgarii i Rumunii (Dz.U. L 177 z 8.7.2015, s. 60).

Do celów niniejszej Umowy przepisy dyrektywy odczytuje się z uwzględnieniem następujących dostosowań:

- a) W pkt 5.1.1 załącznika V do dyrektywy dodaje się tekst w brzmieniu:

„Kraj	Dokument potwierdzający posiadanie kwalifikacji	Organ wydający dokument	Zaświadczenie dołączone do dokumentu potwierdzającego posiadanie kwalifikacji	Data odniesienia
Szwajcaria	Eidgenössisches Arztdiplom Diplôme fédéral de médecin Diploma federale di medico	Eidgenössisches Departement des Innern Département fédéral de l'intérieur Dipartimento federale dell'interno		1 czerwca 2002 r.”

- b) W pkt 5.1.2 załącznika V do dyrektywy dodaje się tekst w brzmieniu:

„Kraj	Dokument potwierdzający posiadanie kwalifikacji	Organ wydający dokument	Data odniesienia
Szwajcaria	Diplom als Facharzt Diplôme de médecin spécialiste Diploma di medico specialista	Eidgenössisches Departement des Innern und Verbindung der Schweizer Ärztinnen und Ärzte (FMH) / Schweizerische Institut für ärztliche Weiter- und Fortbildung (SIWF) Département fédéral de l'intérieur et Fédération des médecins suisses (FMH) / Institut suisse pour la formation médicale postgraduée et continue (ISFM) Dipartimento federale dell'interno e Federazione dei medici svizzeri (FMH) / Istituto svizzero per la formazione medica (ISFM)	1 czerwca 2002 r.”

- c) W pkt 5.1.3 załącznika V do dyrektywy dodaje się tekst w brzmieniu:

„Kraj	Tytuł
Anestezjologia Minimalna długość szkolenia: 3 lata	
Szwajcaria	Anästhesiologie Anesthésiologie Anestesiologia

Kraj	Tytuł
Chirurgia ogólna Minimalna długość szkolenia: 5 lat	
Szwajcaria	Chirurgie Chirurgie Chirurgia

Kraj	Tytuł
Neurochirurgia Minimalna długość szkolenia: 5 lat	
Szwajcaria	Neurochirurgie Neurochirurgie Neurochirurgia

Kraj	Tytuł
Położnictwo i ginekologia Minimalna długość szkolenia: 4 lat	
Szwajcaria	Gynäkologie und Geburtshilfe Gynécologie et obstétrique Ginecologia e ostetricia

Kraj	Tytuł
Medycyna ogólna (chorób wewnętrznych) Minimalna długość szkolenia: 5 lat	
Szwajcaria	Allgemeine Innere Medizin Médecine interne générale Medicina interna generale

Kraj	Tytuł
Okulistyka Minimalna długość szkolenia: 3 lat	
Szwajcaria	Ophthalmologie Ophtalmologie Oftalmologia

Kraj	Tytuł
Otorynolaryngologia Minimalna długość szkolenia: 3 lat	
Szwajcaria	Oto-Rhino-Laryngologie Oto-rhino-laryngologie Otorinolaringoiatria

Kraj	Tytuł
Pediatria Minimalna długość szkolenia: 4 lat	
Szwajcaria	Kinder- und Jugendmedizin Pédiatrie Pediatria

Kraj	Tytuł
Medycyna układu oddechowego Minimalna długość szkolenia: 4 lat	
Szwajcaria	Pneumologie Pneumologie Pneumologia

Kraj	Tytuł
Urologia Minimalna długość szkolenia: 5 lat	
Szwajcaria	Urologie Urologie Urologia

Kraj	Tytuł
Ortopedia Minimalna długość szkolenia: 5 lat	
Szwajcaria	Orthopädische Chirurgie und Traumatologie des Bewegungsapparates Chirurgie orthopédique et traumatologie de l'appareil locomoteur Chirurgia ortopedica e traumatologia dell'apparato locomotore

Kraj	Tytuł
Anatomia patologiczna Minimalna długość szkolenia: 4 lat	
Szwajcaria	Pathologie Pathologie Patologia

Kraj	Tytuł
Neurologia Minimalna długość szkolenia: 4 lat	
Szwajcaria	Neurologie Neurologie Neurologia

Kraj	Tytuł
Psychiatria Minimalna długość szkolenia: 4 lat	
Szwajcaria	Psychiatrie und Psychotherapie Psychiatrie et psychothérapie Psichiatria e psicoterapia

Kraj	Tytuł
Radiologia diagnostyczna Minimalna długość szkolenia: 4 lat	
Szwajcaria	Radiologie Radiologie Radiologia

Kraj	Tytuł
Radioterapia Minimalna długość szkolenia: 4 lat	
Szwajcaria	Radio-Onkologie/Strahlentherapie Radio-oncologie/radiothérapie Radio-oncologia/radioterapia

Kraj	Tytuł
Chirurgia plastyczna Minimalna długość szkolenia: 5 lat	
Szwajcaria	Plastische, Rekonstruktive und Ästhetische Chirurgie Chirurgie plastique, reconstructive et esthétique Chirurgia plastica, ricostruttiva ed estetica

Kraj	Tytuł
Chirurgia klatki piersiowej Minimalna długość szkolenia: 5 lat	
Szwajcaria	Thoraxchirurgie ¹ Chirurgie thoracique Chirurgia toracica

Kraj	Tytuł
Kardiochirurgia Minimalna długość szkolenia: 5 lat	
Szwajcaria	Herz- und thorakale Gefässchirurgie; Chirurgie cardiaque et vasculaire thoracique Chirurgia del cuore e dei vasi toracici

¹ Program szkoleniowy z dnia 1 stycznia 2015 r. uzyskał akredytację w dniu 31 sierpnia 2018 r. Posiadacze dokumentów potwierdzających uzyskanie odpowiedniej specjalizacji wydanych przed datą akredytacji otrzymują nowy dokument potwierdzający posiadanie kwalifikacji lekarzy specjalistów, bez konieczności spełniania dodatkowych wymagań, z aktualną datą wydania.

Kraj	Tytuł
Chirurgia naczyniowa Minimalna długość szkolenia: 5 lat	
Szwajcaria	Gefässchirurgie ¹ Chirurgie vasculaire Chirurgia vascolare

Kraj	Tytuł
Chirurgia dziecięca Minimalna długość szkolenia: 5 lat	
Szwajcaria	Kinderchirurgie Chirurgie pédiatrique Chirurgia pediatrica

Kraj	Tytuł
Kardiologia Minimalna długość szkolenia: 4 lat	
Szwajcaria	Kardiologie Cardiologie Cardiologia

Kraj	Tytuł
Gastroenterologia Minimalna długość szkolenia: 4 lat	
Szwajcaria	Gastroenterologie Gastroentérologie Gastroenterologia

¹ Program szkoleniowy z dnia 1 stycznia 2015 r. uzyskał akredytację w dniu 31 sierpnia 2018 r. Posiadacze dokumentów potwierdzających uzyskanie odpowiedniej specjalizacji wydanych przed datą akredytacji otrzymują nowy dokument potwierdzający posiadanie kwalifikacji lekarzy specjalistów, bez konieczności spełniania dodatkowych wymagań, z aktualną datą wydania.

Kraj	Tytuł
Reumatologia Minimalna długość szkolenia: 4 lat	
Szwajcaria	Rheumatologie Rhumatologie Reumatologia

Kraj	Tytuł
Hematologia ogólna Minimalna długość szkolenia: 3 lat	
Szwajcaria	Hämatologie Hématologie Ematologia

Kraj	Tytuł
Endokrynologia Minimalna długość szkolenia: 3 lat	
Szwajcaria	Endokrinologie/Diabetologie Endocrinologie/diabétologie Endocrinologia/diabetologia

Kraj	Tytuł
Fizjoterapia Minimalna długość szkolenia: 3 lat	
Szwajcaria	Physikalische Medizin und Rehabilitation Médecine physique et réadaptation Medicina fisica e riabilitazione

Kraj	Tytuł
Dermatologia i wenerologia Minimalna długość szkolenia: 3 lat	
Szwajcaria	Dermatologie und Venerologie Dermatologie et vénéréologie Dermatologia e venerologia

Kraj	Tytuł
Medycyna tropikalna Minimalna długość szkolenia: 4 lat	
Szwajcaria	Tropen- und Reisemedizin Médecine tropicale et médecine des voyages Medicina tropicale e medicina di viaggio

Kraj	Tytuł
Psychiatria dziecięca Minimalna długość szkolenia: 4 lat	
Szwajcaria	Kinder- und Jugendpsychiatrie und -psychotherapie Psychiatrie et psychothérapie d'enfants et d'adolescents Psichiatria e psicoterapia infantile e dell'adolescenza

Kraj	Tytuł
Choroby nerek Minimalna długość szkolenia: 4 lat	
Szwajcaria	Nephrologie Néphrologie Nefrologia

Kraj	Tytuł
Choroby zakaźne Minimalna długość szkolenia: 4 lat	
Szwajcaria	Infektiologie Infectiologie Malattie infettive

Kraj	Tytuł
Medycyna społeczna Minimalna długość szkolenia: 4 lat	
Szwajcaria	Prävention und Gesundheitswesen Prévention et santé publique Prevenzione e salute pubblica

Kraj	Tytuł
Farmakologia Minimalna długość szkolenia: 4 lat	
Szwajcaria	Klinische Pharmakologie und Toxikologie Pharmacologie et toxicologie cliniques Farmacologia e tossicologia clinica

Kraj	Tytuł
Medycyna pracy Minimalna długość szkolenia: 4 lat	
Szwajcaria	Arbeitsmedizin Médecine du travail Medicina del lavoro

Kraj	Tytuł
Alergologia Minimalna długość szkolenia: 3 lat	
Szwajcaria	Allergologie und klinische Immunologie Allergologie et immunologie clinique Allergologia e immunologia clinica

Kraj	Tytuł
Medycyna nuklearna Minimalna długość szkolenia: 4 lat	
Szwajcaria	Nuklearmedizin Médecine nucléaire Medicina nucleare

Kraj	Tytuł dyplomu
Chirurgia zębowa, jamy ustnej i szczękowo-twarzowa (podstawowe kształcenie medyczne i lekarsko-dentystyczne) Minimalna długość szkolenia: 4 lat	
Szwajcaria	Mund-, Kiefer- und Gesichtschirurgie Chirurgie orale et maxillo-faciale Chirurgia oro-maxillo-facciale

Kraj	Tytuł
Onkologia kliniczna Minimalna długość szkolenia: 5 lat	
Szwajcaria	Medizinische Onkologie Oncologie médicale Oncologia medica

Kraj	Tytuł
Genetyka kliniczna Minimalna długość szkolenia: 4 lat	
Szwajcaria	Medizinische Genetik Génétique médicale Genetica medica'

d) W pkt 5.1.4 załącznika V do dyrektywy dodaje się tekst w brzmieniu:

„Kraj	Dokument potwierdzający posiadanie kwalifikacji	Tytuł zawodowy	Data odniesienia
Szwajcaria	Diplom als praktischer Arzt/praktische Ärztin Diplôme de médecin praticien Diploma di medico generico	Praktischer Arzt/Praktische Ärztin Médecin praticien Medico generico	1 czerwca 2002 r.”

e) W pkt 5.2.2 załącznika V do dyrektywy dodaje się tekst w brzmieniu:

Kraj	Dokument potwierdzający posiadanie kwalifikacji	Organ wydający dokument	Tytuł zawodowy	Data odniesienia
Szwajcaria	1. Diplomierte Pflegefachfrau, diplomierter Pflegefachmann Infirmière diplômée et infirmier diplômé Infermiera diplomata e infermiere diplomato	Schulen, die staatlich anerkannte Bildungsgänge durchführen Écoles qui proposent des filières de formation reconnues par l'État Scuole che propongono dei cicli di formazione riconosciuti dallo Stato	Pflegefachfrau, Pflegefachmann Infirmière, infirmier Infermiera, infermiere	01 czerwca 2002 r.

Kraj	Dokument potwierdzający posiadanie kwalifikacji	Organ wydający dokument	Tytuł zawodowy	Data odniesienia
	2. Bachelor of Science in nursing	Schulen, die staatlich anerkannte Bildungsgänge durchführen Écoles qui proposent des filières de formation reconnues par l'État Scuole che propongono dei cicli di formazione riconosciuti dallo Stato	Pflegefachfrau, Pflegefachmann Infirmière, infirmier Infermiera, infermiere	30 września 2011 r.
	3. Diplomierte Pflegefachfrau HF, diplomierter Pflegefachmann HF Infirmière diplômée ES, infirmier diplômé ES Infermiera diplomata SSS, infermiere diplomato SSS	Höhere Fachschulen, die staatlich anerkannte Bildungsgänge durchführen Écoles supérieures qui proposent des filières de formation reconnues par l'État Scuole specializzate superiori che propongono dei cicli di formazione riconosciuti dallo Stato	Pflegefachfrau, Pflegefachmann Infirmière, infirmier Infermiera, infermiere	1 czerwca 2002 r.”

- f) W pkt 5.3.2 załącznika V do dyrektywy dodaje się tekst w brzmieniu:

„Kraj	Dokument potwierdzający posiadanie kwalifikacji	Organ wydający dokument	Zaświadczenie dołączone do dokumentu potwierdzającego posiadanie kwalifikacji	Tytuł zawodowy	Data odniesienia
Szwajcaria	Eidgenössisches Zahnarztdiplom Diplôme fédéral de médecin-dentiste Diploma federale di medico-dentista	Eidgenössisches Departement des Innern Département fédéral de l'intérieur Dipartimento federale dell'interno		Zahnarzt Médecin-dentiste Medico-dentista	1 czerwca 2002 r.”

- g) W pkt 5.3.3 załącznika V do dyrektywy dodaje się tekst w brzmieniu:

„Ortodoncja			
Kraj	Dokument potwierdzający posiadanie kwalifikacji	Organ wydający dokument	Data odniesienia
Szwajcaria	Diplom für Kieferorthopädie Diplôme fédéral d'orthodontiste Diploma di ortodontista	Eidgenössisches Departement des Innern und Schweizerische Zahnärzte-Gesellschaft (SSO) / Büro für Zahnmedizinische Weiterbildung (BZW) Département fédéral de l'intérieur et Société suisse d'odonto-stomatologie (SSO) / Bureau pour la formation postgrade en médecine dentaire (BZW) Dipartimento federale dell'interno e Società Svizzera di Odontologia e Stomatologia (SSO) / Ufficio per la formazione post-laurea in odontoiatria (BZW)	01 czerwca 2002 r.

Chirurgia stomatologiczna			
Kraj	Dokument potwierdzający posiadanie kwalifikacji	Organ wydający dokument	Data odniesienia
Szwajcaria	Diplom für Oralchirurgie Diplôme fédéral de chirurgie orale Diploma di chirurgia orale	Eidgenössisches Departement des Innern und Schweizerische Zahnärzte-Gesellschaft (SSO) / Büro für zahnmedizinische Weiterbildung (BZW) Département fédéral de l'intérieur et Société suisse d'odonto-stomatologie (SSO) / Bureau pour la formation postgrade en médecine dentaire (BZW) Dipartimento federale dell'interno e Società Svizzera di Odontologia e Stomatologia (SSO) / Ufficio per la formazione post-laurea in odontoiatria (BZW)	30 kwietnia 2004 r.”

h) W pkt 5.4.2 załącznika V do dyrektywy dodaje się tekst w brzmieniu:

„Kraj	Dokument potwierdzający posiadanie kwalifikacji	Organ wydający dokument	Zaświadczenie dołączone do dokumentu potwierdzającego posiadanie kwalifikacji	Data odniesienia
Szwajcaria	Eidgenössisches Tierarztdiplom Diplôme fédéral de vétérinaire Diploma federale di veterinario	Eidgenössisches Departement des Innern Département fédéral de l'intérieur Dipartimento federale dell'interno		1 czerwca 2002 r.”

i) W pkt 5.5.2 załącznika V do dyrektywy dodaje się tekst w brzmieniu:

„Kraj	Dokument potwierdzający posiadanie kwalifikacji	Organ wydający dokument	Tytuł zawodowy	Data odniesienia
Szwajcaria	1. Diplomierte Hebamme Sage-femme diplômée Levatrice diplomata	Schulen, die staatlich anerkannte Bildungsgänge durchführen Écoles qui proposent des filières de formation reconnues par l'État Scuole che propongono dei cicli di formazione riconosciuti dallo Stato	Hebamme Sage-femme Levatrice	01 czerwca 2002 r.
	2. [Bachelor of Science [Name of the UAS] in Midwifery] „Bachelor of Science HES-SO de Sage-femme” (Bachelor of Science HES-SO in Midwifery) „Bachelor of Science BFH Hebamme” (Bachelor of Science BFH in Midwifery) „Bachelor of Science ZFH Hebamme” (Bachelor of Science ZHAW in Midwifery)	Schulen, die staatlich anerkannte Bildungsgänge durchführen Écoles qui proposent des filières de formation reconnues par l'État Scuole che propongono dei cicli di formazione riconosciuti dallo Stato	Hebamme Sage-femme Levatrice	1 czerwca 2002 r.”

- j) W pkt 5.6.2 załącznika V do dyrektywy dodaje się tekst w brzmieniu:

„Kraj	Dokument potwierdzający posiadanie kwalifikacji	Organ wydający dokument	Zaświadczenie dołączone do dokumentu potwierdzającego posiadanie kwalifikacji	Data odniesienia
Szwajcaria	Eidgenössisches Apothekerdiplom Diplôme fédéral de pharmaciens Diploma federale di farmacista	Eidgenössisches Departement des Innern Département fédéral de l'intérieur Dipartimento federale dell'interno		1 czerwca 2002 r.”

- k) W pkt 5.7.1 załącznika V do dyrektywy dodaje się tekst w brzmieniu:

„Kraj	Dokument potwierdzający posiadanie kwalifikacji	Organ wydający dokument	Zaświadczenie dołączone do dokumentu potwierdzającego posiadanie kwalifikacji	Akademicki rok odniesienia
Szwajcaria	Master of Science in Architecture – Diploma di architetto (Arch. Dipl. USI)	Accademia di Architettura dell’Università della Svizzera Italiana		2002-2003
	Master of Arts BFH/HES-SO en architecture, Master of Arts BFH/HES-SO in Architecture	Haute école spécialisée de Suisse occidentale (HES-SO) together with Berner Fachhochschule (BFH)		2007-2008
	Master of Arts BFH/HES-SO in Architektur, Master of Arts BFH/HES-SO in Architecture	Haute école spécialisée de Suisse occidentale (HES-SO) together with Berner Fachhochschule (BFH)		2007-2008
	Master of Arts FHNW in Architektur	Fachhochschule Nordwestschweiz FHNW		2007-2008

„Kraj	Dokument potwierdzający posiadanie kwalifikacji	Organ wydający dokument	Zaświadczenie dołączone do dokumentu potwierdzającego posiadanie kwalifikacji	Akademicki rok odniesienia
	Master of Arts FHZ in Architektur	Fachhochschule Zentralschweiz (FHZ)		2007-2008
	Master of Arts ZFH in Architektur	Zürcher Fachhochschule (ZFH), Zürcher Hochschule für Angewandte Wissenschaften (ZHAW), Departement Architektur, Gestaltung und Bauingenieurwesen		2007-2008
	Master of Science MSc in Architecture, Architecte (arch. Dipl). EPF)	École Polytechnique Fédérale de Lausanne		2007-2008
	Master of Science ETH in Architektur, MSc ETH Arch	Eidgenössische Technische Hochschule Zurich		2007-2008”

- l) W załączniku VI do dyrektywy dodaje się tekst w brzmieniu:

„Kraj	Dokument potwierdzający posiadanie kwalifikacji	Akademicki rok odniesienia
Szwajcaria	1. Diploma di Architetto	1996-1997
	2. Master of Arts/Science in Architecture – Diploma di Architetto	2000-2001
	3. Dipl. Arch. ETH, arch. dipl. EPF, arch. dipl. PF	2004-2005
	4. Architecte diplômé EAUG	2004-2005
	5. Architekt REG A Architecte REG A Architetto REG A	2004-2005”

2. 31977 L 0249: dyrektywa Rady 77/249/EWG z dnia 22 marca 1977 r. mająca na celu ułatwienie skutecznego korzystania przez prawników ze swobody świadczenia usług (Dz.U. L 78 z 26.3.1977, s. 17),

zmieniona:

- 1 1979 H: aktem dotyczącym warunków przystąpienia oraz dostosowań w Traktatach – Przystąpienie Republiki Greckiej (Dz.U. L 291 z 19.11.1979, s. 91),
- 1 1985 I: aktem dotyczącym warunków przystąpienia oraz dostosowań w Traktatach – Przystąpienie Królestwa Hiszpanii oraz Republiki Portugalskiej (Dz.U. L 302 z 15.11.1985, s. 23),
- decyzją Rady Unii Europejskiej 95/1/WE, Euratom, EWWiS z dnia 1 stycznia 1995 r. dostosowującą dokumenty dotyczące przystąpienia nowych państw członkowskich do Unii Europejskiej (Dz.U. L 1 z 1.1.1995, s. 1),
- 1 2003 T: aktem dotyczącym warunków przystąpienia Republiki Czeskiej, Republiki Estońskiej, Republiki Cypryjskiej, Republiki Łotewskiej, Republiki Litewskiej, Republiki Węgierskiej, Republiki Malty, Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Słowenii i Republiki Słowacji oraz dostosowań w Traktatach stanowiących podstawę Unii Europejskiej przyjęty w dniu 16 kwietnia 2003 r. (Dz.U. L 236 z 23.9.2003, s. 33),
- 32006 L 0100: dyrektywą Rady 2006/100/WE z dnia 20 listopada 2006 r. dostosowującą niektóre dyrektywy w dziedzinie swobodnego przepływu osób, w związku z przystąpieniem Bułgarii i Rumunii (Dz.U. L 363 z 20.12.2006, s. 141),

- 32013 L 0025: dyrektywą Rady 2013/25/UE z dnia 13 maja 2013 r. dostosowującą niektóre dyrektywy w dziedzinie prawa przedsiębiorczości i swobody świadczenia usług w związku z przystąpieniem Republiki Chorwacji (Dz.U. L 158 z 10.6.2013, s. 368),

Do celów niniejszej Umowy dyrektywę 77/249/EWG dostosowuje się w następujący sposób:

W art. 1 ust. 2 dodaje się tekst w brzmieniu:

„Szwajcaria:

Advokat, Rechtsanwalt, Anwalt, Fürsprecher, Fürsprech

Avocat

Avvocato”.

3. 31998 L 0005: dyrektywa 98/5/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 lutego 1998 r. mająca na celu ułatwienie stałego wykonywania zawodu prawnika w państwie członkowskim innym niż państwo uzyskania kwalifikacji zawodowych (Dz.U. L 77 z 14.3.1998, s. 36) zmieniona:

- 1 2003 T: aktem dotyczącym warunków przystąpienia Republiki Czeskiej, Republiki Estońskiej, Republiki Cypryjskiej, Republiki Łotewskiej, Republiki Litewskiej, Republiki Węgierskiej, Republiki Malty, Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Słowenii i Republiki Słowacji oraz dostosowań w Traktatach stanowiących podstawę Unii Europejskiej przyjęty w dniu 16 kwietnia 2003 r. (Dz.U. L 236 z 23.9.2003, s. 33),

- 32006 L 0100: dyrektywą Rady 2006/100/WE z dnia 20 listopada 2006 r. dostosowującą niektóre dyrektywy w dziedzinie swobodnego przepływu osób, w związku z przystąpieniem Bułgarii i Rumunii (Dz.U. L 363 z 20.12.2006, s. 141),
- 32013 L 0025: dyrektywą Rady 2013/25/UE z dnia 13 maja 2013 r. dostosowującą niektóre dyrektywy w dziedzinie prawa przedsiębiorczości i swobody świadczenia usług w związku z przystąpieniem Republiki Chorwacji (Dz.U. L 158 z 10.6.2013, s. 368).

Do celów niniejszej Umowy dyrektywę 98/5/WE dostosowuje się w następujący sposób:

W art. 1 ust. 2 lit. a) dodaje się tekst w brzmieniu:

„Szwajcaria:

Advokat, Rechtsanwalt, Anwalt, Fürsprecher, Fürsprech

Avocat

Avvocato”.

4. 31974 L 0556: dyrektywa Rady 74/556/EWG z dnia 4 czerwca 1974 r. ustanawiająca szczegółowe przepisy dotyczące środków przejściowych odnoszących się do handlu i dystrybucji produktów toksycznych i działalności w tym zakresie, związanych z profesjonalnym wykorzystaniem tych produktów, z działalnością pośredników włącznie (Dz.U. L 307 z 18.11.1974, s. 1).

5. 319s74 L 0557: dyrektywa Rady 74/557/EWG z dnia 4 czerwca 1974 r. w sprawie osiągnięcia swobody przedsiębiorczości oraz swobody świadczenia usług w odniesieniu do działalności osób pracujących na własny rachunek oraz pośredników zajmujących się handlem i dystrybucją produktów toksycznych (Dz.U. L 307 z 18.11.1974, s. 5) zmieniona:
- decyzją Rady Unii Europejskiej 95/1/WE, Euratom, EWWiS z dnia 1 stycznia 1995 r. dostosowującą dokumenty dotyczące przystąpienia nowych państw członkowskich do Unii Europejskiej (Dz.U. L 1 z 1.1.1995, s. 1),
 - 1 2003 T: aktem dotyczącym warunków przystąpienia Republiki Czeskiej, Republiki Estońskiej, Republiki Cypryjskiej, Republiki Łotewskiej, Republiki Litewskiej, Republiki Węgierskiej, Republiki Malty, Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Słowenii i Republiki Słowacji oraz dostosowań w Traktatach stanowiących podstawę Unii Europejskiej przyjęty w dniu 16 kwietnia 2003 r. (Dz.U. L 236 z 23.9.2003, s. 33),
 - 32006 L 0101: dyrektywą Rady 2006/0101/WE z dnia 20 listopada 2006 r. dostosowującą dyrektywy 73/239/EWG, 74/557/EWG i 2002/83/WE w dziedzinie swobodnego świadczenia usług, w związku z przystąpieniem Bułgarii i Rumunii (Dz.U. L 363 z 20.12.2006, s. 238),
 - 32013 L 0025: dyrektywą Rady 2013/25/UE z dnia 13 maja 2013 r. dostosowującą niektóre dyrektywy w dziedzinie prawa przedsiębiorczości i swobody świadczenia usług w związku z przystąpieniem Republiki Chorwacji (Dz.U. L 158 z 10.6.2013, s. 368).

Do celów niniejszej Umowy dyrektywę 74/557/EWG dostosowuje się w następujący sposób:

w Szwajcarii:

wszystkie produkty i substancje toksyczne wyszczególnione w ustawie federalnej w sprawie ochrony przed substancjami i środkami niebezpiecznymi (usystematyzowany zbiór przepisów federalnych (CC 813.1)), a w szczególności produkty i substancje wymienione w związanych z tą ustawą rozporządzeniach (CC 813) oraz w rozporządzeniach o substancjach trujących dla środowiska (CC 814.812.31, 814.812.32 i 814.812.33).

6. 31986 L 0653: dyrektywa Rady 86/653/EWG z dnia 18 grudnia 1986 r. w sprawie koordynacji ustawodawstw Państw Członkowskich odnoszących się do przedstawicieli handlowych działających na własny rachunek (Dz.U. L 382 z 31.12.1986, s. 17).
7. 32015 R 0983: rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2015/983 z dnia 24 czerwca 2015 r. w sprawie procedury wydawania europejskiej legitymacji zawodowej oraz stosowania mechanizmu ostrzegania na podstawie dyrektywy 2005/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady (Dz.U. L 159 z 25.6.2015, s. 27).
8. 32018 L 0958: dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/958 z dnia 28 czerwca 2018 r. w sprawie analizy proporcjonalności przed przyjęciem nowych regulacji dotyczących zawodów (Dz.U. L 173 z 9.7.2018, s. 25).
9. 32019 R 0907: rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2019/907 z dnia 14 marca 2019 r. ustanawiające wspólny test kształcenia dla instruktorów narciarstwa na podstawie art. 49b dyrektywy 2005/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych (Dz.U. L 145 z 4.6.2019, s. 7).

10. 32023 D 0423: decyzja wykonawcza Komisji (UE) 2023/423 z dnia 24 lutego 2023 r. w sprawie projektu pilotażowego mającego na celu wdrożenie przepisów dotyczących współpracy administracyjnej odnoszących się do zawodów regulowanych określonych w dyrektywach 2005/36/WE i (UE) 2018/958 Parlamentu Europejskiego i Rady za pośrednictwem systemu wymiany informacji na rynku wewnętrznym oraz włączenia bazy danych dotyczącej zawodów regulowanych do tego systemu (Dz.U. L 61 z 27.2.2023, s. 62).
11. 32012 R 1024: rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1024/2012 z dnia 25 października 2012 r. w sprawie współpracy administracyjnej za pośrednictwem systemu wymiany informacji na rynku wewnętrznym i uchylające decyzję Komisji 2008/49/WE (Dz.U. L 316 z 14.11.2012, s. 1) zmienione:
- 32013 L 0055: dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/55/UE z dnia 20 listopada 2013 r. (Dz.U. L 354 z 28.12.2013, s. 132),
 - 32014 L 0060: dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/60/UE z dnia 15 maja 2014 r. (Dz.U. L 159 z 28.05.2014, s. 1), sprostowaną w Dz.U. L 147 z 12.06.2015, s. 24,
 - 32014 L 0067: dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/67/UE z dnia 15 maja 2014 r. (Dz.U. L 159 z 28.05.2014, s. 11),
 - 32016 R 1191: rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1191 z dnia 6 lipca 2016 r. (Dz.U. L 200 z 26.7.2016, s. 1),
 - 32016 R 1628: rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1628 z dnia 14 września 2016 r. (Dz.U. L 252 z 16.09.2016, s. 53), sprostowanym w Dz.U. L 231 z 6.09.2019, s. 29,

- 32018 R 1724: rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1724 z dnia 2 października 2018 r. (Dz.U. L 295 z 21.11.2018, s. 1),
- 32020 L 1057: dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/1057 z dnia 15 lipca 2020 r. (Dz.U. L 249 z 31.07.2020, s. 49),
- 32020 R 1055: rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/1055 z dnia 15 lipca 2020 r. (Dz.U. L 249 z 31.7.2020, s. 17).

Szwajcaria wykorzystuje system wymiany informacji na rynku wewnętrznym (IMI) jako państwo trzecie do wymiany informacji, w tym danych osobowych, z uczestnikami tego systemu w Unii w celu wykonywania procedur współpracy administracyjnej, w stosownych przypadkach do celów niniejszej Umowy.

Do celów niniejszej Umowy Komisja nadal uznaje, że Szwajcaria zapewnia odpowiednią ochronę danych osobowych, o której mowa w art. 23 ust. 1 lit. c) rozporządzenia (UE) nr 1024/2012, dopóki obowiązuje decyzja 2000/518/WE¹.

Szwajcaria korzysta z systemu IMI w celu wykonywania procedur współpracy administracyjnej określonych w art. 4a–4e, art. 8, art. 21a, art. 50, art. 56 i art. 56a dyrektywy 2005/36/WE, zmienionej dyrektywą 2013/55/UE, zgodnie z zasadami i warunkami wymiany informacji określonymi w tych artykułach.

¹ Decyzja Komisji z dnia 26 lipca 2000 r. na mocy dyrektywy 95/46/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie właściwej ochrony danych osobowych w Szwajcarii, wraz z wszelkimi późniejszymi zmianami.

Do celów niniejszej Umowy przepisy rozporządzenia (UE) nr 1024/2012 odczytuje się z uwzględnieniem następujących dostosowań:

- a) w art. 5 zdanie pierwsze odesłanie do dyrektywy 95/46/WE rozumie się, w stosunku do Szwajcarii, jako odesłanie do właściwego ustawodawstwa krajowego;
- b) art. 8 ust. 1 lit. e) nie ma zastosowania do Szwajcarii;
- c) w art. 9 ust. 5, w odniesieniu do Szwajcarii, słowa „prawem Unii” zastępuje się słowami „prawem Unii włączonym do niniejszej Umowy”;
- d) w art. 10 ust. 1, w odniesieniu do Szwajcarii, słowa „zgodnie z przepisami prawa krajowego lub unijnego” zastępuje się słowami „zgodnie z przepisami prawa szwajcarskiego”;
- e) w art. 16 ust. 1 i 2 odesłania do dyrektywy 95/46/WE rozumie się, w stosunku do Szwajcarii, jako odesłania do właściwego ustawodawstwa krajowego;
- f) w art. 17 ust. 4 odesłanie do dyrektywy 95/46/WE rozumie się, w stosunku do Szwajcarii, jako odesłanie do właściwego ustawodawstwa krajowego;
- g) w art. 18 ust. 1 odesłanie do dyrektywy 95/46/WE rozumie się, w stosunku do Szwajcarii, jako odesłanie do właściwego ustawodawstwa krajowego;
- h) w art. 20 odesłanie do dyrektywy 95/46/WE rozumie się, w stosunku do Szwajcarii, jako odesłanie do właściwego ustawodawstwa krajowego;

- i) w art. 21:
 - (i) w ust. 1 odesłanie do dyrektywy 95/46/WE rozumie się, w stosunku do Szwajcarii, jako odesłanie do właściwego ustawodawstwa krajowego;
 - (ii) ust. 3 nie ma zastosowania;
 - j) art. 25 nie ma zastosowania.
 - k) art. 26 ust. 1 odczytuje się zgodnie z art. 13 protokołu instytucjonalnego do niniejszej Umowy.”.
-

PROTOKÓŁ
W SPRAWIE DRUGICH DOMÓW W DANII

Umawiające się Strony postanawiają, że protokół nr 32 w sprawie nabywania własności w Danii, załączony do Traktatu o Unii Europejskiej i do Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, ma również zastosowanie do niniejszej Umowy w zakresie nabywania przez obywateli szwajcarskich drugich domów w Danii.

PROTOKÓŁ
W SPRAWIE NABYWANIA NIERUCHOMOŚCI NA MALCIE

Nabywanie nieruchomości na wyspach maltańskich reguluje Ustawa o nieruchomościach (nabywanie przez nierezydentów) (rozdział 246 Ustaw maltańskich).

Ustawa ta przewiduje, że:

- a) obywatel Szwajcarii może nabyć nieruchomość na Malcie:
 - 1) bez żadnych ograniczeń, jeżeli nieruchomość ma być wykorzystywana jako główne miejsce zamieszkania lub jeżeli powód mieszkał na Malcie jako rezydent przez okres dłuższy niż 5 lat lub jeżeli nieruchomość ma być wykorzystywana do celów działalności gospodarczej;
 - 2) jeżeli nieruchomość ma być wykorzystywana jako drugie miejsce zamieszkania, a powód nie zamieszkiwał na Malcie przez okres 5 lat, wymagane jest pozwolenie na nabycie nieruchomości, które podlega warunkom określonym w ustawie o nieruchomościach (nabywanie nieruchomości przez nierezydentów), w tym cenie minimalnej wynoszącej 174 274 EUR w przypadku mieszkań i 300 619 EUR w przypadku domów (ceny minimalne są corocznie korygowane zgodnie z indeksem cen nieruchomości, jak określono w obwieszczeniu w sprawie wskaźnika cen nieruchomości [przepisy wykonawcze 246.08 zbioru ustaw Malty]). Nie jest wymagane, aby osoba, która dokonuje takich zakupów miała prawo pobytu na Malcie.
- b) Obywatel szwajcarski może również w dowolnym czasie ustanowić swój główny dom na Malcie zgodnie z odpowiednim prawem krajowym. Opuszczenie Malty nie oznacza obowiązku zbycia własności nabytej jako główny dom.

- c) Obywatele Szwajcarii, którzy nabywają nieruchomości w specjalnych obszarach ustanowionych ustawą (zazwyczaj obszary wchodzące w skład projektów odnowy miast) nie muszą posiadać zezwolenia na zakup, ani nie podlegają ograniczeniom co do liczby, sposobu wykorzystania czy wartości takich nabywanych nieruchomości.

PROTOKÓŁ
W SPRAWIE ZEZWOLEŃ NA POBYT DŁUGOTERMINOWY

UNIA EUROPEJSKA, zwana dalej „Unią”,

oraz

KONFEDERACJA SZWAJCARSKA, zwana dalej „Szwajcarią”,

uzgadniają, co następuje:

1. Udzielanie zezwoleń na pobyt długoterminowy jest kwestią prawa Unii zgodnie z, odpowiednio, Traktatami i prawem Szwajcarii, i nie wchodzi w zakres Umowy w sprawie swobodnego przepływu osób (zwanej dalej „Umową”). Protokół instytucjonalny do Umowy nie ma zatem zastosowania do niniejszego protokołu.
2. W przypadku gdy Szwajcaria i państwa członkowskie Unii wydają swoim obywatelom zezwolenia na pobyt długoterminowy na podstawie odpowiednich przepisów, o których mowa w ust. 1, zasady te stosuje się w sposób niedyskryminacyjny, w szczególności w odniesieniu do wymaganego minimalnego okresu dotychczasowego pobytu wynoszącego pięć lat.
3. Obowiązujące przepisy Unii i Szwajcarii pozostają porównywalne pod względem innych warunków i wymogów, przy czym warunki i wymogi należą odpowiednio do kompetencji Unii, zgodnie z Traktatami, i Szwajcarii.

4. Wyżej wymienione postanowienia pozostają bez uszczerbku dla:
- a) przepisów dotyczących prawa stałego pobytu zawartych w dyrektywie 2004/38/WE¹; oraz
 - b) postanowień dotyczących obywateli państw trzecich zawartych w obowiązujących umowach dwustronnych między państwem członkowskim Unii a Szwajcarią, które są korzystniejsze niż mające zastosowanie przepisy Unii i Szwajcarii.
5. Niezależnie od ust. 1, postanowienia art. 10 ust. 1, 2 i 5 protokołu instytucjonalnego do Umowy stosuje się odpowiednio do sporów wynikających z ust. 2 i 3 niniejszego protokołu. W takich przypadkach stosuje się również odpowiednio art. 11 protokołu instytucjonalnego do Umowy, z zastrzeżeniem, że proporcjonalne środki wyrównawcze mogą zostać przyjęte wyłącznie w ramach Umowy.

Dodatek do protokołu instytucjonalnego do Umowy w sprawie sądu arbitrażowego stosuje się odpowiednio, z wyjątkiem art. I.4 ust. 4, art. III.4 ust. 3 zdanie drugie, art. III.5 ust. 2 zdanie trzecie, art. III.9 i art. III.10 ust. 5.

¹ Dyrektywa 2004/38/WE (Dz.U. L 158 z 30.4.2004, s. 77), mająca zastosowanie zgodnie z załącznikiem I do Umowy.

PROTOKÓŁ INSTYTUCJONALNY
DO UMOWY
MIĘDZY WSPÓLNOTĄ EUROPEJSKĄ I JEJ PAŃSTWAMI CZŁONKOWSKIMI,
Z JEDNEJ STRONY,
A KONFEDERACJĄ SZWAJCARSKĄ, Z DRUGIEJ STRONY,
W SPRAWIE SWOBODNEGO PRZEPIŹYWU OSÓB

UNIA EUROPEJSKA, zwana dalej „Unią”,

oraz

KONFEDERACJA SZWAJCARSKA, zwana dalej „Szwajcarią”;

UWZGLĘDNIAJĄC Umowę między Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a Konfederacją Szwajcarską, z drugiej strony, w sprawie swobodnego przepływu osób sporządzoną w Brukseli w dniu 21 czerwca 1999 r. (zwaną dalej „Umową”), która weszła w życie w dniu 1 czerwca 2002 r.;

UWZGLĘDNIAJĄC Protokół do Umowy z dnia 21 czerwca 1999 r. między Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a Konfederacją Szwajcarską, z drugiej strony, w sprawie swobodnego przepływu osób, w związku z udziałem w charakterze umawiających się stron Republiki Czeskiej, Republiki Estońskiej, Republiki Cypryjskiej, Republiki Łotewskiej, Republiki Litewskiej, Republiki Węgierskiej, Republiki Malty, Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Słowenii oraz Republiki Słowackiej, w następstwie przystąpienia tych państw do Unii Europejskiej, sporządzony w Brukseli w dniu 26 października 2004 r., który wszedł w życie w dniu 1 kwietnia 2006 r.;

UWZGLĘDNIAJĄC Protokół do Umowy z dnia 21 czerwca 1999 r. między Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a Konfederacją Szwajcarską, z drugiej strony, w sprawie swobodnego przepływu osób, w związku z udziałem Republiki Bułgarii i Rumunii w charakterze umawiających się stron, w następstwie przystąpienia tych państw do Unii Europejskiej, sporządzony w Brukseli w dniu 27 maja 2008 r., który wszedł w życie dnia 1 czerwca 2009 r.;

UWZGLĘDNIAJĄC Protokół do Umowy między Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a Konfederacją Szwajcarską, z drugiej strony, w sprawie swobodnego przepływu osób dotyczący udziału Republiki Chorwacji w charakterze Umawiającej się strony w następstwie jej przystąpienia do Unii Europejskiej, sporządzony w Brukseli w dniu 4 marca 2016 r., który wszedł w życie dnia 1 stycznia 2017 r.;

MAJĄC NA UWADZE, że umowy zawarte przez Unię wiążą instytucje Unii i państwa członkowskie; w związku z tym niniejszy Protokół ma zastosowanie do Umawiających się Stron, jak określono w Umowie;

MAJĄC NA UWADZE, że Unia i Szwajcaria są związane licznymi umowami dwustronnymi obejmującymi różne dziedziny, przewidującymi konkretne prawa i obowiązki podobne pod pewnymi względami do praw i obowiązków przewidzianych w ramach Unii;

PRZYPOMINAJĄC, że celem tych umów dwustronnych jest zwiększenie konkurencyjności Europy i stworzenie ściślejszych więzi gospodarczych między Umawiającymi się Stronami, opartych na równości, wzajemności i ogólnej równowadze przywilejów, praw i obowiązków jakie z nich wynikają;

ZDECYDOWANE wzmocnić i pogłębić uczestnictwo Szwajcarii w rynku wewnętrznym Unii na podstawie tych samych zasad, które mają zastosowanie do rynku wewnętrznego, przy jednoczesnym zachowaniu swojej niezależności i niezależności swoich instytucji oraz, w odniesieniu do Szwajcarii, przy poszanowaniu zasad wynikających z demokracji bezpośredniej, federalizmu i sektorowego charakteru uczestnictwa Szwajcarii w rynku wewnętrznym;

POTWIERDZAJĄC, że zachowana zostaje kompetencja szwajcarskiego Federalnego Sądu Najwyższego i wszystkich innych sądów szwajcarskich, a także sądów państw członkowskich i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej do dokonywania wykładni Umowy w indywidualnych przypadkach;

ŚWIADOME znaczenia, jakie ma zapewnienie jednolitości w tych obszarach rynku wewnętrznego, których Szwajcaria jest uczestnikiem, zarówno obecnie, jak i w przyszłości,

UZGADNIAJĄ, CO NASTĘPUJE:

ROZDZIAŁ 1

POSTANOWIENIA OGÓLNE

ARTYKUŁ 1

Cele

1. Celem niniejszego protokołu jest zagwarantowanie Umawiającym się Stronom oraz podmiotom gospodarczym i osobom fizycznym większej pewności prawa, równego traktowania i równych warunków działania w dziedzinie związanej z rynkiem wewnętrznym objętej zakresem Umowy.

2. W tym celu niniejszy protokół zapewnia nowe rozwiązania instytucjonalne ułatwiające stałe i zrównoważone wzmocnianie stosunków gospodarczych między Umawiającymi się Stronami. Przy uwzględnieniu zasad prawa międzynarodowego niniejszym protokołem ustanawia się, w szczególności, rozwiązania instytucjonalne na potrzeby Umowy, które są wspólne dla umów dwustronnych, które zostały lub mają zostać zawarte w tych obszarach rynku wewnętrznego, których Szwajcaria jest uczestnikiem, bez zmiany zakresu lub celów Umowy, w szczególności:

- a) procedurę dostosowania Umowy do aktów prawnych Unii mających znaczenie dla Umowy;
- b) jednolitą interpretację i jednolite stosowanie Umowy i aktów prawnych Unii, do których odsyła Umowa;
- c) nadzór nad stosowaniem Umowy i stosowanie Umowy; oraz
- d) rozstrzyganie sporów w kontekście Umowy.

ARTYKUŁ 2

Związek z Umową

- 1. Niniejszy protokół, załącznik i dodatek do niego stanowią integralną część Umowy.
- 2. Postanowienia Umowy uchylane niniejszym protokołem podano poniżej:
 - a) art. 16;

b) art. 17;

c) Artykuł 19

3. Odniesienia do „Wspólnoty Europejskiej” lub „Wspólnoty” w Umowie odczytuje się jako odniesienia do Unii.

ARTYKUŁ 3

Umowy dwustronne w obszarach rynku wewnętrznego, których Szwajcaria jest uczestnikiem

1. Istniejące i przyszłe umowy dwustronne między Unią a Szwajcarią w tych obszarach rynku wewnętrznego, których Szwajcaria jest uczestnikiem, uznaje się za spójną całość, która zapewnia równowagę praw i obowiązków między Unią a Szwajcarią.

2. Umowa stanowi umowę dwustronną w obszarze rynku wewnętrznego, którego Szwajcaria jest uczestnikiem.

ROZDZIAŁ 2

DOSTOSOWANIE UMOWY DO AKTÓW PRAWNYCH UNII

ARTYKUŁ 4

Udział w sporządzaniu aktów prawnych Unii („kształtowanie decyzji”)

1. Sporządzając wniosek dotyczący aktu prawnego Unii zgodnie z Traktatem o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (zwanym dalej „TFUE”) w obszarze objętym Umową, Komisja Europejska (zwana dalej „Komisją”) informuje o tym Szwajcarię i nieformalnie konsultuje się z ekspertami ze Szwajcarii w taki sam sposób, w jaki zwraca się o opinię ekspertów z państw członkowskich Unii w zakresie opracowywania swoich wniosków.

Na wniosek jednej Umawiającej się Strony wstępna wymiana poglądów ma miejsce na forum Wspólnego Komitetu.

Umawiające się Strony przeprowadzają ponownie konsultacje na wniosek którejkolwiek z nich na forum Wspólnego Komitetu w ważnych momentach etapu poprzedzającego przyjęcie aktu prawnego przez Unię, w ramach ciągłego procesu informowania i konsultacji.

2. Przygotowując, zgodnie z TFUE, akty delegowane dotyczące aktów podstawowych prawa Unii w dziedzinie objętej Umową, Komisja zapewnia, aby Szwajcaria miała jak najszerszy udział w przygotowaniu projektów, i konsultuje się z ekspertami ze Szwajcarii na tej samej podstawie, na jakiej konsultuje się z ekspertami z państw członkowskich Unii.

3. Przygotowując, zgodnie z TFUE, akty wykonawcze dotyczące aktów podstawowych prawa Unii w dziedzinie objętej Umową, Komisja zapewnia, aby Szwajcaria miała jak najszerszy udział w przygotowaniu projektów, które mają zostać następnie przedłożone komitetom wspomagającym Komisję w wykonywaniu jej uprawnień wykonawczych, oraz konsultuje się z ekspertami ze Szwajcarii na tej samej podstawie, na jakiej konsultuje się z ekspertami z państw członkowskich Unii.

4. Eksperti ze Szwajcarii uczestniczą w pracach komitetów, które to prace nie są objęte ust. 2 i 3, jeżeli jest to konieczne do prawidłowego funkcjonowania Umowy. Wspólny Komitet sporządza i aktualizuje wykaz tych komitetów oraz, w stosownych przypadkach, innych komitetów o podobnych cechach.

5. Niniejszy artykuł nie ma zastosowania do aktów prawnych Unii ani ich przepisów objętych zakresem wyjątku, o którym mowa w art. 5 ust. 7.

ARTYKUŁ 5

Włączenie aktów prawnych Unii do Umowy

1. W celu zagwarantowania pewności i jednolitości prawa w obszarze rynku wewnętrznego, którego Szwajcaria jest uczestnikiem na mocy Umowy, Szwajcaria i Unia zapewniają, aby akty prawne Unii przyjęte w dziedzinie objętej Umową zostały włączone do Umowy jak najszybciej po ich przyjęciu.

2. Akty prawne Unii włączone do Umowy zgodnie z ust. 4 stają się, poprzez ich włączenie do Umowy, częścią porządku prawnego Szwajcarii, z zastrzeżeniem, w zależności od przypadku, dostosowań, o których zadecydował Wspólny Komitet.
 3. Przyjmując akt prawny w dziedzinie objętej Umową, Unia jak najszybciej informuje o tym Szwajcarię za pośrednictwem Wspólnego Komitetu. Na wniosek jednej z Umawiających się Stron, Wspólny Komitet przeprowadza wymianę poglądów na ten temat.
 4. Wspólny Komitet działa zgodnie z ust. 1 poprzez jak najszybsze przyjęcie decyzji w sprawie zmiany załącznika I–III do Umowy, w tym niezbędnych dostosowań.
 5. Bez uszczerbku dla ust. 1 i 2, jeżeli jest to konieczne w celu zapewnienia spójności Umowy z załącznikiem do niej, zmienionym zgodnie z ust. 4, Wspólny Komitet może zaproponować zmianę Umowy, która to zmiana wymaga zatwierdzenia przez Umawiające się Strony zgodnie z ich wewnętrznymi procedurami.
 6. Zawarte w Umowie odesłania do aktów prawnych Unii, które już nie obowiązują, traktuje się jako odesłania do uchylającego je aktu prawnego Unii włączonego do załącznika do Umowy od dnia wejścia w życie decyzji Wspólnego Komitetu w sprawie odpowiedniej zmiany załącznika do Umowy zgodnie z ust. 4, chyba że dana decyzja stanowi inaczej.
 7. Obowiązek określony w ust. 1 nie ma zastosowania do aktów prawnych Unii ani ich przepisów wchodzących w zakres wyjątku wymienionego poniżej.
- Art. 5g [Termin uprzedniego powiadomienia i kontrole],

- art. 5h [Gwarancje finansowe i sankcje],
 - art. 5i [Dowód prowadzenia działalności na własny rachunek],
 - art. 5j [Nieobniżanie poziomu ochrony],
 - art. 7b [Studenci i uczniowie],
 - art. 7e [Prawo stałego pobytu],
 - art. 7f [Nabywanie nieruchomości],
 - art. 7g [Dowody osobiste],
 - art. 7h [Wydalenie],
 - załącznik II Koordynacja systemów zabezpieczenia społecznego, część II. Dostosowania sektorowe, pkt 1 lit. a)–f).
8. Z zastrzeżeniem art. 6 decyzje Wspólnego Komitetu na podstawie ust. 4 wchodzi w życie niezwłocznie, ale w żadnym wypadku nie wcześniej niż w dniu, w którym odpowiedni akt prawny Unii zacznie mieć zastosowanie w Unii.
9. Umawiające się Strony współpracują w dobrej wierze w trakcie całej procedury określonej w niniejszym artykule w celu ułatwienia podejmowania decyzji.

10. Unia i Szwajcaria biorą pod uwagę zasadę „równości wynagrodzeń za taką samą pracę w tym samym miejscu pracy” oraz dwuetapowy system egzekwowania prawa w Szwajcarii.

ARTYKUŁ 6

Wypełnianie zobowiązań konstytucyjnych przez Szwajcarię

1. Podczas wymiany poglądów, o której mowa w art. 5 ust. 3, Szwajcaria informuje Unię, czy Szwajcaria musi wypełnić swoje zobowiązania konstytucyjne, aby decyzja, o której mowa w art. 5 ust. 4 stała się wiążąca.
2. W przypadku gdy Szwajcaria musi wypełnić swoje zobowiązania konstytucyjne, aby decyzja, o której mowa w art. 5 ust. 4 stała się wiążąca, termin na ich wypełnienie wynosi maksymalnie dwa lata od daty przekazania informacji, o której mowa w ust. 1, z wyjątkiem wszczęcia procedury referendum, w którym to przypadku termin ten przedłuża się o jeden rok.
3. Do czasu poinformowania przez Szwajcarię, że wypełniła ona swoje zobowiązania konstytucyjne, Umawiające się Strony stosują tymczasowo decyzję, o której mowa w art. 5 ust. 4, chyba że Szwajcaria poinformuje Unię, że tymczasowe stosowanie decyzji nie jest możliwe, i przedstawi uzasadnienie.

W żadnym wypadku tymczasowe stosowanie nie może nastąpić wcześniej niż w dniu, w którym odpowiedni akt prawny Unii zacznie mieć zastosowanie w Unii.

4. Szwajcaria niezwłocznie powiadamia Unię za pośrednictwem Wspólnego Komitetu po wypełnieniu zobowiązań konstytucyjnych, o których mowa w ust. 1.

5. Decyzja wchodzi w życie z dniem doręczenia powiadomienia, o którym mowa w ust. 4, ale w żadnym wypadku nie wcześniej niż w dniu, w którym odpowiedni akt prawny Unii zacznie mieć zastosowanie w Unii.

ROZDZIAŁ 3

INTERPRETACJA I STOSOWANIE UMOWY

ARTYKUŁ 7

Zasada jednolitej interpretacji

1. Aby osiągnąć cele określone w art. 1 i zgodnie z zasadami międzynarodowego prawa publicznego, umowy dwustronne w tych obszarach rynku wewnętrznego, których Szwajcaria jest uczestnikiem, oraz akty prawne Unii, do których odsyłają takie umowy, są jednolicie interpretowane i stosowane w tych obszarach rynku wewnętrznego, których Szwajcaria jest uczestnikiem.

2. Akty prawne Unii, do których odsyła Umowa, oraz – w zakresie, w jakim ich stosowanie obejmuje pojęcia prawa Unii – postanowienia Umowy interpretuje się i stosuje się zgodnie z orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, zarówno przed podpisaniem Umowy, jak i po jej podpisaniu.

ARTYKUŁ 8

Zasada skutecznego i harmonijnego stosowania

1. Komisja i właściwe organy Szwajcarii współpracują i pomagają sobie nawzajem w zapewnianiu nadzoru nad stosowaniem Umowy. Mogą wymieniać informacje na temat działań w zakresie nadzoru nad stosowaniem Umowy. Mogą wymieniać poglądy i omawiać kwestie będące przedmiotem wspólnego zainteresowania.
2. Każda z Umawiających się Stron wprowadza odpowiednie środki w celu zapewnienia skutecznego i harmonijnego stosowania Umowy na swoim terytorium.
3. Nadzór nad stosowaniem Umowy jest sprawowany wspólnie przez Umawiające się Strony w ramach Wspólnego Komitetu.

Jeżeli Komisja lub właściwe organy Szwajcarii dowiadują się o przypadku nieprawidłowego zastosowania Umowy, sprawę można przekazać Wspólnemu Komitetowi w celu znalezienia możliwego do przyjęcia rozwiązania.

4. Komisja i właściwe organy Szwajcarii, odpowiednio, monitorują stosowanie Umowy przez drugą Umawiającą się Stronę. Zastosowanie ma procedura przewidziana w art. 10.

Umowa musi wyraźnie przewidywać kompetencje instytucji Unii dotyczące nadzoru wobec jednej z Umawiających się Stron – takie jak uprawnienia dochodzeniowe i decyzyjne – w zakresie, w jakim są one niezbędne do zapewnienia skutecznego i spójnego stosowania Umowy.

ARTYKUŁ 9

Zasada wyłączności

Umawiające się Strony zobowiązują się nie poddawać sporu dotyczącego interpretacji lub stosowania Umowy i aktów prawnych Unii, do których odsyła Umowa, lub, w stosownych przypadkach, zgodności z Umową decyzji przyjętej przez Komisję na podstawie Umowy procedurze rozstrzygania innej niż przewidziana w niniejszym protokole.

ARTYKUŁ 10

Procedura w przypadku trudności z interpretacją lub stosowaniem Umowy

1. W przypadku trudności z interpretacją lub stosowaniem Umowy lub aktu prawnego Unii, do którego odsyła Umowa, Umawiające się Strony konsultują się na forum Wspólnego Komitetu w celu znalezienia rozwiązania akceptowalnego przez obie Strony. W tym celu Wspólny Komitet otrzymuje wszelkie istotne informacje umożliwiające szczegółowe zbadanie sytuacji. Wspólny Komitet rozważa wszystkie możliwości pozwalające na dalszą właściwą realizację Umowy.
2. Jeżeli Wspólny Komitet nie jest w stanie znaleźć rozwiązania trudności, o której mowa w ust. 1, w terminie trzech miesięcy od daty przedstawienia mu tej trudności, każda z Umawiających się Stron może zwrócić się do sądu arbitrażowego o rozstrzygnięcie sporu zgodnie z zasadami określonymi w dodatku.

3. Jeżeli w sporze podniesiono kwestię dotyczącą interpretacji lub stosowania postanowienia, o którym mowa w art. 7 ust. 2, oraz jeżeli interpretacja tego postanowienia ma znaczenie dla rozstrzygnięcia sporu i jest do tego niezbędna, sąd arbitrażowy zwraca się z odpowiednim pytaniem prejudycjalnym do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Jeżeli w sporze podniesiono kwestię dotyczącą interpretacji lub stosowania postanowienia, które wchodzi w zakres wyjątku od obowiązku dynamicznego dostosowania, o którym mowa w art. 5 ust. 7, oraz jeżeli spór nie wiąże się z interpretacją lub stosowaniem pojęć prawa Unii, sąd arbitrażowy rozstrzyga spór bez zwracania się do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

4. W przypadku gdy sąd arbitrażowy kieruje pytanie do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej zgodnie z ust. 3:

- a) orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej jest wiążące dla sądu arbitrażowego; oraz
- b) Szwajcaria korzysta odpowiednio z tych samych praw co państwa członkowskie i instytucje Unii oraz podlega odpowiednio tym samym procedurom przed Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

5. Każda z Umawiających się Stron wprowadza wszelkie niezbędne środki, aby wykonać w dobrej wierze orzeczenie sądu arbitrażowego.

Umawiająca się Strona, co do której sąd arbitrażowy uznał, że nie zastosowała się do Umowy, informuje drugą Umawiającą się Stronę, za pośrednictwem Wspólnego Komitetu, o środkach przyjętych w celu wykonania orzeczenia sądu arbitrażowego.

6. Gwarancje określone we wspólnej deklaracji w sprawie odmowy pomocy społecznej i zakończenia pobytu przed nabyciem prawa stałego pobytu oraz wspólnej deklaracji w sprawie powiadamiania o podjęciu zatrudnienia, załączonej do Umowy, uwzględnia się w dobrej wierze w kontekście rozstrzygania sporów przekazywanych Wspólnemu Komitetowi.

Akapit pierwszy stosuje się przez taki okres i w takim zakresie, w jakich gwarancje pozostają zgodne z odpowiednimi aktami prawnymi Unii włączonymi do Umowy. Gwarancje nie mają wpływu na stosowanie art. 5 ust. 1 niniejszego protokołu.

ARTYKUŁ 11

Środki wyrównawcze

1. Jeżeli Umawiająca się Strona, co do której sąd arbitrażowy uznał, że nie zastosowała się do Umowy, nie poinformuje drugiej Umawiającej się Strony, w rozsądnym terminie wyznaczonym zgodnie z art. IV.2 ust. 6 dodatku, o środkach wprowadzonych w celu wykonania orzeczenia sądu arbitrażowego lub jeżeli druga Umawiająca się Strona uważa, że środki, o wprowadzeniu których powiadomiono, nie są zgodne z orzeczeniem sądu arbitrażowego, ta druga Umawiająca się Strona może zastosować proporcjonalne środki wyrównawcze w ramach Umowy lub jakiejkolwiek innej umowy dwustronnej w tych obszarach rynku wewnętrznego, których Szwajcaria jest uczestnikiem (zwane dalej „środkami wyrównawczymi”), w celu zaradzenia potencjalnej nierównowadze. Powiadamia ona Umawiającą się Stronę, co do której sąd arbitrażowy uznał, że nie zastosowała się do Umowy, o środkach wyrównawczych, które określa się w powiadomieniu. Takie środki wyrównawcze stają się skuteczne trzy miesiące od daty powiadomienia.

2. Jeżeli w terminie jednego miesiąca od daty powiadomienia o planowanych środkach wyrównawczych Wspólny Komitet nie podejmie decyzji o zawieszeniu, zmianie lub unieważnieniu tych środków wyrównawczych, każda z Umawiających się Stron może poddać kwestię proporcjonalności tych środków wyrównawczych arbitrażowi, zgodnie z dodatkiem.
3. Sąd arbitrażowy wydaje orzeczenie w terminach określonych w art. III.8 ust. 4 dodatku.
4. Środki wyrównawcze nie mają mocy wstecznej. W szczególności osoby fizyczne i podmioty gospodarcze zachowują prawa i obowiązki nabyte przed wejściem w życie środków wyrównawczych.

ARTYKUŁ 12

Współpraca między jurysdykcjami

1. W celu promowania jednolitej interpretacji szwajcarski Federalny Sąd Najwyższy i Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej uzgadniają prowadzenie dialogu i jego zasady.
2. Szwajcaria ma prawo złożyć do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej pisma procesowe lub uwagi na piśmie, w przypadku gdy sąd państwa członkowskiego Unii kieruje pytanie dotyczące interpretacji Umowy lub przepisu aktu prawnego Unii, do którego odsyła Umowa, do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym.

ROZDZIAŁ 4

POZOSTAŁE POSTANOWIENIA

ARTYKUŁ 13

Wkład finansowy

1. Szwajcaria wnosi wkład w finansowanie działań agencji Unii, systemów informacyjnych i innych działań wymienionych w art. 1 załącznika, do których ma dostęp, zgodnie z niniejszym artykułem i załącznikiem.

Wspólny Komitet może podjąć decyzję o zmianie załącznika.

2. Unia może w dowolnym momencie zawiesić uczestnictwo Szwajcarii w działaniach, o których mowa w ust. 1 niniejszego artykułu, jeżeli Szwajcaria nie dotrzymuje terminu płatności zgodnie z warunkami płatności określonymi w art. 2 załącznika.

W przypadku niedotrzymania przez Szwajcarię terminu płatności Unia wysyła Szwajcarii oficjalne wezwanie do zapłaty. W przypadku braku uregulowania pełnej płatności w terminie 30 dni od daty otrzymania takiego oficjalnego wezwania do zapłaty przez Szwajcarię Unia może zawiesić uczestnictwo Szwajcarii w danym działaniu.

3. Wkład finansowy ma formę łącznej kwoty:

a) wkładu operacyjnego; oraz

b) opłaty z tytułu uczestnictwa.

4. Wkład finansowy ma formę rocznego wkładu finansowego i jest wymagalny w terminach określonych w wezwaniach do wpłaty środków wystawianych przez Komisję.

5. Wkład operacyjny opiera się na kluczu do ustalenia wkładu określonym jako stosunek produktu krajowego brutto (zwanego dalej „PKB”) Szwajcarii w cenach rynkowych do PKB Unii w cenach rynkowych.

W tym celu za dane liczbowe dotyczące PKB w cenach rynkowych Umawiających się Stron uznaje się ostatnie dane dostępne na dzień 1 stycznia roku, w którym dokonywana jest roczna płatność, zgodnie z ustaleniami Urzędu Statystycznego Unii Europejskiej (EUROSTAT), z należyтым uwzględnieniem Umowy między Wspólnotą Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie współpracy w dziedzinie statystyki, sporządzonej w Luksemburgu w dniu 26 października 2004 r. Jeśli Umowa przestanie obowiązywać, za PKB Szwajcarii uznaje się wartość określoną na podstawie danych dostarczonych przez Organizację Współpracy Gospodarczej i Rozwoju.

6. Wkład operacyjny dla każdej agencji Unii oblicza się poprzez zastosowanie klucza do ustalenia wkładu do jej rocznego uchwalonego budżetu ujętego w odpowiednich pozycjach w budżecie na dany rok, z uwzględnieniem dla każdej agencji wszelkich skorygowanych wkładów operacyjnych określonych w art. 1 załącznika.

Wkład operacyjny na systemy informacyjne i inne działania oblicza się poprzez zastosowanie klucza do ustalenia wkładu do odpowiedniego budżetu na dany rok, jak określono w dokumentach wykonawczych do budżetu, takich jak programy prac lub umowy.

Wszystkie kwoty referencyjne opierają się na środkach na zobowiązania.

7. Roczna opłata z tytułu uczestnictwa wynosi 4 % rocznego wkładu operacyjnego obliczonego zgodnie z ust. 5 i 6.
8. Komisja przekazuje Szwajcarii odpowiednie informacje dotyczące obliczania jej wkładu finansowego. Informacje te przekazuje się z należyтым uwzględnieniem przepisów Unii dotyczących poufności i ochrony danych.
9. Wszystkie wkłady finansowe Szwajcarii lub płatności ze strony Unii oraz obliczenia kwot należnych lub kwot otrzymywanych dokonywane są w euro.
10. Jeżeli wejście w życie niniejszego protokołu nie zbiega się z początkiem roku kalendarzowego, wkład operacyjny Szwajcarii na dany rok podlega dostosowaniu zgodnie z metodyką i warunkami płatności określonymi w art. 5 załącznika.
11. Szczegółowe postanowienia dotyczące wprowadzenia w życie niniejszego artykułu są zawarte w załączniku.
12. Trzy lata po wejściu w życie niniejszego protokołu, a następnie co trzy lata Wspólny Komitet dokonuje przeglądu warunków uczestnictwa Szwajcarii określonych w art. 1 załącznika i, w stosownych przypadkach, dostosowuje je.

ARTYKUŁ 14

Odniesienia do terytoriów

Ilekoć akty prawne Unii włączone do Umowy zawierają odniesienia do terytorium „Unii Europejskiej”, „Unii”, „wspólnego rynku” lub „rynku wewnętrznego”, odniesienia te rozumie się do celów Umowy jako odniesienia do terytoriów, o których mowa w art. 24 Umowy.

ARTYKUŁ 15

Odniesienia do obywateli państw członkowskich Unii

Ilekoć akty prawne Unii włączone do Umowy zawierają odniesienia do obywateli państw członkowskich Unii, odniesienia te rozumie się do celów Umowy jako odniesienia do obywateli państw członkowskich Unii i Szwajcarii.

ARTYKUŁ 16

Wejście w życie i wdrożenie aktów prawnych Unii

Przepisy aktów prawnych Unii włączonych do Umowy w zakresie dotyczącym wejścia w życie lub wdrożenia tych aktów nie mają znaczenia do celów Umowy.

Terminy oraz daty wprowadzenia w życie i wykonania przez Szwajcarię decyzji włączających akty prawne Unii do Umowy wynikają z art. 5 ust. 8 i art. 6 ust. 5, a także z przepisów przejściowych.

ARTYKUŁ 17

Adresaci aktów prawnych Unii

Przepisy aktów prawnych Unii włączonych do Umowy wskazujące, że są one skierowane do państw członkowskich Unii, nie mają znaczenia do celów Umowy.

ROZDZIAŁ 5

POSTANOWIENIA KOŃCOWE

ARTYKUŁ 18

Wykonanie

1. Umawiające się Strony wprowadzają wszelkie właściwe środki, ogólne lub szczególne, w celu zapewnienia wykonania zobowiązań wynikających z Umowy i powstrzymują się od wszelkich działań, które mogłyby zagrozić osiągnięciu celów Umowy.

2. Umawiające się Strony wprowadzają wszelkie środki niezbędne do zagwarantowania zamierzonego rezultatu aktów prawnych Unii, do których odsyła Umowa, oraz powstrzymują się od wszelkich działań, które mogłyby zagrozić osiągnięciu celów tych aktów.

ARTYKUŁ 19

Wejście w życie

1. Niniejszy protokół podlega ratyfikacji lub zatwierdzeniu przez Unię i Szwajcarię zgodnie z ich własnymi procedurami. Unia i Szwajcaria powiadamiają się nawzajem o zakończeniu wewnętrznych procedur niezbędnych do wejścia w życie niniejszego protokołu.
2. Niniejszy protokół wchodzi w życie pierwszego dnia drugiego miesiąca następującego po dniu ostatniego powiadomienia dotyczącego instrumentów wymienionych poniżej:
 - a) Protokół zmieniający do Umowy między Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a Konfederacją Szwajcarską, z drugiej strony, w sprawie swobodnego przepływu osób;
 - b) Protokół instytucjonalny do Umowy między Wspólnotą Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie transportu lotniczego;
 - c) Protokół zmieniający do Umowy między Wspólnotą Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie transportu lotniczego;

- d) Protokół dotyczący pomocy państwa do Umowy między Wspólnotą Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie transportu lotniczego;
- e) Protokół instytucjonalny do Umowy między Wspólnotą Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie przewozu kolejowego i drogowego rzeczy i osób;
- f) Protokół zmieniający do Umowy między Wspólnotą Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie przewozu kolejowego i drogowego rzeczy i osób;
- g) Protokół dotyczący pomocy państwa do Umowy między Wspólnotą Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie przewozu kolejowego i drogowego rzeczy i osób;
- h) Protokół zmieniający do Umowy między Wspólnotą Europejską a Konfederacją Szwajcarską dotyczącej handlu produktami rolnymi;
- i) Protokół instytucjonalny do Umowy między Wspólnotą Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie wzajemnego uznawania w odniesieniu do oceny zgodności;
- j) Protokół zmieniający do Umowy między Wspólnotą Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie wzajemnego uznawania w odniesieniu do oceny zgodności;
- k) Umowa między Unią Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie regularnego wkładu finansowego Szwajcarii przeznaczonego na zmniejszanie różnic gospodarczych i społecznych w Unii Europejskiej;

- l) Umowa między Unią Europejską i Europejską Wspólnotą Energii Atomowej, z jednej strony, a Konfederacją Szwajcarską, z drugiej strony, w sprawie uczestnictwa Konfederacji Szwajcarskiej w programach Unii;
- m) Umowa między Unią Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie warunków uczestnictwa Konfederacji Szwajcarskiej w Agencji Unii Europejskiej ds. Programu Kosmicznego.

ARTYKUŁ 20

Zmiany i wypowiedzenie

1. Niniejszy protokół można zmienić w każdej chwili za obopólną zgodą Unii i Szwajcarii.
2. W przypadku zakończenia obowiązywania Umowy zgodnie z art. 25 ust. 3 Umowy niniejszy protokół przestaje obowiązywać z dniem, o którym mowa w art. 25 ust. 4 Umowy.
3. W przypadku gdy Umowa przestaje obowiązywać, osoby fizyczne i podmioty gospodarcze zachowują prawa i obowiązki, które nabyły na mocy Umowy przed datą jej wygaśnięcia. Unia i Szwajcaria ustalają, za wzajemnym porozumieniem, jakie działania należy podjąć w odniesieniu do praw, których proces nabywania trwa.

Sporządzono w [...] w dniu [...] r. w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach w językach angielskim, bułgarskim, chorwackim, czeskim, duńskim, estońskim, fińskim, francuskim, greckim, hiszpańskim, irlandzkim, litewskim, łotewskim, maltańskim, niderlandzkim, niemieckim, polskim, portugalskim, rumuńskim, słowackim, słoweńskim, szwedzkim, węgierskim oraz włoskim, przy czym teksty w każdym z tych języków są jednakowo autentyczne.

NA DOWÓD CZEGO niżej podpisani, należycie do tego celu upoważnieni, złożyli swoje podpisy pod niniejszym protokołem.

[Podpisy (we wszystkich 24 językach UE: „W imieniu Unii Europejskiej” i „W imieniu Konfederacji Szwajcarskiej”)]

ZAŁĄCZNIK DOTYCZĄCY STOSOWANIA ART. 13 PROTOKOŁU

ARTYKUŁ 1

Wykaz działań agencji unijnych, systemów informacyjnych i innych działań,
na rzecz których Szwajcaria ma wносить wkład finansowy

Szwajcaria wnosi wkład finansowy na:

a) agencje:

brak;

b) systemy informacyjne:

Europejska sieć służb zatrudnienia (EURES) ustanowiona rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/589 z dnia 13 kwietnia 2016 r. w sprawie europejskiej sieci służb zatrudnienia (EURES), dostępu pracowników do usług w zakresie mobilności i dalszej integracji rynków pracy oraz zmiany rozporządzeń (UE) nr 492/2011 i (UE) nr 1296/2013 (Dz.U. L 107 z 22.4.2016, s. 1) mająca zastosowanie zgodnie z załącznikiem I do Umowy;

system elektronicznej wymiany informacji dotyczących zabezpieczenia społecznego (EESSI) ustanowiony rozporządzeniem (WE) nr 883/2004 (Dz.U. L 166 z 30.4.2004, s. 1) sprostowanym w Dz.U. L 200 z 7.6.2004, s. 1 i Dz.U. L 204 z 4.8.2007, s. 30) i rozporządzenie (WE) nr 987/2009 (Dz.U. L 284 z 30.10.2009, s. 1) mające zastosowanie zgodnie z załącznikiem II do Umowy;

system wymiany informacji na rynku wewnętrznym (IMI) ustanowiony rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1024/2012 z dnia 25 października 2012 r. w sprawie współpracy administracyjnej za pośrednictwem systemu wymiany informacji na rynku wewnętrznym i uchylającym decyzję Komisji 2008/49/WE (Dz.U. L 316 z 14.11.2012, s. 1) mające zastosowanie zgodnie z załącznikiem I i III do Umowy.

c) inne działania:

brak.

ARTYKUŁ 2

Warunki płatności

1. Płatności należnych na podstawie art. 13 protokołu dokonuje się zgodnie z niniejszym artykułem.
2. Wydając wezwanie do wpłaty środków w danym roku budżetowym, Komisja przekazuje Szwajcarii następujące informacje:
 - a) kwotę wkładu operacyjnego; oraz

b) wysokość opłaty z tytułu uczestnictwa.

3. Komisja przekazuje Szwajcarii, najszybciej, jak to możliwe, a najpóźniej w dniu 16 kwietnia każdego roku budżetowego, następujące informacje dotyczące uczestnictwa Szwajcarii:

- a) kwoty środków na zobowiązania dla każdej agencji Unii w rocznym uchwalonym budżecie Unii ujęte w odpowiednich pozycjach w budżecie Unii na dany rok, z uwzględnieniem dla każdej agencji wszelkich skorygowanych wkładów operacyjnych określonych w art. 1, oraz kwoty środków na zobowiązania w odniesieniu do uchwalonego budżetu Unii na dany rok na systemy informacyjne i inne działania, których Szwajcaria jest uczestnikiem zgodnie z art. 1;
- b) kwotę opłaty z tytułu uczestnictwa, o której mowa w art. 13 ust. 7 niniejszego protokołu; oraz
- c) w odniesieniu do agencji, w roku N+1, kwoty zobowiązań budżetowych zaciągniętych na środki na zobowiązania zatwierdzone w roku N w odpowiednich pozycjach w budżecie Unii w odniesieniu do rocznego budżetu Unii ujęte w odpowiednich pozycjach w budżecie Unii na rok N.

4. Komisja przedstawia szacunkowe informacje określone w ust. 3 lit. a) i b) na podstawie projektu budżetu najszybciej, jak to możliwe, a najpóźniej do dnia 1 września roku budżetowego.

5. Najpóźniej w dniu 16 kwietnia, a jeśli ma to zastosowanie do danej agencji Unii, danego systemu informacyjnego lub innego działania – najwcześniej w dniu 22 października, a najpóźniej w dniu 31 października każdego roku budżetowego – Komisja wystawia Szwajcarii wezwanie do wpłaty środków, które odpowiada wkładowi Szwajcarii na mocy Umowy w odniesieniu do każdej z agencji, każdego z systemów informacyjnych lub innych działań, których Szwajcaria jest uczestnikiem.

6. Wezwanie do wpłaty środków, o którym mowa w ust. 5, składa się z następujących transz:

- a) pierwszej transzy w każdym roku, w związku z wezwaniem do wpłaty środków, które ma zostać wystawione do dnia 16 kwietnia, odpowiadającej kwocie stanowiącej równowartość szacunkowego rocznego wkładu finansowego do danej agencji, danego systemu informacyjnego lub innego działania, o którym mowa w ust. 4.

Szwajcaria dokonuje płatności kwoty wskazanej w tym wezwaniu do wpłaty środków najpóźniej 60 dni po wydaniu wezwania do wpłaty;

- b) w stosownych przypadkach, drugiej transzy w roku, w związku z wezwaniem do wpłaty środków, które ma zostać wystawione najwcześniej w dniu 22 października, a najpóźniej w dniu 31 października, odpowiadającej różnicy między kwotą, o której mowa w ust. 4, a kwotą, o której mowa w ust. 5, jeżeli kwota, o której mowa w ust. 5, jest wyższa.

Szwajcaria dokonuje płatności kwoty wskazanej w tym wezwaniu do wpłaty środków najpóźniej do dnia 21 grudnia.

W odniesieniu do każdego wezwania do wpłaty środków Szwajcaria może dokonywać odrębnych płatności za każdą agencję, system informacyjny lub inne działanie.

7. W odniesieniu do pierwszego roku wykonania niniejszego protokołu Komisja wystawi jedno wezwanie do wpłaty środków w terminie 90 dni od wejścia protokołu w życie.

Szwajcaria dokonuje płatności kwoty wskazanej w tym wezwaniu do wpłaty środków najpóźniej 60 dni po wydaniu wezwania do wpłaty.

8. Każde opóźnienie we wniesieniu wkładu finansowego stanowi podstawę do zapłaty przez Szwajcarię odsetek za zwłokę od należnej kwoty, wyliczanych za okres od terminu płatności do dnia, w którym należna kwota zostanie wpłacona w całości.

W odniesieniu do należności niezapłaconych w terminie stosuje się stopę odsetek równą stopie stosowanej przez Europejski Bank Centralny do jego głównych operacji refinansowych, publikowanej w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*, seria C, obowiązującej pierwszego dnia miesiąca, w którym przypada termin płatności, lub stopie 0 %, w zależności od tego, która z wymienionych jest wyższa, powiększonej o 3,5 punktu procentowego.

ARTYKUŁ 3

Korekta wkładu finansowego Szwajcarii na rzecz agencji Unii w świetle wykonania

Korekty wkładu finansowego Szwajcarii na rzecz agencji Unii dokonuje się w roku N+1, kiedy to początkowy wkład operacyjny koryguje się w górę lub w dół o różnicę między początkowym wkładem operacyjnym a skorygowanym wkładem obliczonym poprzez zastosowanie klucza do ustalenia wkładu z roku N do kwoty zobowiązań budżetowych podjętych w odniesieniu do środków na zobowiązania zatwierdzonych w roku N według odpowiednich pozycji w budżecie Unii. W stosownych przypadkach różnica uwzględnia, dla każdej agencji, skorygowany wkład operacyjny oparty na wartości procentowej, jak określono w art. 1.

ARTYKUŁ 4

Istniejące uzgodnienia

Art. 13 protokołu i niniejszy załącznik nie mają zastosowania do szczególnych uzgodnień między Szwajcarią a Unią, które obejmują wkłady finansowe Szwajcarii. Takimi uzgodnieniami objęte są następujące agencje, systemy informacyjne i inne działania:

- system wzajemnej informacji o ochronie socjalnej (MISSOC), zgodnie z odpowiednimi ustaleniami umownymi Szwajcarii i Komisji z sekretariatem MISSOC.

ARTYKUŁ 5

Uzgodnienia przejściowe

W przypadku gdy data wejścia w życie protokołu nie przypada na dzień 1 stycznia, niniejszy artykuł stosuje się w drodze odstępstwa od art. 2.

W pierwszym roku stosowania protokołu w odniesieniu do wkładu operacyjnego należnego za dany rok mającego zastosowanie do odpowiedniej agencji, odpowiedniego systemu informacyjnego lub innego działania, określonych zgodnie z art. 13 protokołu i art. 1–3 niniejszego załącznika, wkład operacyjny podlega proporcjonalnemu obniżeniu według zasady *pro rata temporis* poprzez pomnożenie kwoty rocznego należnego wkładu operacyjnego przez stosunek:

- a) liczby dni kalendarzowych od daty wejścia w życie protokołu do dnia 31 grudnia danego roku; oraz
- b) łącznej liczby dni kalendarzowych w danym roku.

DODATEK DOTYCZĄCY SĄDU ARBITRAŻOWEGO

ROZDZIAŁ I

POSTANOWIENIA WSTĘPNE

ARTYKUŁ I.1

Zakres

Jeżeli jedna z Umawiających się Stron (zwanych dalej „stronami”) skieruje spór zgodnie z art. 10 ust. 2 lub art. 11 ust. 2 protokołu albo sprawę zgodnie z art. 14a ust. 2 lub ust. 4 Umowy do sądu arbitrażowego, zastosowanie mają zasady określone w niniejszym dodatku.

ARTYKUŁ I.2

Sekretariat i usługi administracyjne

Biuro Międzynarodowe Stałego Trybunału Arbitrażowego w Hadze (zwane dalej „Biurem Międzynarodowym”) pełni funkcje rejestru i zapewnia niezbędną obsługę sekretariatu.

ARTYKUŁ I.3

Zawiadomienia i obliczanie terminów

1. Zawiadomienia, w tym komunikaty lub wnioski, można przysyłać za pomocą dowolnego środka komunikacji, który potwierdza ich nadanie lub umożliwia uzyskanie takiego potwierdzenia.
2. Takie zawiadomienia można przysyłać drogą elektroniczną tylko wtedy, gdy strona wyznaczyła lub potwierdziła adres specjalnie do tego celu.
3. Takie zawiadomienia doręczane stronom przesyła się, w przypadku Szwajcarii do szwajcarskiego Wydziału ds. Europy w Federalnym Departamencie Spraw Zagranicznych, a w przypadku Unii – do Służby Prawnej Komisji.

4. Każdy termin określony w niniejszym dodatku biegnie od dnia następującego po wystąpieniu zdarzenia lub czynności. Jeżeli ostatni dzień na złożenie dokumentu przypada w dniu wolnym od pracy dla instytucji Unii lub rządu Szwajcarii, termin na złożenie dokumentu upływa następnego dnia roboczego. Do biegu terminu wliczają się dni wolne od pracy, które wypadają w jego trakcie.

ARTYKUŁ I.4

Zawiadomienie o arbitrażu

1. Strona podejmująca inicjatywę skorzystania z arbitrażu (zwana dalej „powodem”) przesyła drugiej stronie (zwanej dalej „pozwanym”) oraz Biuru Międzynarodowemu zawiadomienie o arbitrażu.
2. Postępowanie arbitrażowe uznaje się za rozpoczęte w dniu następującym po dniu, w którym pozwany otrzyma zawiadomienie o arbitrażu.
3. Zawiadomienie o arbitrażu zawiera następujące informacje:
 - a) wniosek o skierowanie sporu do arbitrażu;
 - b) imiona i nazwiska lub nazwy i dane kontaktowe stron;
 - c) imię i nazwisko lub nazwę i adres pełnomocnika (pełnomocników) powoda;

- d) podstawę prawną postępowania (art. 10 ust. 2 lub art. 11 ust. 2 protokołu) oraz:
 - (i) w przypadkach, o których mowa w art. 10 ust. 2 protokołu – informację, że kwestia leżąca u podstaw sporu została oficjalnie wpisana do porządku obrad Wspólnego Komitetu, w celu znalezienia rozwiązania, zgodnie z art. 10 ust. 1 protokołu; oraz
 - (ii) w przypadkach, o których mowa w art. 11 ust. 2 protokołu – orzeczenie sądu arbitrażowego, wszelkie środki wykonawcze, o których mowa w art. 10 ust. 5 protokołu, oraz kwestionowane środki wyrównawcze;
 - (iii) w przypadkach, o których mowa w art. 14a ust. 2 i 4 Umowy, rzekome trudności zgodnie z art. 14a ust. 2 Umowy;
- e) wskazanie wszelkich norm leżących u podstaw sporu lub z nim związanych;
- f) krótki opis sporu; oraz
- g) wskazanie arbitra lub, jeżeli ma zostać powołanych łącznie pięciu arbitrów – wskazanie dwóch arbitrów.

4. W przypadkach, o których mowa w art. 10 ust. 3 protokołu, zawiadomienie o arbitrażu może również zawierać informacje dotyczące konieczności wniesienia sprawy do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

5. Żadne argumenty podważające wystarczający charakter zawiadomienia o arbitrażu nie stanowią przeszkody dla ustanowienia sądu arbitrażowego. Sąd arbitrażowy rozstrzyga spór ostatecznie.

ARTYKUŁ I.5

Odpowiedź na zawiadomienie o arbitrażu

1. W terminie 60 dni od otrzymania zawiadomienia o arbitrażu pozwany przesyła powodowi i Biuru Międzynarodowemu odpowiedź na zawiadomienie o arbitrażu zawierającą następujące informacje:

- a) imiona i nazwiska lub nazwy i dane kontaktowe stron;
- b) imię i nazwisko lub nazwę i adres pełnomocnika (pełnomocników) pozwanego;
- c) odpowiedź na informacje podane w zawiadomieniu o arbitrażu zgodnie z art. I.4 ust. 3 lit. d)–f); oraz
- d) wskazanie arbitra lub, jeżeli ma zostać powołanych łącznie pięciu arbitrów – wskazanie dwóch arbitrów.

2. W przypadkach, o których mowa w art. 10 ust. 3 protokołu, odpowiedź na zawiadomienie o arbitrażu może również zawierać odpowiedź na informacje podane w zawiadomieniu o arbitrażu zgodnie z art. I.4 ust. 4 niniejszego dodatku oraz informację o konieczności wniesienia sprawy do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

3. Brak odpowiedzi, niekompletna lub spóźniona odpowiedź pozwanego na zawiadomienie o arbitrażu nie stanowią przeszkody dla ustanowienia sądu arbitrażowego. Sąd arbitrażowy rozstrzyga spór ostatecznie.

4. Jeżeli pozwany w odpowiedzi na zawiadomienie o arbitrażu żąda, aby sąd arbitrażowy składał się z pięciu arbitrów, powód wyznacza dodatkowego arbitra w terminie 30 dni od otrzymania odpowiedzi na zawiadomienie o arbitrażu.

ARTYKUŁ I.6

Reprezentacja i pomoc

1. Strony są reprezentowane przed sądem arbitrażowym przez jednego lub więcej pełnomocników. Pełnomocnicy mogą korzystać z pomocy doradców, adwokatów lub radców prawnych.

2. O wszelkich zmianach pełnomocników lub ich adresów powiadamia się drugą stroną, Biuro Międzynarodowe i sąd arbitrażowy. Sąd arbitrażowy może w każdej chwili, z własnej inicjatywy lub na wniosek strony, zażądać dowodu potwierdzającego uprawnienia przyznane pełnomocnikom stron.

ROZDZIAŁ II

SKŁAD SĄDU ARBITRAŻOWEGO

ARTYKUŁ II.1

Liczba arbitrów

W skład sądu arbitrażowego wchodzi trzech arbitrów. Sąd arbitrażowy składa się z pięciu arbitrów, jeżeli powód w swoim zawiadomieniu o arbitrażu lub pozwany w odpowiedzi na zawiadomienie o arbitrażu wystąpi z takim wnioskiem.

ARTYKUŁ II.2

Wyznaczanie arbitrów

1. Jeżeli ma zostać wyznaczonych trzech arbitrów, każda ze stron wyznacza jednego z nich. Dwóch arbitrów wyznaczonych przez strony wybiera trzeciego arbitra, który będzie przewodniczącym sądu arbitrażowego.
2. Jeżeli ma zostać wyznaczonych pięciu arbitrów, każda ze stron wyznacza dwóch z nich. Czterech arbitrów wyznaczonych przez strony wybiera piątego arbitra, który będzie przewodniczącym sądu arbitrażowego.

3. Jeżeli w ciągu 30 dni od wyznaczenia ostatniego arbitra wyznaczonego przez strony arbitrzy nie osiągną porozumienia w sprawie wyboru przewodniczącego sądu arbitrażowego, przewodniczącego wyznacza Sekretarz Generalny Stałego Trybunału Arbitrażowego.

4. Aby pomóc w wyborze arbitrów wchodzących w skład sądu arbitrażowego, sporządza się i aktualizuje w razie potrzeby orientacyjny wykaz osób posiadających kwalifikacje, o których mowa w ust. 6, który musi być wspólny dla wszystkich umów dwustronnych w tych obszarach rynku wewnętrznego, których Szwajcaria jest uczestnikiem, jak również Umowy między Unią Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie zdrowia, sporządzonej w [...] dnia [...] r. (zwanej dalej „umową w sprawie zdrowia”), Umowy między Wspólnotą Europejską a Konfederacją Szwajcarską dotyczącej handlu produktami rolnymi, sporządzonej w Luksemburgu dnia 21 czerwca 1999 r. (zwanej dalej „umową dotyczącą handlu produktami rolnymi”), oraz Umowy między Unią Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie regularnego wkładu finansowego Szwajcarii przeznaczonego na zmniejszanie różnic gospodarczych i społecznych w Unii Europejskiej, sporządzonej w [...] dnia [...] r. (zwanej dalej „umową w sprawie regularnego wkładu finansowego Szwajcarii”). Wspólny Komitet przyjmuje i aktualizuje ten wykaz do celów Umowy w drodze decyzji.

5. Jeżeli strona nie wyznaczy arbitra, Sekretarz Generalny Stałego Trybunału Arbitrażowego wyznacza tego arbitra z wykazu, o którym mowa w ust. 4. W przypadku braku takiego wykazu Sekretarz Generalny Stałego Trybunału Arbitrażowego wyznacza arbitra w drodze losowania spośród osób, które zostały formalnie zaproponowane przez jedną ze stron lub obie strony do celów ust. 4.

6. W składzie sądu arbitrażowego zasiadają osoby o wysokich kwalifikacjach, powiązane ze stronami lub nie, które dają gwarancję niezawisłości i braku konfliktu interesów, a także posiadają szeroki zakres doświadczeń. W szczególności posiadają one wiedzę fachową w dziedzinie prawa i spraw objętych niniejszą Umową; nie mogą przyjmować poleceń od żadnej ze stron; oraz muszą działać w imieniu własnym i nie mogą przyjmować poleceń od żadnej organizacji ani żadnego rządu w kwestiach związanych ze sporem. Przewodniczący sądu arbitrażowego posiada również doświadczenie w procedurach rozstrzygania sporów.

ARTYKUŁ II.3

Oświadczenia arbitrów

1. Jeżeli rozważa się wyznaczenie danej osoby na arbitra, osoba ta zgłasza wszelkie okoliczności, które mogą budzić uzasadnione wątpliwości co do jej bezstronności lub niezależności. Od momentu powołania i przez cały czas trwania postępowania arbitrażowego arbiter niezwłocznie ujawnia stronom oraz pozostałym arbitrom wszelkie takie okoliczności, jeżeli nie uczynił tego wcześniej.
2. Każdy arbiter może zostać odwołany, jeżeli istnieją okoliczności, które mogłyby budzić uzasadnione wątpliwości co do jego bezstronności lub niezależności.
3. Strona może złożyć wniosek o odwołanie arbitra, którego wyznaczyła, wyłącznie z powodu, o którym dowiedziała się po wyznaczeniu arbitra.
4. Jeżeli arbiter nie podejmie działań lub jeżeli formalnie lub faktycznie nie jest możliwe, aby arbiter pełnił swoją rolę, stosuje się procedurę odwołania arbitrów określoną w art. II.4.

ARTYKUŁ II.4

Odwołanie arbitrów

1. Strona, która chce wnieść o wyłączenie arbitra, składa wniosek o wyłączenie w terminie 30 dni od dnia, w którym została poinformowana o wyznaczeniu tego arbitra, lub w terminie 30 dni od dnia, w którym dowiedziała się o okolicznościach, o których mowa w art. II.3.
2. Wniosek o wyłączenie przesyła się drugiej stronie, arbitrowi, którego dotyczy wniosek, pozostałym arbitrom oraz Biuru Międzynarodowemu. Wniosek zawiera uzasadnienie żądania wyłączenia arbitra.
3. Jeżeli złożono wniosek o wyłączenie, druga strona może go zaakceptować. Arbiter, którego wniosek dotyczy może również ustąpić. Akceptacja wniosku ani ustąpienie arbitra nie oznaczają uznania zasadności powodów podanych we wniosku o wyłączenie.
4. Jeżeli w ciągu 15 dni od dnia zawiadomienia o wniosku o wyłączenie druga strona nie zaakceptuje takiego wniosku o wyłączenie lub jeżeli arbiter, którego dotyczy wniosek nie ustąpi, strona wnioskująca o wyłączenie może zwrócić się do Sekretarza Generalnego Stałego Trybunału Arbitrażowego o podjęcie decyzji w sprawie wyłączenia arbitra.
5. O ile strony nie postanowią inaczej, decyzja, o której mowa w ust. 4, zawiera uzasadnienie.

ARTYKUŁ II.5

Zastąpienie arbitra

1. Z zastrzeżeniem ust. 2 niniejszego artykułu, jeżeli w trakcie postępowania arbitrażowego zachodzi konieczność zastąpienia arbitra, nowego arbitra wyznacza się lub wybiera zgodnie z procedurą określoną w art. II.2, która miała zastosowanie do wyznaczenia lub wyboru arbitra, który ma zostać zastąpiony. Procedura ta ma zastosowanie nawet wówczas, gdy jedna ze stron nie skorzystała z przysługującego jej prawa do wyznaczenia arbitra lub udziału w wyznaczeniu arbitra, który ma zostać zastąpiony.
2. W przypadku zastąpienia arbitra postępowanie wznawia się na etapie, na którym zastąpiony arbiter zaprzestał pełnienia swoich funkcji, chyba że sąd arbitrażowy postanowi inaczej.

ARTYKUŁ II.6

Zwolnienie od odpowiedzialności

Z wyjątkiem przypadków umyślnego działania lub rażącego niedbalstwa strony zrzekają się, w najszerszym zakresie dozwolonym przez właściwe prawo, wszelkich roszczeń wobec arbitrów z tytułu jakichkolwiek działań lub zaniechań związanych z postępowaniem arbitrażowym.

ROZDZIAŁ III

POSTĘPOWANIE ARBITRAŻOWE

ARTYKUŁ III.1

Postanowienia ogólne

1. Dniem powołania sądu arbitrażowego jest dzień, w którym ostatni z arbitrów powiadomił o akceptacji swojego wyznaczenia.
2. Sąd arbitrażowy zapewnia równe traktowanie stron oraz, na odpowiednim etapie postępowania, wystarczającą możliwość dochodzenia przez strony ich praw i przedstawienia argumentów. Sąd arbitrażowy prowadzi postępowanie w taki sposób, aby uniknąć opóźnień i niepotrzebnych wydatków oraz zapewnić rozstrzygnięcie sporu między stronami.
3. Po wysłuchaniu stron zwołuje się rozprawę, chyba że sąd arbitrażowy postanowi inaczej.
4. W przypadku gdy strona przekazuje sądowi arbitrażowemu zawiadomienie, ma ona obowiązek przekazać je za pośrednictwem Biura Międzynarodowego i przesłać w tym samym czasie jego kopię drugiej stronie. Biuro Międzynarodowe przesyła kopię tego zawiadomienia każdemu z arbitrów.

ARTYKUŁ III.2

Miejsce arbitrażu

Miejscem arbitrażu jest Haga. Jeżeli wymagają tego wyjątkowe okoliczności, sąd arbitrażowy może zbierać się w każdym innym miejscu, które uzna za właściwe dla swoich obrad.

ARTYKUŁ III.3

Język

1. Językami postępowania są francuski i angielski.
2. Sąd arbitrażowy może zarządzić, aby wszystkim dokumentom załączonym do pozwu lub odpowiedzi na pozew oraz wszystkim pozostałym dokumentom przedłożonym w trakcie postępowania w ich języku oryginału towarzyszyło tłumaczenie na jeden z języków postępowania.

ARTYKUŁ III.4

Pozew

1. Powód przesyła swój pozew w formie pisemnej pozwanemu i sądowi za pośrednictwem Biura Międzynarodowego w terminie wyznaczonym przez sąd arbitrażowy. Powód może podjąć decyzję o uznaniu swojego zawiadomienia o arbitrażu, o którym mowa w art. I.4, za pozew, pod warunkiem że takie zawiadomienie spełnia także warunki określone w ust. 2 i 3 niniejszego artykułu.

2. Pozew zawiera następujące informacje:

- a) informacje określone w art. I.4 ust. 3 lit. b)–f);
- b) przedstawienie stanu faktycznego na poparcie roszczenia; oraz
- c) przedstawienie argumentów prawnych na poparcie roszczenia.

3. W miarę możliwości do pozwu załącza się wszelkie dokumenty i inne dowody wymienione przez powoda lub odsyła się w pozwie do takich dokumentów i dowodów. W przypadkach, o których mowa w art. 10 ust. 3 protokołu, pozew może również zawierać informacje dotyczące konieczności wniesienia sprawy do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

ARTYKUŁ III.5

Odpowiedź na pozew

1. Pozwany przesyła swoją odpowiedź na pozew w formie pisemnej powodowi i sądowi arbitrażowemu za pośrednictwem Biura Międzynarodowego w terminie wyznaczonym przez sąd arbitrażowy. Pozwany może podjąć decyzję o uznaniu swojej odpowiedzi na zawiadomienie o arbitrażu, o którym mowa w art. I.5, za odpowiedź na pozew, pod warunkiem że taka odpowiedź na zawiadomienie o arbitrażu spełnia także warunki określone w ust. 2 niniejszego artykułu.

2. Odpowiedź na pozew odpowiada na punkty pozwu wskazane zgodnie z art. III.4 ust. 2 lit. a)–c) niniejszego dodatku. W miarę możliwości do odpowiedzi na pozew załącza się wszelkie dokumenty i inne dowody wymienione przez pozwanego lub odsyła się w odpowiedzi do takich dokumentów lub dowodów. W przypadkach, o których mowa w art. 10 ust. 3 protokołu, odpowiedź na pozew może również zawierać informacje dotyczące konieczności wniesienia sprawy do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.
3. W odpowiedzi na pozew lub na późniejszym etapie postępowania arbitrażowego, jeżeli sąd arbitrażowy uzna, że opóźnienie było uzasadnione w danych okolicznościach, pozwany może wystąpić z powództwem wzajemnym, pod warunkiem że sąd arbitrażowy jest właściwy w sprawie tego powództwa.
4. Artykuł III.4 ust. 2 i 3 stosuje się do powództwa wzajemnego.

ARTYKUŁ III.6

Jurysdykcja sądu arbitrażowego

1. Sąd arbitrażowy orzeka o swojej właściwości na podstawie art. 10 ust. 2 lub art. 11 ust. 2 protokołu albo art. 14a ust. 2 lub ust. 4 Umowy.
2. W przypadkach, o których mowa w art. 10 ust. 2 protokołu, sąd arbitrażowy jest upoważniony do zbadania kwestii leżącej u podstaw sporu, która została oficjalnie wpisana do porządku obrad Wspólnego Komitetu, w celu znalezienia rozwiązania, zgodnie z art. 10 ust. 1 protokołu.

3. W przypadkach, o których mowa w art. 11 ust. 2 protokołu, sąd arbitrażowy, który rozpoznał sprawę główną, jest upoważniony do zbadania proporcjonalności spornych środków wyrównawczych, w tym w przypadku gdy środki te zostały w całości lub w części zastosowane w ramach innej umowy dwustronnej w tych obszarach rynku wewnętrznego, których Szwajcaria jest uczestnikiem.
4. W przypadkach, o których mowa w art. 14a ust. 2 i ust. 4 Umowy, sąd arbitrażowy jest upoważniony do zbadania, czy rzekome trudności zostały udowodnione i są spowodowane stosowaniem Umowy.
5. Wstępny zarzut braku właściwości sądu arbitrażowego podnosi się najpóźniej w odpowiedzi na pozew lub, w przypadku powództwa wzajemnego, w replice. Fakt, że strona wyznaczyła arbitra lub brała udział w jego wyznaczeniu, nie pozbawia jej prawa do podniesienia takiego wstępnego zarzutu. Wstępny zarzut, że spór wykracza poza zakres kompetencji sądu arbitrażowego, podnosi się niezwłocznie po podniesieniu w trakcie postępowania arbitrażowego kwestii, co do której zarzuca się sądowi przekroczenie jego kompetencji. W każdym przypadku sąd arbitrażowy może uwzględnić wstępny zarzut podniesiony po upływie wyznaczonego terminu, jeżeli zdecyduje, że opóźnienie było uzasadnione w danych okolicznościach.
6. Sąd arbitrażowy może orzec w przedmiocie wstępnego zarzutu, o którym mowa w ust. 4, traktując go jako kwestię wstępną lub rozstrzygając sprawę co do istoty.

ARTYKUŁ III.7

Inne oświadczenia pisemne

Sąd arbitrażowy, po konsultacji ze stronami, decyduje o tym, jakie inne oświadczenia pisemne oprócz pozwu i odpowiedzi na pozew strony składają lub mogą złożyć, i wyznacza termin ich złożenia.

ARTYKUŁ III.8

Terminy

1. Termin wyznaczony przez sąd arbitrażowy na przekazanie dokumentów w formie pisemnej, w tym pozwu i odpowiedzi na pozew, nie może przekroczyć 90 dni, chyba że strony postanowią inaczej.
2. Sąd arbitrażowy wydaje orzeczenie kończące postępowanie w terminie 12 miesięcy od daty jego powołania. W wyjątkowych okolicznościach szczególnych trudności sąd arbitrażowy może przedłużyć ten okres maksymalnie o trzy dodatkowe miesiące.
3. Terminy określone w ust. 1 i 2 skracają się o połowę:
 - a) na wniosek powoda lub pozwanego, jeżeli w terminie 30 dni od daty złożenia takiego wniosku sąd arbitrażowy, po wysłuchaniu drugiej strony, uzna sprawę za pilną; lub
 - b) jeżeli strony tak postanowią.

4. W przypadkach, o których mowa w art. 11 ust. 2 protokołu, sąd arbitrażowy wydaje orzeczenie kończące postępowanie w terminie sześciu miesięcy od daty powiadomienia o środkach wyrównawczych zgodnie z art. 11 ust. 1 protokołu.

5. W przypadkach, o których mowa w art. 14a ust. 2 i ust. 4 Umowy, sąd arbitrażowy wydaje orzeczenie kończące postępowania w terminie 6 miesięcy od daty jego powołania.

ARTYKUŁ III.9

Sprawy skierowane do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej

1. W zastosowaniu art. 7 i art. 10 ust. 3 protokołu sąd arbitrażowy wnosi sprawę do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

2. Sąd arbitrażowy może wnieść sprawę do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej na każdym etapie postępowania, pod warunkiem że sąd arbitrażowy jest w stanie dostatecznie precyzyjnie określić stan faktyczny i prawny sprawy oraz zagadnienia prawne, które ona rodzi.

Postępowanie przed sądem arbitrażowym zawiesza się do czasu wydania orzeczenia przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

3. Każda ze stron może skierować do sądu arbitrażowego uzasadniony wniosek o wniesienie sprawy do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Sąd arbitrażowy odrzuca taki wniosek, jeżeli uzna, że warunki wniesienia sprawy do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, o których mowa w ust. 1, nie zostały spełnione. Jeżeli sąd arbitrażowy odrzuci wniosek strony o wniesienie sprawy do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, uzasadnia jego odrzucenie w rozstrzygnięciu co do istoty sprawy.

4. Sąd arbitrażowy wnosi sprawę do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w drodze zawiadomienia. Zawiadomienie zawiera co najmniej następujące informacje:

- a) krótki opis sporu;
- b) akty prawne Unii lub postanowienia Umowy, które są przedmiotem sporu; oraz
- c) pojęcie prawa Unii, które wymaga interpretacji zgodnie z art. 7 ust. 2 protokołu.

Sąd arbitrażowy zawiadamia strony o wniesieniu sprawy do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

5. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej stosuje przez analogię regulamin wewnętrzny mający zastosowanie do wykonywania jego właściwości do orzekania w trybie prejudycjalnym w kwestii wykładni traktatów oraz aktów przyjętych przez instytucje, organy i jednostki organizacyjne Unii.

6. Pełnomocnicy i adwokaci lub radcy prawni umocowani do reprezentowania stron przed sądem arbitrażowym na mocy artykułów I.4, I.5, III.4 i III.5 są także upoważnieni do reprezentowania stron przed Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

ARTYKUŁ III.10

Środki tymczasowe

1. W przypadkach, o których mowa w art. 11 ust. 2 protokołu, każda ze stron może, na każdym etapie postępowania arbitrażowego, złożyć wniosek o zastosowanie środków tymczasowych polegających na zawieszeniu stosowania środków wyrównawczych.
2. We wniosku, o którym mowa w ust. 1, określa się przedmiot sporu i okoliczności niecierpiące zwłoki, a także uprawdopodobnia się z faktycznego i prawnego punktu widzenia konieczność zastosowania środków tymczasowych, których dotyczy wniosek. Wniosek ten obejmuje wszystkie dostępne dowody i wnioski dowodowe mające na celu uzasadnienie zastosowania środków tymczasowych.
3. Strona wnioskująca o zastosowanie środków tymczasowych przesyła swój wniosek na piśmie drugiej stronie oraz sądowi arbitrażowemu za pośrednictwem Biura Międzynarodowego. Sąd arbitrażowy wyznacza termin, w którym druga strona może przedstawić uwagi na piśmie lub ustnie.
4. Sąd arbitrażowy, w terminie jednego miesiąca od daty złożenia wniosku, o którym mowa w ust. 1, wydaje postanowienie o zawieszeniu stosowania kwestionowanych środków wyrównawczych, jeżeli spełnione są następujące warunki:
 - a) sąd arbitrażowy jest *prima facie* przekonany o zasadności zastosowania środków tymczasowych, o które wnosi strona;
 - b) sąd arbitrażowy uważa, że bez zawieszenia stosowania środków wyrównawczych do czasu wydania orzeczenia kończącego postępowanie strona wnioskująca o zastosowanie środków tymczasowych poniosłaby poważną i nieodwracalną szkodę; oraz

- c) szkoda, jaką strona wnioskująca o zastosowanie środków tymczasowych poniosłaby wskutek natychmiastowego zastosowania zaskarżonych środków wyrównawczych, przeważa nad interesem w ich natychmiastowym i skutecznym zastosowaniu.
5. Zawieszenie postępowania, o którym mowa w art. III.9 ust. 2 akapit drugi, nie ma zastosowania w postępowaniach prowadzonych na podstawie niniejszego artykułu.
6. Postanowienie wydane przez sąd arbitrażowy zgodnie z ust. 4 wywołuje jedynie skutek tymczasowy bez uszczerbku dla rozstrzygnięcia sądu arbitrażowego co do istoty sprawy.
7. O ile w postanowieniu wydanym przez sąd arbitrażowy zgodnie z ust. 4 niniejszego artykułu nie wyznaczono wcześniejszej daty zakończenia zawieszenia, zawieszenie wygasa z chwilą wydania orzeczenia kończącego postępowanie na mocy art. 11 ust. 2 protokołu.
8. Dla uniknięcia wątpliwości do celów niniejszego artykułu uznaje się, że rozpatrując interesy strony wnioskującej o zastosowanie środków tymczasowych i drugiej strony, sąd arbitrażowy bierze pod uwagę również interesy osób fizycznych i podmiotów gospodarczych tych stron, przy czym uwzględnienie tych interesów nie jest równoznaczne z przyznaniem takiej osobie fizycznej lub takiemu podmiotowi gospodarczemu legitymacji procesowej przed sądem arbitrażowym.

ARTYKUŁ III.11

Dowody

1. Każda ze stron przedstawia dowody potwierdzające fakty stanowiące podstawę jej pozwu lub odpowiedzi na pozew.

2. Na wniosek strony lub z inicjatywy własnej sąd arbitrażowy może starać się o uzyskanie od stron odpowiednich informacji, które uzna za niezbędne i odpowiednie. Sąd arbitrażowy wyznacza stronom termin na ustosunkowanie się do jego żądania.
3. Na wniosek strony lub z inicjatywy własnej sąd arbitrażowy może starać się o uzyskanie z jakiegokolwiek źródła wszelkich informacji, które uzna za odpowiednie. Sąd arbitrażowy może również zasięgać opinii ekspertów, jeżeli uzna to za odpowiednie oraz z zastrzeżeniem wszelkich warunków uzgodnionych przez strony, w stosownych przypadkach.
4. Wszelkie informacje otrzymane przez sąd arbitrażowy na podstawie niniejszego artykułu udostępnia się stronom, a strony mogą zgłaszać uwagi do tych informacji sądowi arbitrażowemu.
5. Po zasięgnięciu opinii drugiej strony sąd arbitrażowy przyjmuje odpowiednie środki w celu rozpatrzenia wszelkich kwestii podniesionych przez stronę w odniesieniu do ochrony danych osobowych, tajemnicy zawodowej i uzasadnionych interesów w zakresie poufności.
6. Sąd arbitrażowy określa dopuszczalność, znaczenie i moc dowodową przedstawionych dowodów.

ARTYKUŁ III.12

Rozprawy

1. Jeżeli musi odbyć się rozprawa, sąd arbitrażowy, po konsultacji ze stronami, powiadamia strony z odpowiednim wyprzedzeniem o dacie, godzinie i miejscu rozprawy.

2. Rozprawa jest jawna, chyba że sąd arbitrażowy z urzędu lub na wniosek stron postanowi inaczej z ważnych powodów.
3. Protokół z każdej rozprawy sporządza i podpisuje przewodniczący sądu arbitrażowego. Jedynie taki protokół ma moc oryginału.
4. Sąd arbitrażowy może podjąć decyzję o przeprowadzeniu rozprawy w formie wirtualnej zgodnie z praktyką Biura Międzynarodowego. Strony są informowane o tej praktyce w odpowiednim czasie. W takich przypadkach stosuje się odpowiednio ust. 1 i ust. 3.

ARTYKUŁ III.13

Standardowe wartości

1. Jeżeli w terminie określonym w niniejszym dodatku lub przez sąd arbitrażowy powód nie złożył pozwu bez wskazania wystarczającej przyczyny, sąd arbitrażowy zarządza zakończenie postępowania arbitrażowego, chyba że pozostają nierozstrzygnięte kwestie, w odniesieniu do których wydanie orzeczenia może być konieczne i sąd arbitrażowy uzna to za stosowne.

Jeżeli w terminie określonym w niniejszym dodatku lub przez sąd arbitrażowy pozwany nie złożył odpowiedzi na zawiadomienie o arbitrażu lub odpowiedzi na pozew bez wskazania wystarczającej przyczyny, sąd arbitrażowy zarządza kontynuowanie postępowania, nie uznając, że to uchybienie samo w sobie stanowi akceptację zarzutów powoda.

Akapit drugi ma również zastosowanie w przypadku, gdy powód nie złoży repliki na powództwo wzajemne.

2. Jeżeli strona należycie wezwana zgodnie z art. III.12 ust. 1 nie stawia się na rozprawie ani nie wykaże wystarczającej przyczyny swojego niestawiennictwa, sąd arbitrażowy może kontynuować postępowanie arbitrażowe.

3. Jeżeli strona należycie wezwana przez sąd arbitrażowy do przedstawienia dalszych dowodów nie uczyni tego w wyznaczonym terminie ani nie wykaże wystarczającej przyczyny takiego zaniechania, sąd arbitrażowy może wydać orzeczenie na podstawie posiadanych dowodów.

ARTYKUŁ III.14

Zakończenie postępowania

1. Jeżeli zostanie wykazane, że strony miały odpowiednią możliwość przedstawienia swoich argumentów, sąd arbitrażowy może ogłosić zakończenie postępowania.

2. Sąd arbitrażowy może, jeżeli uzna to za konieczne ze względu na wyjątkowe okoliczności, z własnej inicjatywy lub na wniosek strony, postanowić o wznowieniu postępowania w dowolnym momencie przed wydaniem orzeczenia.

ROZDZIAŁ IV

ORZECZENIE

ARTYKUŁ IV.1

Orzeczenia

Sąd arbitrażowy dąży do wydania orzeczenia w drodze konsensusu. Jeżeli jednak wydanie orzeczenia drogą konsensusu okaże się niemożliwe, sąd arbitrażowy orzeka większością głosów arbitrów.

ARTYKUŁ IV.2

Forma i skutek orzeczenia sądu arbitrażowego

1. Sąd arbitrażowy może wydać odrębne orzeczenia w różnych kwestiach w osobnych terminach.
2. Orzeczenia wydaje się w formie pisemnej i zawierają one uzasadnienie. Są one ostateczne i wiążące dla stron.
3. Orzeczenie sądu arbitrażowego jest opatrzone podpisem arbitrów, zawiera datę podjęcia oraz miejsce arbitrażu. Odpis orzeczenia podpisany przez arbitrów jest przekazywany każdej ze stron przez Biuro Międzynarodowe.

4. Biuro Międzynarodowe podaje orzeczenie sądu arbitrażowego do wiadomości publicznej.

Przy podaniu orzeczenia sądu arbitrażowego do wiadomości publicznej Biuro Międzynarodowe przestrzega odpowiednich postanowień dotyczących ochrony danych osobowych, tajemnicy zawodowej i uprawnionych interesów poufności.

Postanowienia, o których mowa w akapicie drugim, są identyczne dla wszystkich umów dwustronnych w tych obszarach rynku wewnętrznego, których Szwajcaria jest uczestnikiem, jak również dla umowy w sprawie zdrowia, umowy w sprawie handlu produktami rolnymi i umowy w sprawie regularnego wkładu finansowego Szwajcarii. Wspólny Komitet przyjmuje i aktualizuje te postanowienia do celów Umowy w drodze decyzji.

5. Strony stosują się do wszystkich orzeczeń sądu arbitrażowego bez zbędnej zwłoki.

6. W przypadkach, o których mowa w art. 10 ust. 2 protokołu, po uzyskaniu stanowisk stron sąd arbitrażowy wyznacza w rozstrzygnięciu co do istoty sprawy rozsądny termin na zastosowanie się do jego orzeczenia zgodnie z art. 10 ust. 5 protokołu, uwzględniając wewnętrzne procedury stron.

ARTYKUŁ IV.3

Prawo właściwe, zasady interpretacji, mediator

1. Na prawo właściwe składa się Umowa, akty prawne Unii, do których odsyła Umowa, a także wszelkie inne przepisy prawa międzynarodowego istotne dla stosowania tych instrumentów.

2. Sąd arbitrażowy orzeka zgodnie z zasadami interpretacji, o których mowa w art. 7 protokołu.
3. Wcześniejsze orzeczenia wydane przez organ rozstrzygający spory w odniesieniu do proporcjonalności środków wyrównawczych na mocy innej umowy dwustronnej spośród tych, o których mowa w art. 11 ust. 1 protokołu, są wiążące dla sądu arbitrażowego.
4. Sąd arbitrażowy nie może orzekać w charakterze mediatora lub *ex aequo et bono*.

ARTYKUŁ IV.4

Wspólnie uzgodnione rozwiązanie lub inne powody zakończenia postępowania

1. Strony mogą w każdej chwili wspólnie uzgodnić rozwiązanie sporu. Strony wspólnie informują sąd arbitrażowy o każdym takim rozwiązaniu. Jeżeli uzgodnienie wymaga zatwierdzenia zgodnie ze stosownymi procedurami wewnętrznymi każdej ze stron, powiadomienie zawiera odniesienie do tego wymogu, a postępowanie arbitrażowe zostaje zawieszone. W przypadku braku wymogu takiego zatwierdzenia lub z chwilą powiadomienia o zakończeniu wszelkich takich postępowań krajowych postępowanie arbitrażowe zostaje zakończone.
2. Jeżeli w toku postępowania powód poinformuje sąd arbitrażowy na piśmie, że nie zamierza kontynuować postępowania, a w dniu otrzymania takiego powiadomienia przez sąd arbitrażowy pozwany nie podjął jeszcze żadnych czynności procesowych, sąd arbitrażowy wydaje postanowienie oficjalnie stwierdzające zakończenie postępowania. Sąd arbitrażowy orzeka o kosztach, które ponosi powód, jeżeli jest to uzasadnione postępowaniem powoda.

3. Jeżeli przed wydaniem orzeczenia sąd arbitrażowy stwierdzi, że kontynuowanie postępowania stało się bezcelowe lub niemożliwe z jakiegokolwiek innego powodu niż te, o których mowa w ust. 1 i 2, sąd arbitrażowy informuje strony o zamiarze wydania postanowienia kończącego postępowanie.

Akapit pierwszy nie ma zastosowania, jeżeli istnieją nierozstrzygnięte kwestie, które mogą być konieczne do rozstrzygnięcia, i jeżeli sąd arbitrażowy uzna ich rozstrzygnięcie za stosowne.

4. Sąd arbitrażowy przekazuje stronom podpisaną przez arbitrów kopię postanowienia kończącego postępowanie arbitrażowe lub orzeczenia wydanego na podstawie porozumienia między stronami. Do orzeczeń arbitrażowych wydanych na podstawie porozumienia między stronami stosuje się art. IV.2 ust. 2–5.

ARTYKUŁ IV.5

Sprostowanie orzeczenia sądu arbitrażowego

1. W terminie 30 dni od otrzymania orzeczenia sądu arbitrażowego strona może, przekazując zawiadomienie drugiej stronie oraz sądowi arbitrażowemu za pośrednictwem Biura Międzynarodowego, zwrócić się do sądu arbitrażowego o sprostowanie w tekście orzeczenia sądu arbitrażowego wszelkich błędów rachunkowych, pisarskich lub typograficznych bądź innych podobnych błędów lub pomyłek o podobnym charakterze. Jeżeli sąd arbitrażowy uzna wniosek za uzasadniony, dokonuje sprostowania w terminie 45 dni od otrzymania wniosku. Wniosek nie wywołuje skutku zawieszającego bieg terminu przewidzianego w art. IV.2 ust. 6.

2. Sąd arbitrażowy może z własnej inicjatywy w terminie 30 dni od wydania decyzji dokonać sprostowań, o których mowa w ust. 1.
3. Sprostowania, o których mowa w ust. 1 niniejszego artykułu, sporządza się na piśmie i stanowią one integralną część orzeczenia. Zastosowanie ma art. IV.2 ust. 2–5.

ARTYKUŁ IV.6

Honoraria arbitrów

1. Koszty, o których mowa w art. IV.7, są rozsądne, z uwzględnieniem złożoności sprawy, czasu poświęconego jej przez arbitrów oraz wszystkich innych istotnych okoliczności.
2. Zostanie sporządzony wykaz dziennych stawek wynagrodzenia oraz maksymalnej i minimalnej liczby godzin, wspólny dla wszystkich umów dwustronnych w obszarach rynku wewnętrznego, których Szwajcaria jest uczestnikiem, a także dla umowy w sprawie zdrowia, umowy w sprawie handlu produktami rolnymi oraz umowy w sprawie regularnego wkładu finansowego Szwajcarii, który to wykaz aktualizuje się w razie potrzeby. Wspólny Komitet przyjmuje i aktualizuje ten wykaz do celów Umowy w drodze decyzji.

ARTYKUŁ IV.7

Koszty

1. Każda ze stron pokrywa własne koszty oraz połowę kosztów poniesionych przez sąd arbitrażowy.

2. Sąd arbitrażowy ustala swoje koszty w rozstrzygnięciu co do istoty sprawy. Koszty te obejmują wyłącznie:

- a) honoraria arbitrów, wykazane oddzielnie dla każdego arbitra i ustalone przez sam sąd arbitrażowy zgodnie z art. IV.6;
- b) koszty podróży i inne koszty poniesione przez arbitrów; oraz
- c) opłaty i wydatki Biura Międzynarodowego.

3. Koszty, o których mowa w ust. 2, są rozsądne, z uwzględnieniem wartości przedmiotu sporu, złożoności sporu, czasu poświęconego przez arbitrów i wszelkich ekspertów wyznaczonych przez sąd arbitrażowy oraz innych istotnych okoliczności.

ARTYKUŁ IV.8

Kaucja na poczet kosztów

1. Na początku postępowania arbitrażowego Biuro Międzynarodowe może zażądać od stron wniesienia kaucji w równej wysokości tytułem zaliczki na poczet kosztów, o których mowa w art. IV.7 ust. 2.

2. W toku postępowania arbitrażowego Biuro Międzynarodowe może zażądać od stron wniesienia uzupełniających wpłat oprócz tych, o których mowa w ust. 1.

Wszystkie kwoty wpłacone przez strony w zastosowaniu niniejszego artykułu są wpłacane na rzecz Biura Międzynarodowego i wypłacane przez Biuro Międzynarodowe w celu pokrycia faktycznie poniesionych kosztów, w tym w szczególności honorariów uiszczanych arbitrom i Biuru Międzynarodowemu.

ROZDZIAŁ V

POSTANOWIENIA KOŃCOWE

ARTYKUŁ V.1

Zmiany

Wspólny Komitet może przyjmować zmiany do niniejszego dodatku w drodze decyzji.
